

UNIVERZA V LJUBLJANI  
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA  
TERORIZMA V DRUŽBAH ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIH  
SKLADOV IN ZAVAROVALNICAH V SLOVENIJI**

Ljubljana, september 2016

BOJANA KOROŠEC

## IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Bojana Korošec, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma v družbah za upravljanje investicijskih skladov in zavarovalnicah v Sloveniji, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Jožetom Damijanom

### IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne \_\_\_\_\_

Podpis študentke: \_\_\_\_\_

# KAZALO

|                                                                                         |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>UVOD .....</b>                                                                       | <b>1</b>  |
| <b>1 PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA .....</b>                                 | <b>4</b>  |
| 1.1 Pojem pranja denarja .....                                                          | 4         |
| 1.2 Pojem financiranja terorizma.....                                                   | 7         |
| 1.3 Pranje denarja in financiranje terorizma.....                                       | 8         |
| <b>2 PREDPISI IN NADZORNI ORGANI NA PODROČJU PREPREČEVANJA</b>                          |           |
| <b>PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA TERORIZMA .....</b>                                   | <b>9</b>  |
| 2.1 Predpisi in nadzorni organi na mednarodnem področju .....                           | 9         |
| 2.1.1 Konvencije in Resolucije Organizacije združenih narodov .....                     | 9         |
| 2.1.1.1 Konvencija OZN zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi .....         | 10        |
| 2.1.1.2 Mednarodna konvencija OZN o zatiranju financiranja terorizma .....              | 11        |
| 2.1.1.3 Konvencija OZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu .....                | 11        |
| 2.1.1.4 Resolucija Varnostnega sveta OZN 1368 .....                                     | 12        |
| 2.1.1.5 Resolucija Varnostnega sveta OZN 1373 .....                                     | 12        |
| 2.1.2 Pomembni pravni akti s področja pranja denarja in financiranja terorizma v EU ... | 12        |
| 2.1.2.1 Direktiva Sveta 91/308/EGS .....                                                | 13        |
| 2.1.2.2 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2001/97/ES .....                       | 13        |
| 2.1.2.3 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/60/ES .....                       | 14        |
| 2.1.2.4 Novosti Direktive EU 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta .....              | 15        |
| 2.1.3 Projektna skupina za finančno ukrepanje – FAFT .....                              | 18        |
| 2.1.4 Vloga Sveta Evrope .....                                                          | 20        |
| 2.1.4.1 Posebni odbor strokovnjakov Sveta Evrope-Moneyval .....                         | 21        |
| 2.2 Predpisi in Urad v Sloveniji.....                                                   | 22        |
| 2.2.1 Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma .....              | 23        |
| 2.2.2 Urad za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma .....              | 25        |
| 2.2.3 Kazenski zakonik Republike Slovenije .....                                        | 26        |
| 2.2.4 Omejevalni ukrepi.....                                                            | 27        |
| 2.2.5 Nacionalna ocena tveganja .....                                                   | 27        |
| <b>3 PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA V SLOVENIJI.....</b>                      | <b>28</b> |
| 3.1 Pregled obravnavanih podatkov s strani Urada .....                                  | 28        |
| 3.1.1 Gotovinske transakcije nad 30.000 EUR .....                                       | 28        |

|                                                                                                                                                                 |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 3.1.2 Sumljive transakcije .....                                                                                                                                | 29        |
| 3.2 Pregled odprtih in zaključenih zadev v Uradu.....                                                                                                           | 31        |
| 3.3 Predkazenski in kazenski postopki zaradi pranja denarja .....                                                                                               | 32        |
| 3.4 Mednarodno sodelovanje Urada na podlagi ZPPDFT .....                                                                                                        | 36        |
| 3.5 Najbolj pogosto uporabljeni mehanizmi, tehnike in instrumenti pranja denarja.....                                                                           | 37        |
| 3.6 Boj proti terorizmu v Sloveniji.....                                                                                                                        | 38        |
| <b>4 PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA V DRUŽBAH ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIH SKLADOV IN V ZAVAROVALNICAH TER TVEGANJA.....</b>                         | <b>39</b> |
| 4.1 Stanje pranja denarja in financiranja terorizma v sektorju upravljanja investicijskih skladov in zavarovalništvu.....                                       | 40        |
| 4.1.1 Agencija za trg vrednostnih papirjev .....                                                                                                                | 41        |
| 4.1.2 Agencija za zavarovalni nadzor .....                                                                                                                      | 41        |
| 4.1.3 Pregled trga: družbe za upravljanja investicijskih skladov in zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskih zavarovanj .....      | 42        |
| 4.2 Tveganje za pranje denarja in financiranje terorizma .....                                                                                                  | 43        |
| 4.2.1 Globalizacija in tveganje pranja denarja ter financiranja terorizma .....                                                                                 | 44        |
| 4.2.2 Tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma v DZU in zavarovalnicah ....                                                                         | 45        |
| 4.2.2.1 Tveganje izgube ugleda oz. dobrega imena .....                                                                                                          | 46        |
| 4.2.2.2 Pravno tveganje .....                                                                                                                                   | 47        |
| 4.2.2.3 Operativno tveganje .....                                                                                                                               | 47        |
| <b>5 UPRAVLJANJE S TVEGANJI POVEZANIMI S PRANJEM DENARJA IN FINANCIRANJEM TERORIZMA V DRUŽBAH ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIH SKLADOV IN ZAVAROVALNICAH .....</b> | <b>47</b> |
| 5.1 Zahteve ZPPDFT, ki jih morajo upoštevati DZU in zavarovalnice .....                                                                                         | 48        |
| 5.1.1 Pregled stranke.....                                                                                                                                      | 48        |
| 5.1.1.1 Ugotavljanje istovetnosti stranke .....                                                                                                                 | 49        |
| 5.1.1.2 Skrbno spremljanje poslovnih aktivnosti stranke.....                                                                                                    | 49        |
| 5.1.1.3 Obveznost pregleda stranke .....                                                                                                                        | 51        |
| 5.1.2 Sporočanje podatkov in predložitev dokumentacije Uradu .....                                                                                              | 52        |
| 5.1.3 Pooblaščenec za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma.....                                                                               | 53        |
| 5.1.4 Izobraževanje delavcev, zagotovitev notranje kontrole ter upravljanje s tveganji ..                                                                       | 54        |
| 5.1.4.1 Izobraževanje in strokovno usposabljanje delavcev .....                                                                                                 | 54        |
| 5.1.4.2 Notranja kontrola.....                                                                                                                                  | 55        |

|                                                                                                                                                            |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 5.1.4.3 Upravljanje s tveganji.....                                                                                                                        | 56        |
| 5.1.5 Seznam indikatorjev za prepoznavanje sumljivih strank in transakcij .....                                                                            | 56        |
| 5.1.6 Zagotovitev varstva in hrambe podatkov ter evidence, predpisanih z ZPPDFT .....                                                                      | 58        |
| 5.1.7 Izvajanje ukrepov v lastnih podružnicah in hčerinskih družbah v tretjih državah ..                                                                   | 59        |
| 5.2 Analiza tveganja: ukrep preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v družbah za upravljanje investicijskih skladov in zavarovalnicah ..... | 59        |
| 5.2.1 Kriteriji tveganosti .....                                                                                                                           | 61        |
| 5.2.2 Kategorije tveganosti v DZU .....                                                                                                                    | 62        |
| 5.2.2.1 Neznatno tveganje .....                                                                                                                            | 62        |
| 5.2.2.2 Srednje povprečno tveganje .....                                                                                                                   | 62        |
| 5.2.2.3 Visoko tveganje .....                                                                                                                              | 63        |
| 5.2.2.4 Izredno visoko tveganje .....                                                                                                                      | 63        |
| 5.2.3 Kategorije tveganosti v zavarovalnici.....                                                                                                           | 64        |
| 5.2.3.1 Večje državno oz. geografsko tveganje.....                                                                                                         | 64        |
| 5.2.3.2 Večje tveganje, ki ga predstavlja stranka ali upravičenec.....                                                                                     | 65        |
| 5.2.3.3 Večje tveganje, ki ga predstavlja produkt, storitev ali transakcija.....                                                                           | 65        |
| 5.2.3.4 Tveganje v zvezi z vrsto distribucijske poti .....                                                                                                 | 66        |
| 5.2.4 Oblike pregleda stranke .....                                                                                                                        | 67        |
| 5.2.4.1 Običajni pregled stranke.....                                                                                                                      | 67        |
| 5.2.4.2 Poglobljen pregled stranke .....                                                                                                                   | 67        |
| 5.2.4.3 Poenostavljen pregled stranke .....                                                                                                                | 69        |
| <b>SKLEP .....</b>                                                                                                                                         | <b>69</b> |
| <b>LITERATURA IN VIRI.....</b>                                                                                                                             | <b>74</b> |
| <b>PRILOGE</b>                                                                                                                                             |           |

## KAZALO TABEL

|                                                                                                                                                                              |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <i>Tabela 1: Število in delež gotovinskih transakcij nad 30.000 EUR v obdobju 2013–2014 .....</i>                                                                            | <i>29</i> |
| <i>Tabela 2: Število in deleži odprtih zadev po prijaviteljih v obdobju 2010–2014 .....</i>                                                                                  | <i>30</i> |
| <i>Tabela 3: Odprte in zaključene zadeve v Uradu v obdobju 2010–2014 .....</i>                                                                                               | <i>31</i> |
| <i>Tabela 4: Število podanih kazenskih ovadb policije in št. samostojno začetih postopkov s strani tožilstva za kaznivo dejanje pranja denarja v obdobju 2010–2014 .....</i> | <i>32</i> |
| <i>Tabela 5: Število vseh začetnih postopkov zaradi sumov storitve kaznivega dejanja pranja denarja glede na vir podatkov v letu 2014 .....</i>                              | <i>33</i> |

|                                                                                                                                                                                  |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <i>Tabela 6: Število in delež vseh začelih postopkov za kaznivo dejanje pranja denarja glede na državni organ izvora podatkov v obdobju 2010–2014 .....</i>                      | <i>34</i> |
| <i>Tabela 7: Primerjava števila zadev, povezanih s storitvijo kaznivega dejanja pranja denarja, po fazah postopkov na zadnji dan posameznega leta za obdobje 2010–2014 .....</i> | <i>35</i> |
| <i>Tabela 8: Število prijav sumljivih transakcij po letih s strani DZU in zavarovalnic.....</i>                                                                                  | <i>40</i> |
| <i>Tabela 9: Splošni podatki o vzajemnih skladih na zadnji dan leta 2013 in 2014 .....</i>                                                                                       | <i>43</i> |
| <i>Tabela 10: Čista vrednost sredstev vzajemnih skladov v obdobju 2009–2014.....</i>                                                                                             | <i>43</i> |

## UVOD

**Opis obravnavane problematike.** Zadnja desetletja zaradi vpliva globalizacije prihaja na vseh področjih našega življenja do velikih in hitrih sprememb. Gospodarski in tehnološki razvoj prinašata poleg svojih nešteti pozitivnih učinkov, ki nam olajšujejo bivanje, tudi veliko slabosti. Med neugodnosti lahko štejemo povečanje kriminalnih dejanj in posledično tudi uporabo novih tehnik kaznivih dejanj, ki so vsekakor bolj kompleksne ter zahtevne pri odkrivanju. Po slovenski in mednarodni zakonodaji se med kazniva dejanja štejeta tudi dejanji pranje denarja in financiranje terorizma. Pri pranju denarja gre za samostojno kaznivo dejanje s ciljem prikrivanja nezakonite narave in izvora premoženja, pridobljenega s storitvijo kaznivega dejanja. Namen takega ravnanja je pridobivanje protipravne premoženjske koristi. Kaznivo dejanje financiranja terorizma je dejanje, kjer zbirajo sredstva zakonitega ali nezakonitega izvora za namene terorističnih dejanj.

Učinkovit boj s problematiko pranja denarja in financiranja terorizma presega okvire nacionalnega delovanja in moči posameznih držav ter postaja vse širši oz. globalni izziv, zato oblikovanje pravnih norm na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma nikakor ne sme biti prepuščeno vsaki posamezni državi, da si sama postavlja pravila, vendar mora priti do usklajevanja zakonodaje in stališč na mednarodni stopnji oz. z mednarodnimi standardi. Začetki preganjanja pranja denarja segajo nekako že v prvo polovico 20. stoletja, in sicer bolj kot boj proti prodaji mamil in psihotropnih snovi (Šeme Hočevar, 2007, str. 43–44). Z leti so pravne akte spreminjali in dopolnjevali in od držav zahtevali njihovo implementacijo v nacionalno zakonodajo. Tako je tudi Slovenija s članstvom v Organizaciji združenih narodov (v nadaljevanju OZN) in kasneje v Evropski Uniji (v nadaljevanju EU) svojo zakonodajo prilagodila mednarodni ter leta 1994 sprejela Zakon o preprečevanju pranja denarja (v nadaljevanju ZPPDen) (Ur. l. RS, št. 36/1994). Boj proti financiranju terorizma je pridobil na veljavi po letu 2001, ko je svet pretresla novica o terorističnem napadu v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA). Od takrat so ukrepi odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma združeni, ker se le v tem primeru lahko uspešno postavljajo po robu omenjenim kriminalnim dejanjem. Tudi slovenska zakonodaja se je spreminjala in leta 2007 je tako Slovenija sprejela Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (v nadaljevanju ZPPDFT) (Ur. l. RS, št. 60/2007).

V ZPPDFT so v 4. členu (Ur. l. RS, št. 60/2007) navedene organizacije (v nadaljevanju organizacije iz ZPPDFT), ki morajo izvajati ukrepe za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, določene v omenjenem zakonu pri nekaterih ravnanjih z denarjem in pri sklepanju poslovnega razmerja. Med organizacijami so tudi družbe za upravljanje investicijskih skladov (v nadaljevanju DZU) in zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov v skupini življenjskih zavarovanj. Vse organizacije iz ZPPDFT morajo zaradi predčasnega odkrivanja in zmanjšanja tveganja pranja denarja in financiranja terorizma v organizacijah pri svojem delovanju dosledno

upoštevati preventivne ukrepe iz 5. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007). Pomemben je pristop, ki temelji na tveganju, pri katerem je potrebno ukrepe pri pregledu strank prilagoditi različnim tveganjem, ki ga posamezna stranka, transakcija ali produkt predstavlja za organizacijo.

**Namen raziskave.** Glede na vse bolj zapletene tehnike pranja denarja in financiranja terorizma se je temu prilagajal tudi razvoj mednarodnih pravnih norm, priporočil, itd. Namen magistrske naloge je pregledati razvoj omenjenih mednarodnih in slovenskih pravnih okvirov. Osnovni namen magistrske naloge pa je raziskati problematiko pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji in pregledati ukrepe, ki jih morajo upoštevati organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) pri svojem delu. Hkrati želim tudi pregledati, kakšno je stanje odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v DZU in zavarovalnicah, ki imajo dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov življenjskega zavarovanja (v nadaljevanju zavarovalnica) ter primerjati ukrepe v obeh organizacijah. V magistrski nalogi na področju zavarovalništva pregledujem urejenost področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma le v zavarovalnicah, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskega zavarovanja in ne tudi na področju zavarovalnega zastopstva in zavarovalnega posredništva.

**Cilj magistrskega dela.** Prvi cilj magistrske naloge je – z ozirom na razvoj mednarodnega pravnega okvirja na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma – ugotoviti, kako se je v preteklosti Slovenija prilagajala mednarodnim priporočilom in zahtevam ter kakšna je trenutna ureditev odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji. Da bi dosegla zastavljen cilj, pregledujem mednarodne akte, direktive, konvencije, resolucije, priporočila, itd ter slovensko zakonodajo, nadzorne organe in podatke, ki kažejo na stanje preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji. Drugi cilj naloge je preveriti, kateri so najpomembnejši ukrepi preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v DZU in zavarovalnicah ter kje so razlike med obema organizacijama v omenjenih ukrepih. Pregledati želim tudi stanje pranja denarja in financiranja terorizma v obeh organizacijah.

#### **Raziskovalna vprašanja.**

1. Ali Slovenija v zadovoljivi meri prevzema mednarodne pravne norme na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v svoj pravni okvir?
2. Kakšne so razlike pri ukrepih preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v DZU in zavarovalnicah?

**Metodologija raziskave.** V magistrskem delu v začetnem teoretično-analitičnem delu z metodo deskripcije in kompilacije opisujem različne pojme s področja pranja denarja in financiranja terorizma. Z uporabo različnih mednarodnih in domačih pravnih dokumentov (direktive, konvencije, resolucije, priporočila, zakoni, priporočila, ...) pregledujem razvoj

pravnih norm na omenjenem področju. Z analitičnim pristopom raziskujem, odkrivam in sistematično obdelujem dejstva in pregledujem domačo in tujo literaturo na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji.

Z metodo analize in kompilacije se lotevam praktičnega raziskovanja in primerjanja stanja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v dveh različnih finančnih sektorjih, in sicer v DZU in v zavarovalnicah.

Magistrska naloga je razdeljena na pet osnovnih poglavij. V prvem delu s pomočjo zakonodaje in različnih avtorjev razlagam pojma pranja denarja in financiranja terorizma ter prikazujem proces pranja denarja.

Nato v drugem poglavju zelo podrobno predstavljam pomembne predpise in nadzorne organe na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Na mednarodnem področju preučujem različne konvencije, resolucije, direktive itd., ki so pomembno vplivale na razvoj boja proti kriminalnemu dejanju pranja denarja in financiranju terorizma. Opozorim na ključne dele v dokumentih, ki so predstavljali nadgradnjo in dopolnitev predhodnih. Predstavljen je tudi zakonodajni predpis in njegov razvoj v boju proti omenjenemu kriminalu v Sloveniji. Pregledujem in predstavljam tudi delovanje nadzornih organov, in sicer Agencije za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ATVP) in Agencije za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju AZN), ki morata upoštevati določila ZPPDFT.

Tretje poglavje prikazuje problematiko pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji. Predstavljeni so podatki, o katerih poročajo Uradu za preprečevanje pranja denarja (v nadaljevanju Urad), predkazenski in kazenski postopki zaradi kaznivega dejanja pranja denarja, najpogosteje uporabljene tehnike pranja denarja v letu 2014 in podobno. Predstavljen je tudi boj proti terorizmu v Sloveniji.

V predzadnjem, četrtem poglavju se osredotočam na preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma v dveh konkretnih delih finančnega sektorja, in sicer v DZU in v zavarovalnicah. Pregledujem stanje pranja denarja in financiranja terorizma v omenjenih organizacijah ter opozarjam na nadzorne organe. Definiram tudi tveganja, ki jih povzročajo dejanja pranja denarja in financiranja terorizma.

V zadnjem, petem poglavju predstavljam upravljanje s tveganji pranja denarja in financiranjem terorizma. Podrobno so pregledane zakonske zahteve, ki jih morajo organizacije iz ZPPDFT upoštevati in primerjani ukrepi preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v zgoraj omenjenih organizacijah. Podrobno sta predstavljena tudi ukrepa analize tveganja in pregled stranke.

# 1 PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA

Dobovšek (2005, str. 144–145) opozarja, da moč organiziranega kriminala, ki deluje v globalnih procesih sodobnega sveta presega moč posamezne države, meje njene suverenosti in moč njenih institucij. Nadalje navaja, da je organiziran kriminal mogoče opredeliti tudi kot družbo s skritimi kriminalnimi dejanji, ki svoja dejanja opravlja nevidno očem javnosti in kontroli oblasti ter se pojavlja kot vzporedni sistem državnemu. Značilno za omenjeno vrsto kriminala je tudi večje število pripadnikov, ki se podjetniško organizirajo v slojevite skupine, znotraj katerih in med katerimi velja strogo spoštovanje notranjih zakonov, ki so velikokrat strožji kot državno sprejeti zakoni.

## 1.1 Pojem pranja denarja

Pranje denarja je prikrivanje »nečistega« izvora denarja, ki izvira iz kaznivih dejanj. Namen omenjenih dejanj je pridobivanje protipravne premoženjske koristi. O kaznivem dejanju pranja denarja lahko govorimo šele ob predhodno storjenem kaznivem dejanju in poskusu prikrivanja tega. Med različna kriminalna dejanja, ki ustvarjajo visoke zneske umazanega denarja so: trgovanje z mamili, goljufije, tihotapstvo, dejavnost organiziranega kriminala, prepovedano trgovanje z orožjem, terorizem, davčne utaje, izsiljevanje, prostitucija, korupcija itd. (Šeme Hočevár, 2007, str. 13–14).

Bolj natančna definicija pranja denarja je v ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) v 2. členu opredeljena kot dejanja, ki prikrivajo izvor denarja ali drugega premoženja, ki je pridobljeno na nezakonit način in med katera uvrščamo:

- zamenjavo ali prenos denarja oz. premoženja pridobljenega s kaznivim dejanjem;
- skrivanje ali prikrivanje prave narave oz. izvora (tudi nahajanje, gibanje, razpolaganje, lastništva ali pravic) denarja oz. drugega premoženja pridobljenega s kaznivim dejanjem.

Dobovšek (2005, str. 154–155) pravi, da je pranje denarja vsaka tehnika, ki je usmerjena v prikazovanje nezakonito ali celo že nepošteno dobljenih sredstev kot povsem zakonit prejem sredstev. Eden od ciljev pranja denarja je tudi oteževanje pri odkrivanju finančnih kriminalnih dejanj in plačilu davkov, denar pa se posledično na videz povsem zakonito pomeša med plačilne transakcije. Vse institucije v družbi (predvsem policija, banka in vlada) bi morale tesno sodelovati ravno na področju preprečevanja pranja denarja. Slovenija je kot ena od prvih držav, ki so šle skozi tranzicijo, ki je ustanovila urad za preprečevanje pranja denarja in ustrezno prilagodila svojo zakonodajo.

Opran denar s tem, ko zabriše sledi pravega izvora denarja, dejansko onemogoči odvzem protipravne premoženjske koristi. Hkrati lahko tudi spodbuja korupcijo in rast kriminalnih aktivnosti, omogoča investiranje in vključevanje tega v legalne posle, lajša združevanje

kriminalnega premoženja in ne nazadnje tudi otežuje makroekonomsko upravljanje gospodarstva. Kriminalci in kriminalne družbe vse bolj iščejo možnosti, kako zlorabiti vse več legitimnih načinov, da bi oprali svoj denar oz. da bi ta postal čist. Na ta način so kriminalne družbe in legitimni svet povezane preko kaznivega dejanja pranja denarja. Kriminalci s pomočjo pranja denarja redno prihajajo do večjih vsot čistega denarja, ki jim daje še večjo moč. Večja moč in višji položaj sta lahko posledica podkupovanja predstavnikov oblasti (Šeme Hočevvar, 2007, str. 17).

Pojem pranje denarja je bil prvič uporabljen v britanskem časopisu The Guardian v 70. letih 20. stoletja, bolj natančno leta 1973 ob pisanju o enem najhujših političnih škandalov v ameriški zgodovini z nazivom Afera Watergate. V omenjeni aferi so 200.000 USD, namenjenih za predvolilno republikansko kampanjo predsednika Richarda Nixona, oprali v Mehiki in nato preko podjetja prenesli v Miami. Samo dejanje pranja denarja pa je bilo izvajano že prej, in sicer v prvi polovici leta 1900 v ZDA po uvedbi davka na dohodek oz. v obdobju prohibicije (v 20. letih prejšnjega stoletja). To je bilo obdobje prepovedane prodaje in točenja alkoholnih pijač ter občutne omejitve igralniških storitev. Posamezniki so za prikrivanje pridobljenega denarja od prodaje alkohola uporabljali zakonite igralnice in pralnice perila, preko katerih so oprani denar spravili v zakoniti plačilni promet (Launder (money laundering), 2010; Šeme Hočevvar, 2007).

Šeme Hočevvarjeva (2007, str. 28) pravi, da o opranem denarju govorimo takrat, kadar ne prepoznamo njegovega pravega izvora oz. ko je umazan izvor denarja prikrit in tako mislimo, da so sredstva povsem zakonito pridobljena. Glavni namen dejavnosti kot so organiziran kriminal, trgovanje z mamili in orožjem, tihotapstvo, goljufije, terorizem, davčne utaje, je ustvarjanje protipravne premoženjske koristi. Kriminalci želijo s pranjem denarja uživati protipravno pridobljene premoženjske koristi, kot bi bile te čisto legitimno pridobljene. Zgoraj omenjeni storilci premikajo oz. skrivajo denar iz mest, kjer bi jih oblasti našle, na mesta, kjer te nevarnosti ni, lahko tudi v *off shore* države.

V boju z odvzemom protipravne premoženjske koristi ima pomembno vlogo preprečevanje, odkrivanje, pregon in sojenje storilcem kaznivih dejanj pranja denarja. Učinkovit pravosodni sistem ter zdrav finančni in gospodarski sistem so glavni cilji odkrivanja in preprečevanja pranja denarja (Šeme Hočevvar, 2007, str. 13–14).

Po uveljavljeni definiciji Projektna skupina za finančno ukrepanje (*ang. Financial Action Task Force*) (v nadaljevanju FATF) je proces pranja denarja postopek prikrivanja nelegalnega premoženja, ki poteka v treh fazah (Šeme Hočevvar, 2007; Tipologije, 2016):

- **1. faza: plasiranje sredstev** (*angl. placement*) v finančni sistem. Ko je pridobljena protipravna premoženjska korist, se začne faza plasiranja sredstev. Gre za fazo vstopanja denarja v finančno institucijo. Največkrat so to banke, menjalnice, igralnice

in pošte. Pralci v tej fazi največkrat zamenjajo valuto, prenašajo gotovino čez mejo in elektronsko nakazujejo v tujino.

- **2. faza: prikrivanje izvora denarja oz. ustvarjanje plasti** (angl. *layering*). V tej fazi poskušajo pralci prikriti izvor denarja preko finančnih operacij npr. v tujini preko različnih finančnih institucij, z uporaba *off shore* podjetij, fiktivnih nakazil in pogodb, z drobljenjem zneskov, z navideznim zadolževanjem, uporabo sefov, nakupom plačilnih instrumentov z gotovino, s tihotapljenjem gotovine, z dvojnim računovodstvom, s preprodajo nepremičnin itd. Zelo pogosto je tudi dejanje prikrivanje dejanskega lastnika premoženja, ki se ne razkrije v primeru nakupa vrednostnih papirjev, ki se glasijo na prinosnika. Tudi odpiranje fiduciarnih računov in ustanavljanje *off shore* podjetij največkrat vodijo do prikrivanja lastništva. Velikokrat opran denar selijo iz države v državo in na koncu pristane na računu *off shore* podjetja.
- **3. faza: integracija** (angl. *integration*) oz. vključitev sredstev v gospodarstvo ali ponovno investiranje v kriminalno dejavnost, kot so nakup mamil, orožja, itd. V tej fazi je izvor denarja že opran, in sicer preko številnih transakcij, ki onemogočijo in zameglijo sledljivost denarja in posledično tudi uspešno prikrijejo kriminalna dejanja, s katerimi so bila sredstva pridobljena. Potrebno je le še zaključiti krog in opran denar kot popolnoma čisto premoženje plasirati v finančni sistem običajno k storilcu predhodno kaznivega dejanja. Pri omenjenih transakcijah je potrebno biti pazljiv na kakršnekoli znake, da gre za neobičajne transakcije oz. nestandardno obnašanje. Te znake lahko finančna institucija ugotovi s pomočjo liste sumljivih indikatorjev oz. ob samem nadzoru poslovanja. Po zaključeni zadnji fazi je izredno težko ugotavljati kaznivo dejanje pranja denarja, njegov izvor ter lastnika.

Urad razlaga, da, kadar obstajajo podobni postopki (metode) prikrivanja nezakonitega izvora denarja ali drugega premoženja, katere sestavljajo osnovni elementi tipologij pranja denarja, lahko govorimo o obstoju določene tipologije pranja denarja. Kot osnovne elemente tipologij pranja denarja Urad navaja (Tipologije, 2016):

- **mehanizem za pranje denarja:** gre za družbe, fizične osebe, sisteme, itd, preko katerih perejo denar. V omenjeno okolje sodijo predvsem finančne družbe, kot so npr. banke, borznoposredniške družbe, leasing hiše, itd. Tudi slamnata in *off shore* podjetja, notarji in odvetniki ter sistemi za prenos denarja, kot so npr. *Western Union*, *MoneyGram* lahko predstavljajo mehanizem za pranje denarja.
- **Instrumente za pranje denarja** omenjajo kot sredstva oz. predmete, ki prenašajo vrednost in katere pralci oz. kriminalci uporabljajo pri dejanju pranja denarja. Med njih sodijo gotovina in čeki, vrednostni papirji, nepremičnine, vozila in plovila, itd.

- **Tehnike za pranje denarja** so postopki opravljanja dejanja pranja denarja, med katere sodijo dvigovanje in polaganje gotovine, elektronsko prenašanje sredstev med različnimi računi (angl. *wire transfers*), uporabljanje raznih alternativnih sistemov za prenos sredstev, prenašanje gotovine preko državne meje, valutna menjava, drobljenje zneskov na čim manjše vrednosti, itd.

Med znane oblike pranja denarja po mnenju različnih avtorjev (Šeme Hočevnar, 2007; Zaznane tipologije, 2016) spadajo naslednji primeri:

- fizični prenosi gotovine;
- uporaba fizičnih oseb za pranje denarja;
- uporaba slamnatih podjetij za pranje denarja;
- uporaba *off shore* podjetij za pranje denarja;
- pologi bankovcev manjših vrednosti in dvigi bankovcev višjih vrednosti oz. drobljenje (ang. *smurfing*);
- uporaba sistemov za prenos denarja;
- uporaba posojil za pranje denarja;
- vključevanje »poklicnih pralcev denarja«;
- združevanje tehnik pranja denarja, itd.

## 1.2 Pojem financiranja terorizma

V skladu s slovensko zakonodajo na področju pranja denarja in financiranja terorizma oz. v skladu z ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) je financiranje terorizma opredeljeno kot zagotavljanje ali zbiranje premoženja, ki je lahko zakonitega ali nezakonitega izvora za izvajanje terorističnih namenov. Kriminalci lahko sredstva zbirajo posredno ali neposredno. Pomemben pa je namen ter dejstvo, da se zavedajo, da bodo sredstva uporabljali teroristi ali teroristične organizacije za teroristična dejanja.

V nasprotju s pranjem denarja, kjer so sredstva, ki jih skrivajo, vedno nezakonito pridobljena oz. je premoženje ustvarjeno s predhodno storjenim kaznivim dejanjem, so sredstva, ki so pri financiranju terorizma namenjena teroristom ali različnim terorističnim organizacijam oz. izvedbi terorističnega dejanja, lahko zakonitega izvora, kot so dobiček družbe, osebni dohodek, humanitarna sredstva, itd. ali nezakonitega izvora, kot so npr. sredstva pridobljena s kaznivim dejanjem (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 2–3).

Terorizem še vedno predstavlja veliko grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter ogroža temeljne vrednote mnogih narodov. Cilji terorističnih dejanj so poleg uničevanja človeških življenj destabilizirati vlade in ogrožati gospodarski in socialni razvoj. Motivi terorističnih organizacij, njihovi viri financiranja, metode napadanja in izbire cilja se nenehno

spreminjajo. Za teroristična dejanja državne meje pogosto ne predstavljajo nobenih težav, saj lahko en teroristični napad vključuje dejavnosti in akterje iz številnih držav. Glede na omenjeno kompleksnost je močno usklajevanje in sodelovanje v okviru nacionalnih vlad ter med državami in organizacijami na regionalni in mednarodni ravni, bistvenega pomena za učinkovit boj proti terorizmu (The United Nations office on drugs and crime and terrorism prevention, 2016).

Sama teroristična dejanja, kot so individualni teroristični napadi, ne zahtevajo ogromnih zneskov financiranja. Kot primer Ehrenfeld (2005, str. 1) navaja, da je napad na ZDA na World Trade Center ocenjen na 500.000 USD. Teroristične organizacije bolj kot za omenjene napade potrebujejo sredstva za usposabljanje in preživetje teroristov, teroristične kampe in baze, pripomočke, eksploziv, orožje, ponarejene identitete in dokumente, psihične priprave, podkupovanje, vzdrževanje družinskih članov teroristov itd.

Glede na visoke vsote denarja, ki so potrebne za vzdrževanje globalnih islamskih terorističnih organizacij in povezav, je potrebno zagotoviti veliko različnih virov financiranja za omenjene teroristične potrebe. Sredstva pridobijo predvsem od vlad držav Saudske Arabije in Irana, nekaterih dobrodelnih organizacij kot sta Muslim World League in International Islamic Relief Organization, z izkoriščanjem finančnih trgov (še posebej nereguliranih trgov blaga) ter z mednarodno trgovino z zlatom in diamanti. Poleg že naštetih virov teroristične organizacije izkoriščajo tudi nezakonite vire denarja, kot so: ugrabitve, prostitucija, izsiljevanje, tihotapljenje, kraja identitet, ponajanje plačilnih kartic in denarja, trgovanje z mamili itd. (Ehrenfeld, 2005, str. 2).

### **1.3 Pranje denarja in financiranje terorizma**

Pojav pranja denarja in financiranje terorizma na različne načine vpliva na širok krog posredno vpletenih strani (Evropska komisija, 2013b):

- na javne organe, ki uveljavljajo pravila in ščitijo sistem pred zlorabami za kriminalne namene;
- na nekatere pooblašcene subjekte, ki z izvajanjem preverjanj in nadzornih ukrepov zagotavljajo varnost znotraj sistema in ki se soočajo s posledicami, če je ugotovljeno, da so njihovi ukrepi neustrezni;
- na stranke pooblaščenih subjektov, ki nosijo breme povečanih nadzornih ukrepov in morebitnega omejenega dostopa do določenih storitev;
- na poslovno skupnost, ki nosi breme nadzornih ukrepov in omejitev, hkrati pa ji stabilen in varen finančni sistem koristi;
- na storilce kaznivih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma, ki nenehno izkoriščajo morebitne šibke točke sistema, kar jim je treba preprečiti;

- na državljane in družbo znotraj EU, ki jih je treba zaščititi pred terorističnimi dejanji ali škodo, ki nastane zaradi povečanih kriminalnih dejanj ali upada blaginje zaradi davčne utaje, ogrožene integritete trga ali nezaupanja;
- na družbo in vlade tretjih držav, če se sistem EU uporablja za preusmerjanje nezakonitih premoženjskih koristi, pridobljenih v teh državah s kaznivimi dejanji in korupcijo.

## **2 PREDPISI IN NADZORNI ORGANI NA PODROČJU PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA TERORIZMA**

Glede za svetovno zavedanje nevarnosti pranja denarja in financiranja terorizma so države sprejemale različne zakone za odkrivanje, preprečevanje in kaznovanje omenjenih kaznivih dejanj. Poleg obvezne zakonodaje je v svetu tudi kar nekaj dokumentov oz. standardov na zgoraj omenjenih področjih, kot so npr. priporočila FAFT, ki direktno vplivajo na delovanje držav članic in posredno na oblikovanje pravnih norm držav nečlanic.

### **2.1 Predpisi in nadzorni organi na mednarodnem področju**

Ker je globalizacija izjemno širok pojem z različnimi posledicami njenega vpliva, ima vsekakor učinke tudi na pravnih področjih. Oblikovanje pravnih norm na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma nikakor ne sme biti prepuščeno vsaki posamezni državi, da sama postavlja pravila, vendar mora priti do usklajevanja zakonodaje in stališč na mednarodni stopnji oz. z mednarodnimi standardi.

Zaradi prostega pretoka kapitala, delovne sile in blaga, sprememb pri družbenih in ekonomskih razmerah, odstranjevanju mej med državami ter modernizacijo in vse boljšo organizacijo kriminala, celo v gospodarsko-političnih krogih, so novodobni zakonodajalci primorani enotno in usklajeno ukrepati (Šeme Hočevnar, 2007, str. 16).

#### **2.1.1 Konvencije in Resolucije Organizacije združenih narodov**

OZN je mednarodna organizacija, ki je nastala po drugi svetovni vojni leta 1945 z zavezo 51 držav, da ohranjajo mir in varnost na mednarodnem področju ter prijateljske odnose med državami oz. narodi. Cilj organizacije je tudi spodbujanje družbenega napredka, omogočanje boljšega življenjskega standarda in človekovih pravic. Slovenija je postala članica OZN 22. maja 1992.

OZN skrbi za pripravljanje modelnih pravnih instrumentov za širše in podrobnejše urejanje področja boja proti pranju denarja in financiranju terorizma. Omenjena organizacija ne oblikuje le pravnih instrumentov, temveč tudi nudi državam članicam pomoč z različnimi

seminarji, vladnimi obiski in sredstvi za izobraževanja. Izpostaviti je treba Mednarodni program OZN za nadzor nad mamili, znotraj katerega deluje tudi Globalni program proti pranju denarja (Šeme Hočevar, 2007, str. 54).

Glede na dejstvo, da so pranje denarja sprva omenjali skupaj s prodajo mamil in ostalih psihotropnih snovi, moram omeniti dva dokumenta, ki sicer izhajata še iz obdobja pred ustanovitvijo OZN, in sicer Mednarodno konvencijo o opiju in Mednarodno konvencijo o omejitvi proizvodnje in kontroli razpečevanja narkotikov. Po nastanku OZN je omenjena organizacija želela posodobiti zgoraj naštet dokumenta. Leta 1961 je bil tako sprejet še en pomemben dokument vezan na pranje denarja z naslovom Posamezna konvencija OZN o narkotikih. Konvencija o psihotropnih substancah je bila sprejeta v letu 1971. Kljub temu da sta omenjeni konvenciji veliko doprinesli v boju proti trgovanju in proizvodnji mamil, nista zadostovali v boju proti modernim oblikam trgovanja z mamili in samemu zmanjšanju trgovanja. Posledično je bila predlagana nova konvencija, ki bi glede na širok obseg ilegalne trgovine z mamili in njene posledice problematično področje podrobneje uredila (Šeme Hočevar, 2007, str. 43–44).

#### 2.1.1.1 Konvencija OZN zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi

Na Dunaju je bila v novembru 1988 organizirana konferenca o morebitnem sprejemu Konvencije OZN zoper nezakonit promet z mamili in psihotropnimi snovmi (v nadaljevanju Dunajska konvencija). Omenjena konvencija OZN je postala osnova za uspešno sodelovanje na mednarodnem področju v boju proti prodaji mamil. Dunajsko konvencijo je od bivše Jugoslavije prevzela in v svoj pravni red sprejela tudi Slovenija. Slovenski prevod je bil tako objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 14/1990. (Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi, Ur. l. SFRJ, št. 14/1990).

Dunajska konvencija je osnovni pravni vir, ki obtoži pranje denarja in s tem povezano zaplembo sredstev. V boju proti pranju denarja, pridobljenega s prodajo mamil, je omenjena konvencija predlagala državam, da na dejanje pranja denarja gledajo kot na hujše kaznivo dejanje. Na ta način je omogočila sodelovanje na mednarodni ravni pri odvzemu premoženja, pri mednarodni pravni pomoči in izročitvah. Dunajska konvencija je v boju proti pranju denarja uredila tudi zaseg in odvzem premoženjske koristi, ki izhaja iz kaznivega dejanja oz. zaseg sredstev, s katerimi je bilo storjeno kaznivo dejanje trgovanja z mamili (Šeme Hočevar, 2007, str. 45–48). Hkrati konvencija določa, da naj bodo sodišča in drugi pristojni organi v državah podpisnicah pooblaščen za izdajo uredb bankam oz. finančnim in poslovnim institucijam za vpogled v njihovo dokumentacijo. Posledično je bilo na področju pranja denarja vzpostavljeno sodelovanje z bankami kljub možnim bančnim skrivnostim. Omenjena določba je zelo veliko prispevala pri postavljanju pravnih norm o preprečevanju in odkrivanju pranja denarja (Šeme Hočevar, 2007, str. 46–47). V

konvenciji še ni uporabljen izraz kaznivo dejanje pranja denarja, je pa urejen odvzem protipravne premoženjske koristi (Šeme Hočevar, 2007, 45–48).

#### 2.1.1.2 Mednarodna konvencija OZN o zatiranju financiranja terorizma

Decembra 1999 je OZN v New Yorku sprejela Mednarodno konvencijo o zatiranju financiranja terorizma. Osnovni namen konvencije ter še nekaterih drugih podobnih dokumentov OZN je pomoč državam v boju proti terorizmu ter poenotenje preventivnih ukrepov na omenjenem področju. Slovenija je konvencijo podpisala novembra leta 2001, v veljavo pa je stopila 23. oktobra 2004. Konvencija je usmerjena k omejevanju in preprečevanju financiranja terorizma, ki ima pomembno vlogo pri delovanju teroristov in terorističnih organizacij (Šeme Hočevar, 2007; Zakon o ratifikaciji Mednarodne Konvencije o zatiranju financiranja terorizma, Ur. l. RS, št. 82/2004).

#### 2.1.1.3 Konvencija OZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu

Generalna skupščina OZN je decembra 2000 v Italiji v mestu Palermo sprejela Konvencijo proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (v nadaljevanju Palermska konvencija). V Sloveniji je konvencija začela veljati 20. junija 2004. Cilj Palermske konvencije je, da države med seboj krepijo in gradijo sodelovanje, saj lahko le tako uspešno preprečujejo in zatirajo mednarodno organiziran kriminal. Kljub temu da so definicije pojmov v konvenciji v večji meri povzete iz Dunajske konvencije, so v Palermski konvenciji širše, saj obravnavajo tudi pojem predhodnega kaznivega dejanja v širšem smislu in huda kazniva dejanja. Konvencija obsega tudi določila o preprečevanju, odkrivanju in zatiranju pranja denarja. V 3. členu konvencije (Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Ur. l. RS, št. 41/2004) je navedeno, da se ta uporablja za preprečevanje, preiskovanje in kazensko preiganje kaznivega dejanja pranja denarja v primeru vpletenosti organizirane kriminalne družbe in mednarodne narave kaznivega dejanja. V 6. členu Palermske konvencije (Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Ur. l. RS, št. 41/2004) so zaobsežene določbe, ki urejajo pranje denarja.

Nadgradnja Dunajske konvencije je priporočilo, naj države podpisnice v okvir kaznivega dejanja pranja denarja vključijo čim širši krog predhodnih kaznivih dejanj, med katere naj uvrstijo vsa huda kazniva dejanja (predvidena kazen najmanj štiri let zapor oz. več), kaznivo dejanje sodelovanja v organizirani kriminalni združbi, podkupovanja in oviranja pravosodja. Pomembna razlika od Dunajske konvencije je zaobsežena tudi v 7. členu (Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Ur. l. RS, št. 41/2004), ki določa, da morajo države podpisnice sprejeti določene ukrepe nadzora pranja denarja. Takšen sistem poudarja zahteve po identificiranju strank, vodenju evidenc in poročanju o sumljivih in nenavadnih transakcijah. V omenjenem delu dokumenta Palermska konvencija uvaža preprečevanje pranja denarja in načelo upravljanja

s tveganji, kar pa so do tedaj obsegala predvsem priporočila FAFT (Šeme Hočevnar, 2007; Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Ur. l. RS, št. 41/2004).

#### 2.1.1.4 Resolucija Varnostnega sveta OZN 1368

Resolucija 1368 Varnostnega sveta (v nadaljevanju VS) OZN, je bila soglasno sprejeta 12. septembra 2001. Resolucija je ostro obsodila teroristični napad 11. septembra v ZDA, napade v New Yorku, Washingtonu in Pensilvaniji in izkazala odločenost za boj proti grožnjam mednarodnemu miru in varnosti, ki ga teroristična dejanja povzročajo. Resolucija poziva vse države k sodelovanju pri iskanju storilcev, organizatorjev, sponzorjev napadov in odgovornih oseb za podporo ali skrivanje storilcev ter mednarodno skupnost k večjemu prizadevanju zatiranja in preprečevanja terorističnih dejavnosti, k sodelovanju in izvajanju konvencij za boj proti terorizmu in resolucij VS, zlasti resolucijo 1269 iz leta 1999 (United Nations Security Council, 2001b).

#### 2.1.1.5 Resolucija Varnostnega sveta OZN 1373

Resolucija VS OZN 1373 je bila sprejeta 28. septembra 2001 in poziva države k preprečevanju vseh oblik podpiranja terorističnih skupin in pomoči teroristom, k preprečevanju dobav orožja teroristom in terorističnim organizacijam ter k sodelovanju v kriminalističnih preiskavah. Države članice OZN so v boju proti mednarodnemu terorizmu pozvane k posredovanju podatkov o terorističnih skupinah. Resolucija prav tako poziva vse države, naj prilagodijo svoje nacionalne zakone s potrditvijo vseh obstoječih mednarodnih konvencij o terorizmu. Resolucija je prav tako namenjena omejevanju zakonodaje o priseljevanju, in sicer je navedeno, da bi pred dodelitvijo statusa begunca morale vse države sprejeti ustrezne ukrepe, da zagotovijo, da prosilci za azil ne načrtujejo, omogočajo ali sodelujejo pri terorističnih dejanjih (United Nations Security Council, 2001a).

### **2.1.2 Pomembni pravni akti s področja pranja denarja in financiranja terorizma v EU**

Po navedbah Šeme Hočevnarjeve (Šeme Hočevnar, 2007, str. 56) so države članice EU že od leta 1970 želele pospešiti skupno sodelovanje pri boju proti kriminalu. Pred sprejemom direktiv EU je Evropska komisija sodelovala pri oblikovanju in sprejemanju mnogih dokumentov v OZN, v Svetu Evrope oz. kot članica FAFT. EU predstavlja enotni evropski trg s prostim pretokom kapitala in storitev, kar sicer predstavlja enega od pogojev za optimalno delovanje vsakega trga in prednost za podjetništvo, vendar pa hkrati olajšujejo razmere za razvoj organiziranega kriminala oz. za prikrivanje umazanega izvora svojega denarja. EU je z direktivami v nadaljevanju poskušala ohranjati enoten trg kapitala in zagotavljati integriteto finančnega sistema (Šeme Hočevnar, 2007, str. 56).

#### 2.1.2.1 Direktiva Sveta 91/308/EGS

Direktivo Sveta 91/308/EGS (v nadaljevanju Direktiva 91/308/EGS), ki govori o tematici preprečevanja uporabe finančnega sistema za namene pranja denarja, je EU sprejela 10. junija 1991. Omenjena direktiva je v tistem času veljala za osnovni dokument na področju preprečevanja pranja denarja v svetovnem merilu. Na njeno vsebino je imelo velik vpliv 40 priporočil FAFT iz leta 1990. Želja EU je bila, da bi imela omenjena direktiva (Direktiva Sveta 91/308/EGS, Ur. l. EU, št. L 166/77) vpliv tudi v državah izven EU. Kljub drugačnim začetnim idejam direktiva kasneje ni bila mišljena kot instrument za ustvarjanje sistema celostne usklajenosti, temveč kot smernica, ki državam v EU dovoljuje, da oblikujejo lastno pravno ureditev za doseganje enakega cilja določenega v Direktivi 91/308/EGS. V 15. členu omenjene direktive (Direktiva Sveta 91/308/EGS, Ur. l. EU, št. L 166/77) je navedeno, da države članice lahko sprejmejo ali ohranijo v veljavi strožje določbe za preprečevanje pranja denarja na področju, ki ga pokriva ta direktiva.

Direktiva Sveta 91/308/EGS je državam članicam narekovala, da uvedejo strogo prepoved pranje denarja. Obveznosti, kot so identifikacija strank, vodenje evidenc, vzpostavitev sistema za strokovno usposabljanje zaposlenih in poročanje organom o vseh sumih pranja denarja, je omenjena direktiva nalagala le znotraj finančnega sektorja, vključno s kreditnimi družbami (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Ur. l. EU, št. L 141/73).

Slovenija je z ZPPDen iz leta 1994 in dopolnitvami iz leta 1995 večinoma sledila določbam Direktive 91/308/EGS. Določbam so sledile tudi druge države (Šeme Hočevnar, 2007, str. 58).

#### 2.1.2.2 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2001/97/ES

Zaradi želje po ureditvi novih dolžnosti in obveznosti v finančnih in kreditnih institucijah zaradi ogrožanja finančne stabilnosti s strani prostega pretoka kapitala je komisija Evropske skupnosti podala predlog po spremembi Direktive 91/308/EGS. Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2001/97/ES (v nadaljevanju Direktiva 2001/97/ES) je bila sprejeta 4. decembra 2001 leta. Med spremembe oz. dopolnitve predhodne Direktive lahko navedemo npr.: razširjeno definicijo kaznivih dejanj, ki ne vsebuje več samo trgovanja z mamili ampak vsa huda kazniva dejanja, razširjen krog zavezancev za izvajanje ukrepov: npr. notarji, odvetniki, trgovci s predmeti velike vrednosti in igralnice. V Direktivi 91/308/EGS so tudi omenjene podružnice finančnih in kreditnih družb in jasna določila, da morajo omenjene podružnice v državi svojega delovanja poročati, v kolikor zaznajo sumljive transakcije, ki bi lahko kazale na sum pranja denarja. Novosti so bile tudi na področju identifikacije strank, ko gre za poslovanje s stranko brez njenega neposrednega stika. Pri življenjskih zavarovanjih pa je bila uvedena izjema, in sicer identifikacije strank ne opravijo, če sta posamezni obrok premije ali vsota več obrokov premije, katere bo

stranka plačala v enem letu, nižja od 1.000 EUR oz. če bo enkratno plačilo stranke enako ali manjše od 2.500 EUR (Directive 2001/97/ES of the European Parliament and of the Council, Official Journal of the EU, št. L 344/76; Šeme Hočevvar, 2007).

### 2.1.2.3 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/60/ES

V Direktivi 91/308/EGS je bilo pranje denarja opredeljeno v smislu nezakonitega trgovanja z mamili, obveznosti pa so bile naložene le finančnemu sektorju. Z Direktivo 2001/97/ES je bilo razširjeno področje uporabe Direktive 91/308/EGS, kar zadeva kazniva dejanja ter kar zadeva poklice in dejavnosti. Junija 2003 je FATF revidirala svoja priporočila, tako da je vanje zajela še financiranje terorizma in oblikovala podrobnejše zahteve v zvezi z identifikacijo in preverjanjem strank, primere, v katerih lahko večje tveganje pranja denarja ali financiranja terorizma upravičuje okrepljene ukrepe, ter primere, v katerih lahko manjše tveganje opravičuje manj strog nadzor. Te spremembe so bile predstavljene v Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 2005/60/ES (v nadaljevanju Direktiva 2005/60/ES) (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Ur. l. EU, št. L 141/73).

Direktiva 2005/60/ES je bila sprejeta 26. oktobra 2005. Omenjena direktiva je dopolnjevala predhodne direktive, prinesla številne novosti in tako nadomestila Direktivo 2001/97/ES. Države članice so morale najkasneje do 15. decembra 2007 uskladiti nacionalno zakonodajo s to direktivo (Direktiva Evropskega Parlamenta in Sveta 2005/60/ES, Ur. l. EU, št. L 309/15).

Direktiva 2005/60/ES določa ukrepe, katere morajo zavezanci upoštevati in uporabljati pri skrbnem pregledu stranke. Zavezanci morajo pri poslovanju dobro poznati svoje stranke (jih predhodno identificirati) in dejanske lastnike pravnih oseb, spremljati in poznati transakcije svojih strank ter pridobiti informacije glede namena sklenitve poslovnega razmerja stranke z zavezancem. Kot novost je še dodana presoja zavezancev o tveganju stranke, razmerja, transakcije oz. storitve. Direktiva 2005/60/ES opozarja, da lahko nekateri primeri predstavljajo večje tveganje pranja denarja in financiranja terorizma, in takrat so posledično potrebni bolj strogi ukrepi pregledovanja strank. V kolikor stranka pri identifikaciji ni osebno prisotna, Direktiva 2005/60/ES od zavezancev zahteva, da pridobijo dodatno dokumentacijo in uvedejo dodatne ukrepe. Dodatni ukrepi se zahtevajo tudi pri poslovanju s stranko, ki je tuje politično izpostavljena oseba. Večja pozornost je zavezancem naložena tudi pri zelo visokih, zapletenih in nenavadnih transakcijah, ki običajno nimajo logičnega namena ter pri dejavnostih, pri katerih je tveganje višje. Omenjena Direktiva 2005/60/ES vključuje DZU na seznam zavezancev za izvajanje ukrepov direktive in prepoveduje vodenje anonimnih računov. Direktiva 2005/60/ES tako kot že njeni predhodniki dopušča, da države članice EU same izberejo, če bi želele v svojo zakonodajo vpeljati še bolj stroga določila, kot jih določa omenjena direktiva (Direktiva

Evropskega Parlamenta in Sveta 2005/60/ES, Ur. l. EU, št. L 309/15; Šeme Hočevar, 2007).

Komisija Evropskih skupnosti je 1. avgusta 2006 na podlagi Direktive 2005/60/ES in ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti sprejela Direktivo Komisije 2006/70/ES (v nadaljevanju Direktiva 2006/70/ES) o določitvi nekaterih izvedbenih ukrepov za Direktivo 2005/60/ES. Direktiva 2006/70/ES podrobno določi definicijo politično izpostavljene osebe. Navedena so tudi merila, po katerih lahko države članice EU stranke razporedijo v kategorijo nizkega tveganja pranja denarja in posledično opravijo poenostavljen in manj strog pregled stranke (Direktiva komisije 2006/70/ES, Ur. l. EU, št. L 214/29).

#### 2.1.2.4 Novosti Direktive EU 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta

Zaradi nenehno razvijajočih se tveganj s strani kaznivih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma na finančni sistem morajo biti predpisi in zakoni za njihovo preprečevanje trdni, prožni in redno posodobljeni. Evropska komisija je pregledala urejenost omenjenega problema in sprožila potrebo po prilagoditvi pravnega okvira za boj proti novim grožnjam pranja denarja in financiranja terorizma. Evropska komisija je opredelila glavna področja, zaradi katerih je potrebno veljavna pravila spremeniti (Evropska komisija, 2013b):

- obstoječa pravila niso skladna z zadnjimi revidiranimi mednarodnimi standardi za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma. Medsebojna ocenjevanja držav članic s strani FATF ali Moneyval so opozorila na določene neskladnosti med priporočili FATF in Direktivo 2005/60/ES. Poročila o ocenjevanju kritizirajo zahteve omenjene direktive o pranju denarja v zvezi s poenostavljeno dolžnostjo skrbnosti pri ugotavljanju identitete stranke, ki naj bi ne bile v skladu s priporočili FATF. Poleg tega so bila priporočila FATF večkrat razširjena, med drugim tudi zaradi vključitve večje kategorije politično izpostavljenih oseb, in posledično so postali deli Evropskega pravnega okvira zastareli. Omenjene neskladnosti z mednarodnimi standardi imajo vpliv na ugled držav članic in EU kot celote.
- Obstoječa pravila EU si nekatere države članice razlagajo različno. Komisija je razkrila več področij, kjer se obstoječa pravila različno razlagajo (npr.: ugotavljanje dejanskega lastnika pravne osebe, skladnost statističnih podatkov ...). Posledica je povečano tveganje za notranji trg in težave glede skladnosti za podjetja, ki poslujejo čezmejno.
- Obstajajo nepravilnosti in vrzeli, povezane z veljavnimi pravili EU. Glede na razvoj tveganj pranja denarja in financiranja terorizma je pomembno, da se je EU sposobna odzivati na trden, a hkrati prožen način. Komisija je bila zaskrbljena glede uporabe veljavne direktive v zvezi z igrami na srečo in trgovci z blagom visoke vrednosti, saj se

omenjena pravila ne zdijo dovolj trdna. Poostreitev pravil bi prispevala k učinkovitejšemu obravnavanju tveganj in tako postavila zakonodajo EU pred mednarodne standarde.

Na podlagi zgornjih pomanjkljivosti v Direktivi 2005/60/ES je Evropska komisija 5. februarja 2013 sprejela predloge za okrepitev obstoječih pravil EU o preprečevanju pranja denarja in prenosih sredstev. Ker se grožnje povezane s pranjem denarja in financiranjem terorizma nenehno razvijajo, je potrebno pravila redno posodablјati in posledično predlog Evropske komisije zagotavlja bolj usmerjen in osredotočen pristop, ki temelji na analizi tveganj (Evropska komisija, 2013a).

Evropski parlament in Svet EU sta tako 20. maja 2015 sprejela novo Direktivo (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta (v nadaljevanju Direktiva (EU) 2015/849) in to je že četrta direktiva, ki naslavlja nevarnost pranja denarja. Države članice morajo do 26. junija 2017 sprejeti zakone in predpise, s katerimi bodo nacionalno zakonodajo uskladile z novo direktivo. Istega dne se razveljavita Direktiva 2005/60/ES in Direktiva 2006/70/ES (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Ur. l. EU, št. L 141/73).

Nova Direktiva v celoti upošteva najnovejša priporočila Projektne skupine za finančno ukrepanje (FATF) mednarodnega organa za boj proti pranju denarja in jih na številnih področjih celo presega, da bi zagotovila najvišje standarde za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma.

Direktiva (EU) 2015/849 z zagotovitvijo jasnega mehanizma za identifikacijo dejanskih lastnikov omogoča zlasti večjo jasnost in doslednost predpisov v vseh državah članicah. Poleg tega bodo podjetja morala hraniti evidence o dejanskih lastnikih oz. o identitetah oseb, ki dejansko lastniško stojijo za podjetjem. Dejanski lastnik je vsaka fizična oseba, ki je končni lastnik pravne osebe ali ki to posredno ali neposredno nadzira ali na kakšen drug način obvladuje. Delorenzi (2015) ugotavlja, da ker nova Direktiva (EU) 2015/849 nalaga vzpostavitev evropskega registra razkrivanja dejanskih lastnikov, so pogajanja o predlogih omenjene Direktive pritegnila veliko več politične pozornosti od prejšnjih direktiv in trajala veliko dlje, kot je bilo pričakovano. Če je identiteta pravega lastnika prikrita, imamo opravka s prikritim lastništvom. V večini držav je nerazkrivanje identitete dejanskega lastnika povsem legalno in ni zahteve po njenem razkrivanju. Velikokrat pa so ravno podjetja s prikritim lastništvom akterji na področju pranja denarja, financiranja terorizma utaje davkov in trgovine z drogami in ljudmi. Posledično je težje slediti izvoru nezakonitih sredstev (Delorenzi, 2015).

Države članice morajo zagotoviti, da imajo do informacij o dejanskem lastništvu vedno dostop pristojni organi in FIU (brez omejitev), pooblašeni subjekti, in sicer v okviru skrbnega preverjanja strank ter vse osebe ali organizacije, ki lahko izkažejo upravičen interes. Osebe in organizacije, ki lahko izkažejo upravičen interes iz prejšnjega stavka,

morajo imeti dostop vsaj do imena, meseca in leta rojstva, državljanstva in države prebivališča dejanskega lastnika, kot tudi do vrste in višine deleža lastništva pravne osebe (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Ur. l. EU, št. L 141/73).

Delorenzi (2015) opozarja, da v Direktivi (EU) 2015/849 ni jasno opredeljeno, kakšne interese razumemo pod besedno zvezo upravičeni interesi. Pojem sam je zelo nejasen in pomanjkanje jasne opredelitve pomeni, da so natančnejše opredelitve v rokah posameznih držav članic. Glede na to, da še nobena država članica nima vzpostavljenega sistema centralnega registra dejanskih lastnikov, pomeni, da se ga bodo morale vse države kmalu lotiti graditi.

Tveganje pranja denarja in financiranja terorizma ni enako v vseh primerih. Posledično pravi nova Direktiva (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Ur. l. EU, št. L 141/73), da bi bilo treba uporabiti celosten pristop, ki temelji na tveganju. Podpora omenjenemu pristopu, izhaja iz potrebe držav članic in EU po prepoznavanju, razumevanju in blažitvi tveganj pranja denarja in financiranja terorizma, s katerimi se soočajo. Potrebno je prilagoditi ukrepe pri skrbnem preverjanju strank v različnih situacijah oz. tveganjem (z večjim poudarkom, kjer je dokazano da je tveganje večje in možnost poenostavljenega pregleda, kjer je tveganje manjše).

Delorenzi (2015) z drugimi besedami razlaga, da uvedbe pristopa, ki temelji na tveganju, pomeni, da države članice, pristojni organi in subjekti poročanja po tej Direktivi opredelijo, ocenijo in razumejo pranje denarja in teroristična tveganja financiranja terorizma, katerim so izpostavljeni, tako da lahko razvijejo ustrezne ukrepe za ublažitev, obvladovanje in odpravo teh tveganj. Omenjen pristop bodo izvajali na štirih različnih ravneh:

- EU: Komisija izvaja nadnacionalno oceno tveganja, namenjeno za prepoznavanje tveganja, povezanega z notranjim trgom;
- izvajanje nacionalne ocene tveganja (NOT) s strani držav članic;
- institucije in osebe, ki jih obsega Direktiva (EU) 2015/849;
- Evropski nadzorni organi, kot so Evropski organ za vrednostne papirje, Evropski bančni organ, Evropski organ za zavarovanja in poklicne pokojnine.

Direktiva (EU) 2015/849 prinaša tudi večjo jasnost in preglednost predpisov o skrbnem preverjanju strank. Direktiva nalaga vzpostavitev ustreznih nadzornih mehanizmov in postopkov, ki zagotavljajo boljše poznavanje strank in boljše razumevanje narave njihovega poslovanja. Zlasti je pomembno zagotoviti, da poenostavljenih postopkov ne pojmujejo kot polno oprostitev za skrbno preverjanje strank. Razširjene so določbe o obravnavi politično izpostavljene osebe (osebe, ki lahko predstavljajo večje tveganje zaradi političnih položajev, ki jih zasedajo), tako da sedaj vključujejo tudi domače politično izpostavljene osebe z bivališčem v domači državi in ne samo tuje ter tiste v mednarodnih

organizacijah. To pomeni, da Direktiva (EU) 2015/849 enači tuje politično izpostavljene osebe z domačimi, saj med politično izpostavljene osebe šteje vsako fizično osebo, ki deluje ali je delovala na vidnih javnih položajih, torej v katerikoli državi. To med drugim vključuje vodje držav, člane vlad, člane zakonodajnih teles in sodnike vrhovnih sodišč. Razširjena je tudi tema uporabe in obravnave novih groženj in ranljivosti s širše zaobseženim celotnim sektorjem iger na srečo (prejšnja direktiva je obsegala samo igralnice) ter vključitvijo izrecnega sklicevanja na davčni kriminal. Spodbujeni so višji standardi za preprečevanje pranja denarja s preseganjem zahtev FATF s tem, da v področju uporabe obsega vse osebe, ki trgujejo z blagom v zameno za denarna plačila v višini 7.500 EUR ali več, ker so nekatere zainteresirane strani menile, da trenutni prag v višini 15.000 EUR ni zadosten. Takšne osebe so sedaj zajete v določbe direktive, vključno z določbami o skrbnem preverjanju strank, hranjenju evidenc, notranjem nadzoru in predložitvi poročil o sumljivih transakcijah. Pri tem je treba dodati, da direktiva zagotavlja minimalno usklajenost in da se države članice lahko odločijo za nižji prag. Direktiva nalaga tesnejše sodelovanje med različnimi nacionalnimi finančnimi obveščevalnimi enotami, katerih naloge so sprejemanje in analiza poročil o sumih pranja denarja in financiranja terorizma ter njihovo posredovanje pristojnim organom (Evropska komisija, 2013a).

### **2.1.3 Projektna skupina za finančno ukrepanje – FAFT**

FATF je medvladna organizacija, ustanovljen leta 1989 s strani ministrov njenih članic. Cilj FATF je postavljanje in razvijanje standardov na področju boja s pranjem denarja in financiranjem terorizma ter prizadevanje, da članice dosledno in učinkovito upoštevajo in izvajajo ukrepe, ki so določeni v omenjenih standardih. FATF ustvarja potrebno politično voljo za oblikovanje nacionalnih zakonodajnih in regulatornih reform na teh področjih. Razvila je mnogo priporočil, priznanih kot standard na mednarodnem področju boja proti pranju denarja in financiranju terorizma in financiranju proliferacije širitve orožja za množično uničevanje. So osnova za usklajen odgovor na zgoraj omenjene grožnje celovitosti finančnega sistema in pomagajo zagotavljati enake mednarodne pogoje. FATF spremlja napredek svojih članic pri izvajanju potrebnih ukrepov, nadalje spremlja ocene pranja denarja in tehnike financiranja terorizma ter protiukrepe in spodbuja sprejemanje in izvajanje ustreznih ukrepov na svetovni ravni (Who we are, 2016).

FATF priporočila določajo obsežen okvir ukrepov, ki jih morajo članice vgraditi v svojo zakonodajo v boju proti pranju denarja, financiranju terorizma in financiranju proliferacije širitve orožja, namenjenega množičnemu uničevanju. Ker se pravni redi, njihovi administrativni in upravni okvirji ter finančni sistemi med seboj v različnih državah razlikujejo, ne morejo vse države oblikovati popolnoma enakih ukrepov v njihov pravni sistem v boju proti že omenjenim grožnjam. Posledično določajo FATF predvsem priporočila za mednarodne standarde, ki jih morajo države izvajati z ukrepi, ki so prilagojeni njihovim posebnim okoliščinam. V FATF priporočilih so zapisani posebni ukrepi, ki državam omogočajo prepoznavanje tveganj, razvoj strategij, olajšajo

mednarodno sodelovanje, določajo pristojnosti in odgovornosti za pristojne organe (nadzorni organi, preiskovalni organi, organi pregona...), določajo preventivne ukrepe v finančnem in drugih sektorjih itd. (International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation – the FAFT recommendations, 2016).

Prva priporočila so bila izdana leta 1990, in sicer je skupina FATF oblikovala 40 priporočil na podlagi Dunajske konvencije iz leta 1988 in Baselskega načela za usmerjanje bančnih nadzornikov iz leta 1988. Priporočila so pokrivala področje krepitve mednarodnega sodelovanja, izboljšanje nacionalnih pravnih ureditev in povečanje vloge in pomena finančnega sistema. Priporočila so bila zelo napredna in po mnenju nekaterih držav preveč ambiciozna in posledično jih mnogo držav ni usklajeno podprlo. Le nekaj držav je prva priporočila tudi začelo izvajati. Nekatera priporočila so vsebovala le poziv k dodatnemu premisleku oz. preučitvi stanja. V priporočilih je pisalo, da je zaželeno, da države članice v svoj pravni red oblikujejo strožje ukrepe od navedenih v priporočilih. Delo skupine je bilo deležno nekajkratnih pregledov. Priporočila so bila tako leta 1996 revidirana. Leta 2001 je skupina FATF sprejela še osem posebnih priporočil na področju boja proti financiranju terorizma in nato leta 2004 še deveto priporočilo. Ponovne dopolnitve so bila priporočila deležna leta 2003, ko jih je skupina FATF obnovila in razširila, tako da so bile dopolnitve osredotočene na identificiranje dejanskih lastnikov in transparentnost pravnih oseb, vključitev nefinančnih družb med zavezanke izvajanja določil, ki jih določajo priporočila. Dopolnitve so se navezovala tudi na politično izpostavljene osebe in posebne ukrepe povezane z njimi, pregled strank glede na tveganje, ki ga posamezna stranka pomeni za državo (skrben pregled stranke ali lažji pregled stranke), poseben nadzor nad neobičajnimi in večjimi transakcijami, poslovanje z osebami, ki izhajajo iz držav, ki ne upoštevajo FATF priporočil, nadzor in licenciranje zavezancev, ustanovitev urada za preprečevanje pranja denarja, spodbujanje mednarodnega sodelovanja itd. (Šeme Hočevnar, 2007, str. 64–69).

V letu 2012 je FATF ponovno revidirala svoja priporočila, da bi državam omogočila še bolj uspešno bojevanje proti pranju denarja in financiranju terorizma.

V času pisanja te magistrske naloge je med članicami skupine FATF 37 držav in teritorijev (Argentina, Avstralija, Avstrija, Belgija, Brazilija, Kanada, Kitajska, Danska, Evropska komisija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Svet za sodelovanje Arabskih zalivskih držav, Hong Kong, Islandija, Indija, Irska, Italija, Japonska, Koreja, Luksemburg, Malezija, Mehika, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Portugalska, Rusija, Singapur, Južna Afrika, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Združeno Kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske, ZDA) ter dve mednarodni organizaciji (FATF members, 2016).

Želja Slovenije, da leta 1996 pristopi k članstvu v skupino FAFT, je bila zavrnjena s pojasnilom, da v tistem letu še niso imeli oblikovanih meril za sprejem novih članic. Omenjena merila so izoblikovali in sprejeli v letih 1997 in 1998. V poročilu skupine FAFT

iz leta 1998 piše, da se včlanijo lahko samo države, ki so strateško pomembne in že imajo predpise za odkrivanje, preprečevanje, pregon in sojenje v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja. Poleg tega naj bi nove članice tudi imele pomembno vlogo v svoji regiji na področju preprečevanja pranja denarja. Slovenija se na žalost ne uvršča med zgornje države, saj ne izpolnjuje prvega pogoja glede strateške pomembnosti. S članstvom v EU leta 2004 je Slovenija začela posredno sodelovati s skupino FAFT, in sicer kot članica EU (Šeme Hočevnar, 2007, str. 65).

#### **2.1.4 Vloga Sveta Evrope**

Svet Evrope s sedežem v Strasbourgu je bil ustanovljen 5. maja 1949. Gre za najstarejšo evropsko organizacijo na mednarodni ravni, katero trenutno sestavlja 47 držav. Želja Slovenije, da vstopi v Svet Evrope je bila izražena 29. januarja 1992. Do vključitve v članstvo je prišlo 14. maja 1993. V omenjeni organizaciji si je Slovenija izborila mesto uspešne članice, saj naj bi v veliki meri spoštovala človekove in manjšinske pravice, znotraj institucij vpeljevala demokratičnost in se držala predpisanih načel pravne države (Slovenija v Svetu Evrope, 2016).

Ker se Svet Evrope pri svojem delu ukvarja predvsem s pravnimi vprašanji, je posledično pripomogel k oblikovanju več kot 160 različnih dokumentov oz. konvencij. V skupino dokumentov spada tudi Konvencija št. 141 Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (Šeme Hočevnar, 2007, str. 73).

Države članice Sveta Evrope so bile mnenja, da je za doseganje enotnosti med članicami, potrebno voditi skupno kazensko politiko za zaščito družbe. Članice so se zavedale, da so predstavljala težja kazniva dejanja vse večji problem, ki je ogrožal mednarodno varnost. Kot učinkovito rešitev so videle v odvzemu premoženjske koristi, ki je bila pridobljena s kaznivim dejanjem. Posledično so sprejele Konvencijo št. 141 Sveta Evrope, ki je začela veljati 1. septembra 1993. Ker je pranje denarja predstavljalo vse večjo grožnjo, so bile članice nekaj let kasneje mnenja, da je potrebno omenjen dokument spremeniti oz. nadgraditi. Posodobitev Konvencije št. 141 Sveta Evrope je strmela tudi v smeri usklajevanja z mednarodnimi standardi in tako je bila Konvencija št. 141 Sveta Evrope razširjena še na vključitev ukrepov proti financiranju terorizma (Komisija Evropskih skupnosti, 2005).

Leta 2005 je bila Konvencija Sveta Evrope št. 141 v celoti nadomeščena z novo Konvencijo Sveta Evrope št. 198, ki je vključevala financiranje terorizma. Svet Evrope je v nov dokument zapisal tudi standarde skupine Egmont in priporočila skupine FATF iz leta 2003 (ugotavljanje dejanskega lastnika, opazovanje bančnih transakcij in računov, pridobivanje celostnih podatkov o računih in strankah). Konvencija Sveta Evrope št. 198 je zahtevala obvezno ustanovitev uradov za preprečevanje pranja denarja (v nadaljevanju

FIU) in sodelovanje z ostalimi uradi. Zahteve so šle tudi v smeri postavitve nadzornega organa za preprečevanje pranja denarja, ki bi deloval na podlagi mednarodnih standardov in zahtev (predvsem priporočil FATF) (Šeme Hočevar, 2007, str. 76–79).

#### 2.1.4.1 Posebni odbor strokovnjakov Sveta Evrope-Moneyval

Septembra 1997 je bil ustanovljen Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov proti pranju denarja v srednjeevropskih in vzhodnoevropskih državah. Omenjen odbor je bil kasneje znan pod imenom Moneyval. Namen vzajemnega ocenjevanja je bil razviti učinkovite sisteme v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma v državah članicah Sveta Evrope. V dokumentu odbora je navedeno, da so mnoge države pod vplivom mednarodnih predpisov že izdelale svoje sisteme za boj proti pranju denarja, ki pa jih je treba zaradi večje učinkovitosti nadzorovati. Nadzor poteka tako, da države v nadzornih skupinah ocenjujejo druga drugo. Skupine sestavljajo strokovnjaki na različnih področjih iz držav članic Sveta Evrope, ki niso članice FATF in so postale članice posebnega odbora Moneyval. Omenjeni odbor strokovnjakov je posredno tudi prevzel vlogo regionalne skupine FATF za srednjo in Vzhodno Evropo (Šeme Hočevar, 2007, str. 78–79).

Po terorističnih napadih 11. septembra 2001 je Moneyval v sklop ocenjevanja vključila tudi preprečevanje financiranja terorizma. Leta 2006 je Moneyval postala pridružena članica FATF. Trenutno je 28 držav članic Sveta Evrope vključenih v ocenjevanje s strani Moneyval. Rusija je članica tako FATF kot Moneyval (Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures (Moneyval), 2016).

Cilj posebnega odbora je zagotavljanje vzpostavitve učinkovitih sistemov v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma v državah članicah. Z namenom doseganja tega cilja ima Moneyval ključne pristojnosti in naloge (About MONEYVAL, 2016.):

- ocenjevanje skladnosti držav članic v pravnih in finančnih sektorjih ter področjih kazenskega pregona z ustreznimi mednarodnimi standardi, s procesom medsebojnega ocenjevanja, vključno z oceno učinkovitosti izvedenih ukrepov v praksi;
- oblikovanje priporočil, kako izboljšati učinkovitost domačih ukrepov v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma in sposobnosti držav, da mednarodno sodelujejo na teh področjih;
- raziskovanje tipologij pranja denarja in financiranja ter različnih metod, trendov in tehnik ter pripravljanje poročil glede tega;
- izvajanje drugih raziskav o vprašanih v zvezi s pranjem denarja in financiranju terorizma, vključno s horizontalnimi pregledi ocenjevanega napredka držav pri izpolnjevanju mednarodnih standardov v vsakem ocenjevanju krogu;
- ozaveščanje mednarodne politike in vzpostavljanje pobud za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma;

- predlaganje priporočil (ki bi izboljšala mednarodni boj proti pranju denarja in financiranju terorizma) v sprejem Odboru ministrov Sveta Evrope po posvetovanju z Evropskim odborom za probleme kriminala;
- dejavno prispevanje h globalnemu boju proti pranju denarja in financiranju terorizma, s tesnim sodelovanjem z drugimi ključnimi mednarodnimi partnerji, vključno s FATF, Mednarodnim denarnim skladom, Svetovno banko, OZN, EU itd.

V letu 2009 je bila Slovenija kot prva država članica Sveta Evrope ocenjena v četrtem krogu ocenjevanja ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Ocenjevalci v Poročilu o četrtem krogu ocenjevanja Slovenije s strani Moneyval povzemajo ključne ukrepe za preprečevanje pranja denarja in boja proti financiranju terorizma, ki so jih v Sloveniji izvajali v času četrtega ocenjevanja ter opisujejo in analizirajo omenjene ukrepe in dajejo priporočila, kako določene vidike sistema še okrepiti. Skupina ocenjevalcev je preverjala učinkovitost sistema in predpisov v skladu z metodologijo FATF ter ocenjevala izvajanje priporočil iz prejšnjih ocenjevalnih misij. V sklopu četrtega kroga ocenjevanja ni bilo ocenjenih vseh 40 FATF priporočil in devet posebnih priporočil, ampak so bila ponovno ocenjena bistvena in ključna FATF priporočila, kot tudi vsa tista, ki so bila v Sloveniji v okviru tretjega ocenjevalnega poročila ocenjena kot neskladna in delno skladna. Poročilo ocenjevanja Moneyval ima namen predstaviti realno stanje glede ključnih problematik preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji. Na aprilskem zasedanju odbora Moneyval v letu 2013 je Slovenija predstavila Poročilo o napredku, ki ga je dosegla od leta 2009, ko je potekal četrti krog ocenjevanja. Omenjeno poročilo se je nanašalo na deset FATF priporočil, za katere je Slovenija prejela oceno delno skladno. Poročilo je bilo sprejeto in posledično je Slovenija postala prva država, ki je bila umaknjena iz *follow-up* postopka in je morala poročati o svojem doseženem napredku šele čez dve leti (Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Moneyval), 2010; Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2014).

## 2.2 Predpisi in Urad v Sloveniji

Slovenija je v sklopu procesa globalizacije prilagodila svoj pravni red EU pravnemu redu. Ključnega pomena je, da se države, ki privolijo v ta proces, zavedajo, da gre za vključevanje mednarodnih pravil k svojim pravilom in ne za uvajanje neskladnosti v svoj že postavljen pravni red. Na ta način je ustvarjena globalizacija pravnih ukrepov, ki so vsem pridruženim državam in globalni skupnosti v pomoč pri odkrivanju in preprečevanju kriminalnih dejanj, kot sta pranje denarja in financiranje terorizma (Šeme Hočevnar, 2007, str. 14).

Problematika pranja denarja v Sloveniji zaradi dovolj zgodnjega sprejemanja preventivnih ukrepov in zakonov v naš regulatorni prostor ni tako težavna kot morda v nekaterih drugih

svetovnih državah. Vendar se je zaradi nenehnega spreminjana kriminalnih dejanj in njihove iznajdljivosti potrebno vseskozi soočati z omenjeno nevarnostjo. Ker prihaja do neprestanih sprememb znotraj EU, Sveta Evropa, OZN in FATF, postaja vse bolj pomembno, da Slovenija in ostale države primerno in skladno z mednarodno skupnostjo prilagajajo svoje predpise s področja preprečevanja in odkrivanja pranja denarja (Šeme Hočevar, 2007, str. 14).

Kot ugotavlja Šeme Hočevarjeva (2007, str. 120–121), se je Slovenija že od osamosvojitve s problematiko pranja denarja ukvarjala s celovitim pristopom. Upoštevala je dejstvo, da je obsodba kaznivega dejanja pranja denarja steber za graditev učinkovitega sistema boja proti pranju denarja. Tako je ob osamosvojitvi leta 1991 v svoj pravni prostor sprejela z ustavnim zakonom Dunajsko konvencijo. Na ta način je potrdila sodelovanje z drugimi državami in mednarodno skupnostjo pri sprejemanju skupnih standardov na tem problematičnem področju. Naprej je sledila še vrsta podpisov različnih mednarodnih listin.

### **2.2.1 Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma**

Slovenija je leta 1994 sprejela ZPPDen (Ur. l. RS, št. 36/1994) in dva podzakonska akta iz tega zakona, ki je upošteval najnovejša dognanja na področju pranja denarja in za Slovenijo pomembne mednarodne standarde in ugotovitve iz domače prakse. Nova spoznanja so pripeljala do novih sprememb in dopolnitev predpisov. Leta 1995 je bila sprejeta novela Zakona o preprečevanju pranja denarja. Poleg ene obvezne razlage je bil zakon torej dvakrat spremenjen in dopolnjen. Leta 2001 je Slovenija sprejela nov Zakon o preprečevanju pranja denarja (v nadaljevanju ZPPDen-1) (Ur. l. RS, št. 79/01 in 59/02) in ga nato kmalu leta 2002 dopolnila. Na ta način je Slovenija še pred vstopom v EU zagotovila postopno usklajevanje pravnih norm na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja z normami EU. ZPPDen-1 je temeljil na mnogih sprejetih določbah iz sprejetih mednarodnih pogodb in drugih mednarodnih predpisih, ki v tistem času formalno še niso bili del slovenske zakonodaje (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Šeme Hočevar, 2007).

Z upoštevanjem FATF priporočil, ki predstavljajo enega izmed pomembnejših mednarodnih organov na področju boja proti pranju denarja in financiranju terorizma ter EU direktiv je Slovenija v skladu z evropsko zakonodajo junija 2007 sprejela ZPPDFT. Podlago za sprejem novega zakona je predstavljala predvsem neposredno Direktiva 2005/60/ES (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 3–4).

ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) je začel veljati 21. julija 2007; v celoti so ga začeli uporabljati 21. januarja 2008. Z uveljavitvijo novega zakona je prenehal veljati ZPPDen-1.

Nekatere novosti ZPPDFT so bile (Muženič, 2009; Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma, Ur. l. RS, št. 60/2007):

- zaradi uvedbe pristopa izdelave ocene tveganja (ang. *Risk Based Approach*), morajo organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) izdelati analizo tveganja, na podlagi katere določijo tveganost skupine strank, transakcij, poslovnih razmerij, produktov z vidika nevarnosti pranja denarja ali financiranja terorizma;
- dodani so ukrepi preprečevanja in odkrivanja financiranja terorizma;
- razširitev kroga zavezancev;
- razbremenitev zavezancev oz. olajšan nastop na trgu z npr. uporabo kvalificiranih digitalnih potrdil; za pravno osebo poslovno razmerje lahko sklene tudi pooblaščenec in ne le zakoniti zastopnik, uporaba t. i. tretjih oseb;
- vzpostavitev boljšega nadziranja izvajanja ukrepov preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma ter hitrejšje odvijanje postopkov v primeru kršitev ZPPDFT;
- identifikacijo stranke nadomesti pregled stranke, ki poleg ugotavljanja istovetnosti stranke obsega še ugotavljanje dejanskega lastnika pri pravni osebi, redno skrbno spremljanje poslovnih aktivnosti stranke in pridobivanje zahtevanih podatkov;
- višji prag (30.000 EUR) za sporočanje podatkov o gotovinskih transakcijah Uradu;
- obveznost sporočanja podatkov o gotovinskih transakcijah v treh delovnih dneh.

V nadaljevanju navajam nekatere kršitve in globe po ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007).

Nekatere **najtežje kršitve** (globe za pravne osebe so med 12.000 EUR in 120.000 EUR ter za odgovorne osebe so med 800 EUR in 4.000 EUR):

- v kolikor se ne izdela analize tveganja;
- v kolikor se ne opravi pregleda stranke;
- v kolikor se v predpisanih primerih ne izvede poglobljenega pregleda stranke;
- v kolikor se Uradu ne sporoči podatkov o sumljivi transakciji itd.

Nekatere **težje kršitve** (globe za pravne osebe so med 6.000 EUR in 60.000 EUR ter za odgovorne osebe so med 400 EUR in 2.000 EUR):

- v kolikor se pregled stranke ne opravi v predpisanem obsegu;
- v kolikor se pregled stranke zaupa "nedovoljeni" tretji osebi;
- v kolikor se Uradu ne sporoči podatkov o gotovinski transakciji nad 30.000 EUR;
- v kolikor se ne imenuje pooblaščenca, itd.

Nekatere **lažje kršitve** (globe za pravne osebe so med 3.000 EUR in 30.000 EUR ter za odgovorne osebe so med 200 EUR in 1.000 EUR):

- v kolikor podružnice s sedežem v tretji državi, niso seznanjene z notranjimi postopki, povezanimi s preprečevanjem pranja denarja in financiranja terorizma;
- v kolikor se ne pripravi programa letnega strokovnega usposabljanja itd.

V letu 2010 je izšel Zakon o spremembah in dopolnitvah ZPPDFT (ZPPDFT-A). Dopolnitve zakona so bile ponovno leta 2011, in sicer v Zakonu o dopolnitvah ZPPDFT (ZPPDFT-B). Nov Zakon o spremembah in dopolnitvah ZPPDFT (ZPPDFT-C) je bil objavljen v Uradnem listu 17. marca 2014. Osnovni ZPPDFT predpisuje 12 podzakonskih dokumentov, od katerih je osem obvezujočih (ZPPDFT in podzakonski akti, 2016).

## **2.2.2 Urad za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma**

Uradi za preprečevanje pranja denarja so za sistem odkrivanja in preprečevanja pranja denarja postajali vse bolj pomembni z uveljavljanjem zakonov na omenjenem področju in z ustanavljanjem uradov po svetu pred dvajsetimi leti. Na mednarodnem področju se je uveljavil izraz FIU (*Financial Intelligence Unit*) oz. finančna obveščevalna enota. Že iz imena izhaja naloga Urada, da posreduje informacije in finančne podatke o pranju denarja naprej pristojnim organom (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 5).

Slovenski Urad je začel z opravljanjem svojih nalog 1. januarja 1995. Deluje kot posrednik med finančnimi organizacijami in organi pregona. Urad v Sloveniji je administrativne narave, brez policijskih pooblastil. Po svetu je največ ravno administrativnih uradov, obstajajo pa še policijske, tožilske/sodne in hibridne organizacijske oblike (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 5–6).

Urad pri svojem delu izvršuje naloge, ki so povezane s preprečevanjem in odkrivanjem pranja denarja in financiranjem terorizma, ter druge naloge, ki jih določa ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007). Hkrati mora tudi zbirati, analizirati ter (če je to potrebno) tudi naprej posredovati podatke, informacije in dokumentacijo, ki jo sprejme. Med drugim pregleduje podatke o sumljivih transakcijah, ki so mu bile sporočene s strani organizacij, ki so omenjene transakcije tudi opazile. V kolikor pri analiziranju opazi razloge za sum storitve kaznivih dejanj, nemudoma pošlje podatke naprej v nadaljnjo obravnavo in analizo pristojnim organom (policija in tožilstvo). Pri omenjenem obveščanju gre le za obveščevalne podatke in ne za kazenske ovadbe. Poleg analiziranja prejetih podatkov Urad tudi posredno nadzoruje, če zavezanci ZPPDFT dosledno izvajajo določbe zapisane v zakonu. Lahko bi se reklo, da je Urad tako sekundarni nadzornik brez inšpekcijskih pooblastil (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 5–6).

Urad prejema v analizo tudi podatke o kaznivih dejanjih pranja denarja in financiranja terorizma ter o prekrških po ZPPDFT, ki mu jih pošiljajo organi pregona. ZPPDFT v 65., 66. in 67. členu (Ur. l. RS, št. 60/2007) določa pravno podlago za mednarodno sodelovanje

Urada in ga pooblašča, da si izmenjuje podatke s tujimi FIU in da celo zaradi opozorila tujega FIU začasno ustavi transakcijo, ki povzroča sum pranja denarja ali financiranja terorizma ter obratno v primeru suma pošlje opozorilo tujemu FIU.

Slovenski Urad spada med ustanovne člane mednarodne skupine EGMONT, ki je nastala leta 1995. Preko posebne EGMONT računalniške mreže si lahko Urad izmenjuje podatke s tujimi FIU (Mednarodno sodelovanje, 2016).

### **2.2.3 Kazenski zakonik Republike Slovenije**

Kaznivo dejanje pranja denarja je bilo v slovenski pravni red uvedeno s Kazenskim zakonikom Republike Slovenije, ki je bil sprejet januarja leta 1995. Na ta način je Slovenija zadostila zahtevi Konvencije Sveta Evrope št. 141 po uzakonitvi kaznivega dejanja pranja denarja (Šeme Hočevar, 2007, str. 129).

ZPPDen in 252. člen Kazenskega Zakonika Republike Slovenije o določanju kaznivega dejanja pranja denarja Slovenije tako predstavljata temeljni okvir za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja v Sloveniji. Novi ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) sedaj skupaj z določbami 109. člena Kazenskega zakonika (v nadaljevanju KZ-1-UPB2) (Ur. l. RS, št. 50/2012) o kaznivem dejanju financiranja terorizma in 245. člena omenjenega zakonika o kaznivem dejanju pranja denarja predstavljajo pravne temelje Slovenije na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Šeme Hočevar, 2007, str. 166).

V uvodnih pojasnilih Kazenskega zakonika je zapisano, da kljub temu, da država lahko samostojno oblikuje svoje kazensko pravo, mora ravnati po načelih enotnosti, harmonizacije, usklajenosti in prevzemanja mednarodnega pravnega reda. Omenjena načela zavezujejo vse sodobne države na različnih pravnih področjih. Da se določena vprašanja urejajo enotno in usklajeno, je pomembno predvsem pri problematiki organiziranega kriminala, korupcije in pranja denarja. Ko je Slovenija vstopila v EU, je harmonizacija pravnih norm v naše pravno okolje postala stalnica (Penko, Stroligo, & Jakulin, 2001, str. 22).

Po KZ-1-UPB2 (Ur. l. RS, št. 50/2012) stori kaznivo dejanje pranja denarja oseba, ki denar ali premoženje, za katerega ve, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, sprejme, zamenja, hrani, z njim razpolaga, ga uporabi pri gospodarski dejavnosti ali na drug način, določen z ZPPDFT, s pranjem zakrije ali kako drugače poskusi zakriti njegov izvor. Kazen za omenjeno dejanje je zaporna kazen do pet let. Če je denar ali premoženje večje vrednosti, se zaporna kazen poveča in doda se še denarna kazen. Premoženje iz zgornjih stavkov se storilcem odvzame.

Kot sem že zgoraj omenila, je financiranje terorizma kot kaznivo dejanje določeno v 109. členu KZ-1-UPB2 (Ur. l. RS, št. 50/2012). V zakonu je navedeno, da se oseba, ki zagotovi ali zbere denar ali premoženje z namenom, da bo deloma ali v celoti uporabljeno za storitev dejanj iz 108. člena tega zakonika (terorizem), kaznuje z zaporom do 10 let. Tako kot pri pranju denarja se tudi tukaj premoženje odvzame.

#### **2.2.4 Omejevalni ukrepi**

Težko najdemo enotno opredelitev omejevalnih ukrepov; načeloma so omejevalni ukrepi sankcije, s katerimi želi mednarodna skupnost od nekaterih držav in drugih subjektov, ki ogrožajo mednarodni mir in varnost, brez uporabe sile doseči, da s svojim ravnanjem ne bodo več ogrožali mednarodnega miru in varnosti. V Sloveniji sistemsko ureja omenjeno področje Zakon o omejevalnih ukrepih, ki jih Slovenija uvede ali izvaja skladno s pravnimi akti in določitvami, sprejetimi v okviru mednarodnih organizacij (v nadaljevanju ZOUPAMO). Po tem zakonu so omejevalni ukrepi omejitve oz. obveznosti do držav (seznam držav na dan 15. marec 2016: Afganistan, Belorusija, Egipt, Eritreja, Gvineja, Gvineja Bissau, Haiti, Irak, Iran, Jemen, Južni Sudan, Kitajska, Kongo, Koreja demokratična ljudska republika, Libanon, Liberija, Libija, Moldova, Mjanmar, Rusija, Sirija, Slonokoščena obala, Somalija, Srbija, Črna gora, Srednjeafriška republika, Sudan, tretje države (ZDA), Tunizija, Ukrajina in Zimbabve), ozemeljskih entitet, gibanj, mednarodnih organizacij in oseb (kot so voditelji držav, državni uradniki, teroristi) in drugih subjektov (kot so teroristične organizacije npr. Al Kaida), katerih cilj je vzpostavljanje in ohranjanje mednarodne varnosti, zagotavljanje spoštovanja človekovih pravic, uveljavljanje demokracije in pravne države itd. (Omejevalni ukrepi, 2016).

V slovenski zakonodaji niso navedeni zgornji sezname, zoper koga vse veljajo omejevalni ukrepi temveč le sklicevanje na pravne akte OZN in EU. V skupino omejevalnih ukrepov tako lahko sodijo prekinjanje ekonomskih in diplomatskih odnosov, povezav komuniciranja (radijske, televizijske, poštne, zračne, železniške povezave...). V primeru boja s terorizmom se največkrat uporabljajo finančne sankcije v obliki zamrznitve sredstev oz. prepovedi razpolaganja z njimi, vojaške sankcije ter prepovedi vstopa v državo (Omejevalni ukrepi, 2016).

#### **2.2.5 Nacionalna ocena tveganja**

Evropska komisija s sprejetjem Direktive (EU) 2015/849, ki je usklajena s spremembami FATF priporočil, od držav članic EU zahteva, da izdelajo oceno tveganja za pranje denarja in financiranja terorizma na državnem nivoju (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Ur. l. EU, št. L 141/73; Vlada imenovala medresorsko delovno skupino za izvedbo nacionalne ocene tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma, 2016). Slovenija je kot članica EU posledično zavezana k spoštovanju in implementaciji določb na nacionalni ravni. Nacionalna ocena tveganja (NOT) je obsežen projekt

analiziranja izpostavljenosti posameznih finančnih področji in države tveganju pranja denarja in financiranja terorizma ter pregledovanja zavedanja izpostavljenosti omenjenemu tveganju ter določanje ukrepov za zmanjšanje tveganja. Projekt zahteva dostop do različnih virov podatkov ter sodelovanje številnih institucij z različnih področij javnega in zasebnega sektorja. V Sloveniji uporabljamo metodologijo, ki jo je razvila Svetovna banka (Povzetek poročila o izvedbi nacionalne ocene tveganja Republike Slovenije za pranje denarja in financiranje terorizma, 2016).

### **3 PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA V SLOVENIJI**

Stanje pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji pregledujem predvsem na podlagi zadnjega objavljenega poročila Urada, in sicer za leto 2014, na podlagi Poročila o četrtem krogu ocenjevanja Slovenije s strani Moneyval iz leta 2010, na podlagi ZPPDFT in Smernic.

Uvedba kaznivega dejanja pranja denarja je bila v slovenski pravni red sprejeta s Kazenskim zakonikom Republike Slovenije leta 1995. Leta 1994 pa je bil sprejet ZPPDen, ki je bil usklajen z mednarodnimi dokumenti. Pomembno vlogo v zakonu so imele organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) oz. zavezanci, ki so z obveznostjo poročanja sumljivih transakcij Uradu izjemno pripomogli k odkrivanju pranja denarja v Sloveniji.

#### **3.1 Pregled obravnavanih podatkov s strani Urada**

Organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) morajo po 38. členu ZPPDFT Uradu posredovati:

- podatke, vezane na vse gotovinske transakcije, ki so višje od 30.000 EUR;
- podatke vezane na transakcije ali stranke, pri katerih obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma;
- podatke vezane na transakcije, ki so višje od 30.000 EUR in so bile na zahtevo stranke izvršene na račune v države oz. na račune fizičnih ali pravnih oseb s prebivališčem oz. sedežem v državah, kjer obstaja večja verjetnost za nevarnost pranja denarja ali financiranja terorizma.

##### **3.1.1 Gotovinske transakcije nad 30.000 EUR**

Gotovinske transakcije nad 30.000 EUR so vse transakcije oz. sprejemanje ali izročanje gotovine (bankovcev ali kovancev) v vrednosti zneska nad 30.000 EUR v katerikoli valuti. To pomeni, da morajo organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) Uradu tudi sporočiti vse transakcije, ki jih stranka izvede pri enkratnem obisku organizacij (npr. tri pologe po

10.250 EUR na različne račune). V letu 2014 je 41 različnih organizacij sporočilo Uradu gotovinske transakcije nad 30.000 EUR, v skupni vrednosti 974.279.746 EUR. Število sporočenih gotovinskih transakcij je bilo 13.548 (glej Tabelo 1), kar je 22 % manj kot v letu 2013. V letu 2014 je bila manjša tudi skupna vrednost gotovinskih transakcij. Največ gotovinskih transakcij so Uradu sporočale banke, in sicer je povprečna višina transakcije znašala 71.931 EUR (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 7–8).

*Tabela 1: Število in delež gotovinskih transakcij nad 30.000 EUR v obdobju 2013–2014*

| Organizacije                         | 2013    |           | 2014    |           |
|--------------------------------------|---------|-----------|---------|-----------|
|                                      | Število | Delež v % | Število | Delež v % |
| <b>Banke</b>                         | 14.898  | 86,70     | 11.115  | 82,00     |
| <b>Pošta</b>                         | 729     | 4,20      | 565     | 4,20      |
| <b>Igralnice</b>                     | 727     | 4,20      | 849     | 6,30      |
| <b>Hranilnice</b>                    | 469     | 2,70      | 666     | 4,90      |
| <b>Igralni saloni</b>                | 348     | 2,00      | 348     | 2,60      |
| <b>HKS</b>                           | 8       | 0,05      | 5       | 0,04      |
| <b>Menjalnice</b>                    | 2       | 0,01      | 0       | 0,00      |
| <b>Skupaj gotovinske transakcije</b> | 17.181  | 100,00    | 13.548  | 100,00    |

*Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014, 2015, str. 7.*

### 3.1.2 Sumljive transakcije

Po 38. členu ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) morajo organizacije sporočiti Uradu podatke (iz 1. odstavka 83. člena ZPDFT) v vsakem primeru, ko se za določeno transakcijo ali stranko pojavijo sumi pranja denarja ali financiranja terorizma. Sporočilo je potrebno poslati še pred izvedbo transakcije ne glede na višino zneska oz. za vsako nameravano transakcijo. Na podlagi 60. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) lahko Urad zaradi pisne obrazložene pobude različnih državnih in inšpekcijskih organov začne z zbiranjem in analiziranjem dokumentacije, da preveri, če obstaja sum pranja denarja in financiranja terorizma. Urad lahko začne z obravnavo zadev tudi zaradi sporočil borze in klirinško depotne družbe ter na podlagi sporočil raznih nadzornih organov, kot so Banka Slovenije, ATVP, AZN, itd. Poleg že navedenega pa Urad prejema podatke o sumljivih transakcijah tudi od podobnih uradov iz tujine.

Ker v ZPPDFT ni jasne določila o definiciji sumljivih transakcij, je posledično na podlagi navedb ZPPDFT na splošno kot sumljive transakcije možno razumeti vse transakcije, ki so zaradi svojega obsega, narave, zapletenosti, vrednosti ali povezanosti nenavadne oz. niso v skladu z dosedanjim ali običajnim poslovanjem stranke (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 27).

Leta 2014 je bilo v skladu z ZPPDFT na Urad prijavljenih 489 sumljivih transakcij oz. sumljivih aktivnosti. 484 prijav je bilo zaradi suma kaznivega dejanja pranja denarja, 5 se jih je pa navezovalo na sum kaznivega dejanja financiranja terorizma. Od 489 prijav je Urad v skladu z ZPPDFT obravnaval 480 prijav, na podlagi katerih je odprl zadeve in pričel z zbiranjem podatkov (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 12).

*Tabela 2: Število in deleži odprtih zadev po prijaviteljih v obdobju 2010–2014*

| <b>PRIJAVITELJI</b>                                | <b>2010</b>  | <b>2011</b>  | <b>2012</b>  | <b>2013</b>  | <b>2014</b>  |
|----------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| <b>1. Sumljive transakcije po 38. členu ZPPDFT</b> | <b>176</b>   | <b>260</b>   | <b>498</b>   | <b>541</b>   | <b>419</b>   |
| <i>Delež v %</i>                                   | <i>75,54</i> | <i>79,51</i> | <i>89,09</i> | <i>90,17</i> | <i>87,29</i> |
| <b>Banke</b>                                       | 164          | 238          | 461          | 504          | 372          |
| <b>Hranilnice</b>                                  | 5            | 7            | 16           | 12           | 25           |
| <b>Pošta</b>                                       | 1            | 4            | 9            | 2            | 4            |
| <b>BPH in DZU</b>                                  | 1            | 1            | 1            | 9            | 4            |
| <b>Leasing</b>                                     | 1            | 1            | 4            | 3            | 4            |
| <b>Revizorji in računovodje</b>                    | 1            |              |              | 2            | 1            |
| <b>Igralnice</b>                                   |              |              |              |              | 2            |
| <b>Prireditelji iger na srečo</b>                  |              | 1            |              | 2            | 2            |
| <b>Zlatarji</b>                                    | 2            | 8            | 7            | 5            | 2            |
| <b>Nepremičninske agencije</b>                     | 1            |              |              |              | 1            |
| <b>Zavarovalnice</b>                               |              |              |              |              | 1            |
| <b>Drugi zavezanci</b>                             |              |              |              | 2            | 1            |
| <b>2. Sporočanje st po 49. členu ZPPDFT</b>        | <b>2</b>     | <b>2</b>     | <b>4</b>     | <b>1</b>     | <b>4</b>     |
| <i>Delež v %</i>                                   | <i>0,86</i>  | <i>0,61</i>  | <i>0,72</i>  | <i>0,17</i>  | <i>0,83</i>  |
| <b>Notarji</b>                                     | 1            |              | 2            | 1            | 4            |
| <b>Odvetniki</b>                                   | 1            | 2            | 2            |              |              |
| <b>3. Pobude po 60. členu ZPPDFT</b>               | <b>24</b>    | <b>28</b>    | <b>36</b>    | <b>30</b>    | <b>39</b>    |
| <i>Delež v %</i>                                   | <i>10,30</i> | <i>8,56</i>  | <i>6,44</i>  | <i>5,00</i>  | <i>8,13</i>  |
| <b>Ministrstvo za notranje zadeve, UKP</b>         | 18           | 17           | 24           | 16           | 25           |
| <b>Državno tožilstvo</b>                           | 2            | 2            | 7            | 9            | 8            |
| <b>Sodišče</b>                                     |              | 3            |              | 1            | 2            |
| <b>Ministrstvo za finance, CURS</b>                | 1            | 1            | 2            | 2            |              |
| <b>Komisija za preprečevanje korupcije</b>         | 3            | 3            | 3            | 1            | 2            |
| <b>SOVA</b>                                        |              | 2            |              | 1            | 2            |
| <b>4. Sporočanje dejstev po 89. členu ZPPDFT</b>   | <b>6</b>     | <b>4</b>     | <b>6</b>     | <b>3</b>     | <b>0</b>     |
| <i>Delež v %</i>                                   | <i>2,58</i>  | <i>1,22</i>  | <i>1,07</i>  | <i>0,50</i>  | <i>0,00</i>  |
| <b>Ministrstvo za finance, DURS</b>                | 2            | 1            | 3            | 2            |              |
| <b>Tržni inšpektorat</b>                           | 1            | 2            | 1            |              |              |
| <b>Banka Slovenije</b>                             | 3            | 1            | 1            | 1            |              |
| <b>Računsko sodišče</b>                            |              |              | 1            |              |              |
| <b>5. Urad izločil iz evidenc, ki jih vodi</b>     | <b>4</b>     | <b>17</b>    | <b>3</b>     |              | <b>2</b>     |
| <i>Delež v %</i>                                   | <i>1,72</i>  | <i>5,20</i>  | <i>0,54</i>  | <i>0,00</i>  | <i>0,42</i>  |
| <b>6. Uradi drugih držav</b>                       | <b>21</b>    | <b>16</b>    | <b>12</b>    | <b>25</b>    | <b>16</b>    |
| <i>Delež v %</i>                                   | <i>9,01</i>  | <i>4,89</i>  | <i>2,15</i>  | <i>4,17</i>  | <i>3,33</i>  |
| <b>SKUPAJ</b>                                      | 233          | 327          | 559          | 600          | 480          |

*Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014, 2015, str. 13.*

Tabela 2 prikazuje število odprtih zadev sumljivih transakcij po prijaviteljih med leti 2010 in 2014. Od obravnavanih 480 zadev je bilo 419 odprtih zaradi prejete prijave sumljivih

transakcij od organizacij iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007), 4 zadeve so bile odprte zaradi prijav odvetnikov, odvetniških družb in notarjev in 39 zadev je bilo odprtih zaradi pobud državnih organov. Na podlagi lastnih evidenc je Urad odprl 2 zadevi. 16 zadev je bilo odprtih zaradi poročanja tujih FIU. Kot je razvidno iz tabele, Uradu največkrat poročajo iz organizacij, in sicer bolj natančno iz bank (77,5 % delež vseh prijav). Število sumljivih transakcij, o katerih so poročali Uradu s strani organizacij, se iz leta v leto povečuje (gledano od leta 2010), z izjemo leta 2014, ko je število upadlo za 20 %.

### 3.2 Pregled odprtih in zaključenih zadev v Uradu

Tabela 3 prikazuje število in dinamiko odprtih in zaključenih zadev, ki jih je med leti 2010 in 2014 Urad prejel in obravnaval. Iz tabele se vidi, da se je poleg števila prejetih in obravnavanih zadev iz leta v leto povečevalo tudi skupno število zaključenih zadev. Izjema je le leto 2014, ko je število prejetih prijav oz. odprtih zadev upadlo glede na leto 2013. V letu 2014 je Urad prejel 480 zadev in jih istega leta zaključil 521. Od leta 2010 je bilo to prvič, da je Urad zaključil večje število zadev, kot jih je prejel.

Od 521 zaključenih zadev je Urad 190 zadev odstopil v nadaljnjo obravnavo Upravi kriminalistične policije MNZ in državnemu tožilstvu. Pri omenjenih zadevah so bili ugotovljeni sumi storitve kaznivega dejanja pranja denarja (36,27 % vseh zaključenih zadev v letu 2014). Nadalje je bilo 124 zadev zaključenih s pisnimi informacijami, saj je bilo ugotovljeno, da obstajajo sumi storitve drugih kaznivih dejanj, ter posredovanih naprej Policiji, FURSu in SOVI. 207 zadev je Urad sam zaključil in arhiviral, saj ni bilo ugotovljenih nobenih sumov storitve prej omenjenih kaznivih dejanj (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 15).

*Tabela 3: Odprte in zaključene zadeve v Uradu v obdobju 2010–2014*

| Leto        | Prejeto | Obvestila | Informacije | Zaključeno v Uradu | Zaključeno skupaj | Št. posredovanih pisnih izdelkov |
|-------------|---------|-----------|-------------|--------------------|-------------------|----------------------------------|
|             |         |           |             |                    |                   | Obvestila/<br>informacije        |
| <b>2010</b> | 233     | 55        | 43          | 109                | 207               | 43/34                            |
| <b>2011</b> | 327     | 99        | 58          | 99                 | 256               | 84/48                            |
| <b>2012</b> | 559     | 175       | 73          | 130                | 378               | 132/64                           |
| <b>2013</b> | 600     | 170       | 109         | 156                | 435               | 135/83                           |
| <b>2014</b> | 480     | 190       | 124         | 207                | 521               | 157/111                          |

*Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014, 2015, str. 14.*

Glede na to, da se število sumljivih transakcij ter pobud državnih in nadzornih organov, o katerih so poročali in na podlagi katerih Urad prične obravnavati konkretne zadeve,

nenehno povečuje, se skladno s tem povečuje tudi število zadev, katere Urad zaradi ugotovljenih razlogov za sum pranja denarja ali drugih kaznivih dejanj z obvestili o sumljivih transakcijah pošilja v nadaljnjo obravnavo pristojnim organom.

V Uradu že dlje časa poleg vsakodnevnih operativnih analiz izvajajo tudi analizo podatkov iz obvestil o sumljivih transakcijah, poslanih pristojnim organom in drugih virov z namenom, da bi zaznali morebiten ponavljajoč se vzorec ali metodo prikrivanja nezakonito pridobljenega premoženja. Glede na to, da se število zadev poslanih pristojnim organom vsako leto povečuje, se povečuje tudi nabor podatkov primernih za opravljanje takšnih t. i. strateških analiz (Zaznane tipologije, 2016).

### 3.3 Predkazenski in kazenski postopki zaradi pranja denarja

Skladno s 75. členom ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) morajo organi pregona Uradu sporočiti podatke, če pride do kaznivih dejanjih pranja denarja in kršitev po ZPPDFT.

V letu 2014 sta policija in državno tožilstvo skupaj na novo podala kazenske ovadbe ali pričela s kazenskimi postopki zaradi suma storitve kaznivega dejanja pranja denarja v 59 zadevah (zoper 114 fizičnih in 23 pravnih oseb). Od tega je podala policija v okviru svojih pooblastil 47 kazenskih ovadb, postopek še v 12 zadevah pa je samostojno pričelo tožilstvo (brez predhodne ovadbe policije). Med letoma 1995 in 2014 (odkar je to dejanje inkriminirano v slovensko zakonodajo) so bili v Sloveniji zaradi zgoraj omenjenih sumov storitve kaznivega dejanja pričetni predkazenski ali kazenski postopki v 407 zadevah in v obdobju 2010–2014 v 306 zadevah (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 25–27).

*Tabela 4: Število podanih kazenskih ovadb policije in št. samostojno začelih postopkov s strani tožilstva za kaznivo dejanje pranja denarja v obdobju 2010–2014*

| Leto                                                                                                         | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | Skupaj |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|--------|
| Št. podanih kazenskih ovadb policije                                                                         | 47   | 39   | 49   | 62   | 47   | 244    |
| Št. začelih postopkov (preiskava ali obtožnica) s strani tožilstva (brez predhodne kazenske ovadbe policije) | 10   | 13   | 6    | 21   | 12   | 62     |
| Skupaj                                                                                                       | 57   | 52   | 55   | 83   | 59   | 306    |

*Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014, 2015, str. 26–27.*

Iz Tabele 4 je razvidno, da se je število podanih kazenskih ovadb s strani policije in število samostojno začelih postopkov s strani tožilstva povezanih s kaznivim dejanjem pranja denarja od leta 2010 povečevalo. Leta 2013 je bilo sicer več postopkov kot naslednje leto, vendar je bilo število postopkov v letu 2014 še vedno znotraj povprečja zadnjih 5 let.

Na podlagi Zakona o kazenskem postopku je odkrivanje kaznivih dejanj v pristojnosti policije, medtem ko je pregon kaznivih dejanj v pristojnosti tožilstva in se bolj uvršča v pravosodno vejo oblasti. Tožilstvo v predkazenskih postopkih pri odkrivanju kaznivih dejanj usmerja delo, ki ga opravlja policija, medtem pa v vlogi organa pregon na podlagi kazenskih ovadb, ki jih opravi policija, sodniku predlaga uvedbo sodne preiskave ali vloži direktne obtožnice. Tožilstvo ima na ta način pomembno vlogo v vseh fazah predkazenskih in kazenskih postopkov (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 26–27).

*Tabela 5: Število vseh začetnih postopkov zaradi sumov storitve kaznivega dejanja pranja denarja glede na vir podatkov v letu 2014*

| Vir podatkov                          | Prijavitelj Uradu                | Število zadev | Delež v % |
|---------------------------------------|----------------------------------|---------------|-----------|
| <b>Obvestila in informacije Urada</b> | Organizacije                     | 14            | 23,73     |
|                                       | Tuji FIU in organizacije         | 1             | 1,69      |
|                                       | Tuji FIU, organizacije in pobuda | 1             | 1,69      |
|                                       | Lastno in organizacije           | 1             | 1,69      |
|                                       | Organizacije in nadzorniki       | 2             | 3,39      |
|                                       | Organizacije in pobuda           | 2             | 3,39      |
|                                       | Pobuda                           | 4             | 6,78      |
| <b>Tožilstvo samostojno</b>           |                                  | 10            | 16,95     |
| <b>Policija samostojno</b>            |                                  | 24            | 40,68     |
| <b>SKUPAJ</b>                         |                                  | 59            | 100,00    |

*Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014, 2015, str. 28.*

Uspešno sodelovanje organizacij, Urada ter policije in tožilstva ima izjemen pomen na učinkovitost pri odkrivanju, preiskovanju, preprečevanju in pregonu kaznivih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma. Tabela 5 prikazuje, da se je v letu 2014 42,37 % vseh novo začetih postopkov začelo zaradi obvestil in informacij Urada. V 34 zadevah (57,63 %) pa so bili brez posredovanja Urada začeti postopki s strani policije in tožilstva.

Iz Tabele 5 in Tabele 6 je razvidno, da se delež predkazenskih ali kazenskih postopkov, začetih s strani policije in tožilstva brez Urada zaradi pranja denarja v letu 2014 glede na obdobje 2010–2014 povečuje. Med letoma 2010 in 2014 je bilo v Sloveniji 52 % na novo začetih postopkov zaradi obvestil Urada. 36 % zadev pa je bilo začetih na podlagi prijav sumljivih transakcij s strani zavezancev iz ZPPDFT, kar kaže na pomembnost sporočenih sumljivih transakcij s strani zavezancev pri odkrivanju kaznivih dejanj pranja denarja. Iz napisanega lahko sklepam, da je sistem odkrivanja pranja denarja preko sumljivih transakcij v Sloveniji učinkovit. Tožilstvo in policija sta v 48 % začela predkazenske in kazenske postopke zaradi pranja denarja povsem samostojno.

*Tabela 6: Število in delež vseh začetih postopkov za kaznivo dejanje pranja denarja glede na državni organ izvora podatkov v obdobju 2010–2014*

| <b>Državni organ izvora podatkov</b>                       | <b>Število</b> | <b>Delež v %</b> |
|------------------------------------------------------------|----------------|------------------|
| <b>Podane kazenske ovadbe policije brez UPPD</b>           | 101            | 33               |
| <b>Postopek začelo tožilstvo brez UPPD</b>                 | 46             | 15               |
| <b>Obvestila Urada iz prijav organizacij ali tujih FIU</b> | 110            | 36               |
| <b>Obvestila Urada na podlagi več prijaviteljev hkrati</b> | 21             | 7                |
| <b>Obvestila Urada na pobudo državnih organov</b>          | 28             | 9                |
| <b>SKUPAJ</b>                                              | 306            | 100              |

*Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014, 2015, str. 28–29.*

Tabela 7 prikazuje prirast novih zadev zaradi storitve kaznivega dejanja pranja denarja glede na različne faze dogajanja v kazenskih postopkih v obdobju od leta 2010 do leta 2014. Vidi se, da se je vsako leto začelo približno 60 novih postopkov. Povečevalo se je tudi število zadev, v katerih je tožilstvo že sprožilo predkazenske in kazenske postopke oz. se je tožilstvo odločilo za kazenski pregon. 135 zadev se je tako na zadnji dan leta 2014 nahajalo v fazah zahteve za preiskavo, uvedene preiskave ali faze obtožnice. Število zadev, kjer je sodišče izreklo pravnomočno obsodilno sodbo, vezano na kazniva dejanja pranja denarja, je zraslo iz 3 v letu 2010 na 45 v letu 2014, kar predstavlja zelo velik prirast. V letu 2014 se je tako 19 zadev povezanih s pranjem denarja končalo s pravnomočno obsodilno sodbo.

Analiziranje in podajanje ocen na ukrepe odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma leta 2009 s strani Moneyval je v četrtem poročilu Slovenije (Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Moneyval), 2010, str. 7) pokazalo, da so dejanja pregona povezana s pranjem denarja številčna, vendar še vedno prenizka. Ocenjevalce skrbi tudi dejstvo, da organi pregona in ostali pristojni organi pri preiskavah kaznivih dejanj, kjer se ustvarja nezakonito pridobljena premoženjska korist, ne posvečajo dovolj pozornosti izterjavi in odkrivanju premoženja. Moneyval še ugotavlja, da je slovenska zakonodaja na področju preprečevanja pranja denarja v veliki meri usklajena, vendar pa zaradi premajhnih aktivnosti s strani policije ter počasnega in neučinkovitega tožilstva ter pravosodja ne prinaša pričakovanih rezultatov.

Zaradi podatkov o številu zadev, kjer se je tožilstvo že odločilo za kazenski pregon in na podlagi števila zadev, kjer je bila izrečena pravnomočna obsodilna sodba, menim da se razmere pregona kaznivih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji izboljšujejo.

Zanimiv je poskok števila zavrženih kazenskih ovadb v letu 2012. Večje število zavrženih kazenskih ovadb Urad (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 30) pripisuje spremenjeni kazenski zakonodaji, ki po novem opredeljuje davčno zatajitev v višjem znesku, kar je vplivalo na število odstopov od pregona. V letu 2014 pa se število zavrženih kazenskih ovadb s strani tožilstva ni povečalo in posledično tudi število zadev v fazah, kjer se je tožilstvo odločilo za kazenski pregon, narašča.

*Tabela 7: Primerjava števila zadev, povezanih s storitvijo kaznivega dejanja pranja denarja, po fazah postopkov na zadnji dan posameznega leta za obdobje 2010–2014*

| FAZE POSTOPKOV                                         | 2010      | 2011      | 2012       | 2013       | 2014       |
|--------------------------------------------------------|-----------|-----------|------------|------------|------------|
| <b>Tožilstvo se še odloča o kazenskem pregonu</b>      | <b>59</b> | <b>75</b> | <b>64</b>  | <b>80</b>  | <b>104</b> |
| <i>Delež v %</i>                                       | 37,6      | 36,1      | 24,1       | 22,9       | 25,6       |
| <b>Tožilstvo pregon odložilo</b>                       | <b>0</b>  | <b>0</b>  | <b>1</b>   | <b>1</b>   | <b>1</b>   |
| <i>Delež v %</i>                                       | 0,0       | 0,0       | 0,4        | 0,3        | 0,2        |
| <b>Tožilstvo se odločilo za kazenski pregon</b>        | <b>55</b> | <b>82</b> | <b>97</b>  | <b>130</b> | <b>135</b> |
| <i>Delež v %</i>                                       | 35,0      | 39,4      | 36,6       | 37,4       | 33,2       |
| <b>Tožilstvo: zahteva za preiskavo</b>                 | 15        | 30        | 21         | 27         | 20         |
| <b>Preiskovalni sodnik: preiskava</b>                  | 23        | 25        | 37         | 53         | 60         |
| <b>Sodišče: obtožnica</b>                              | 17        | 27        | 39         | 50         | 55         |
| <b>Pravnomočno končane zadeve</b>                      | <b>43</b> | <b>51</b> | <b>103</b> | <b>137</b> | <b>167</b> |
| <i>Delež v %</i>                                       | 27,4      | 24,5      | 38,9       | 39,4       | 41,0       |
| <b>Tožilstvo: ovadba zavržena</b>                      | 15        | 17        | 50         | 56         | 55         |
| <b>Sodišče: obsodilna sodba</b>                        | 3         | 5         | 9          | 26         | 45         |
| <b>Sodišče: pravnomočna oprostilna sodba</b>           | 10        | 10        | 13         | 15         | 16         |
| <b>Sodišče: obsodilna sodba – prikrivanje</b>          | 0         | 0         | 3          | 3          | 3          |
| <b>Tožilec, sodišče: odstop od pregona, zastaranje</b> | 11        | 15        | 24         | 29         | 33         |
| <b>Sodišče: odstop pregona v tujino</b>                | 4         | 4         | 4          | 5          | 6          |
| <b>Prekvalifikacija kaznivega dejanja</b>              | 0         | 0         | 0          | 0          | 2          |
| <b>Združitev postopkov</b>                             | 0         | 0         | 0          | 3          | 7          |
| <b>SKUPAJ</b>                                          | 157       | 208       | 265        | 348        | 407        |

*Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014, 2015, str. 30.*

Urad ugotavlja (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 31), da, kljub temu da so kazenski primeri pranja denarja največkrat kompleksni, zahtevni za dokazovanje in pogosto povezani z mednarodnim elementom, trajajo zgoraj omenjeni postopki od vložitve kazenske ovadbe do končnega izreka sodišča predolgo (tudi npr. 8 ali 9 let), kar slabo vpliva na vzpostavljanje sodne prakse in hitrost reševanja sodnih primerov v Sloveniji.

Leta 2009 so ocenjevalci v sklopu odbora Moneyval ugotovili, da se, kljub temu da je slovenska zakonodaja na splošno v skladu z mednarodnimi standardi, še vedno pojavljajo precejšnje težave predvsem glede razumevanja o tem, kaj je potrebno za dokazovanje

kaznivega dejanja pranja denarja. Ocenjevalcem se zdi, da je v praksi še vedno predpogoj za izrekanje kazni zaradi pranja denarja dokazovanje predhodno storjenega kaznivega dejanja, kar posledično pomeni, da sistem sam onemogoča, da bi učinkovito preganjali samostojno le dejanje pranja denarja. Glede pravne ureditve področja zasega in odvzema, ocenjevalci v sklopu Moneyval menijo, da je ta v osnovi primerno uravnotežena in vsestranska, saj je močno zasidrana v zakonodaji in obsega vse oblike kaznovalnih sredstev. Kljub temu pa je razmeroma malo primerov odvzemov povezanih s pranjem denarja in financiranjem terorizma. Zaradi tega in zaradi pomanjkanja statističnih podatkov o odvzemih na splošno v povezavi z drugimi kaznivimi dejanji, ki ustvarjajo največ nezakonito pridobljene premoženjske koristi, imajo ocenjevalci pomisleke o učinkovitosti sistema. V oceni je še zapisano, da je slovenski zakonodajni okvir na področju boja s pranjem denarja in financiranjem terorizma dobro zastavljen in brez večjih pomanjkljivosti, kar posledično olajšuje uveljavljanje in sprejemanje mednarodnih standardov. Zaznali so tudi izboljšave glede na tretji ocenjevalni krog (Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Moneyval), 2010, str. 7).

### **3.4 Mednarodno sodelovanje Urada na podlagi ZPPDFT**

Na podlagi 65., 66. in 67. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) si Urad lahko izmenjuje informacije in dokumentacijo o strankah ali transakcijah, pri katerih obstaja sum pranja denarja ali financiranja terorizma s tujimi FIU (držav članic ali tretjih držav). Urad lahko tudi pod določenimi pogoji in na pobudo tujega organa zaustavi sumljivo transakcijo ter obratno pošlje pobudo po ustavitvi transakcije tujemu organu zaradi utemeljenega suma pranja denarja ali financiranja terorizma.

Leta 2013 je Urad na podlagi 65. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) poslal 148 prošenj tujim FIU (poslano v 37 držav) po posredovanju podatkov ter prejel 146 prošenj (prejeto iz 43 držav). V letu 2014 se je število prošenj v obe smeri povečalo, in sicer se je število poslanih prošenj tujim FIU povečalo za 46 % (poslano v 39 držav) in število prejetih prošenj za 12,3 % (prejeto iz 33 držav) (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 43–45). Opaziti je, da je Slovenija poslala več zaprosil sorodnim tujim uradom z namenom dobiti podatke od njih, kot je prejela zaprosil po podatkih od njih. Po številu poslanih in prejetih zaprosil izstopajo države Avstrija, BIH, Črna gora, Hrvaška, Italija, Nemčija, Rusija in Srbija, saj si je Urad z njimi izmenjal največ podatkov. Največ poslanih zaprosil je Urad poslal v Italijo ter jih največ prejel od Hrvaške. Kar 44 % vseh zaprosil Urad pošlje oz. prejme od sosednjih držav (Hrvaška, Avstrija, Italija in Madžarska).

### 3.5 Najbolj pogosto uporabljeni mehanizmi, tehnike in instrumenti pranja denarja

Na podlagi opravljenih analiz obravnavanih zadev o sumljivih transakcijah v letu 2014 je Urad ugotovil, da je tipologija obravnavanih sumljivih transakcij podobna kot v letu 2013 in da ni prišlo do večjih sprememb. Pralci denarja so največkrat uporabljali klasične tehnike pranja denarja, ki so običajno v prvi oz. *placement* fazi oz. v drugi oz. *layering* fazi pranja denarja. Nekajkrat so bile uporabljene tudi vse tri faze (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 21–22).

V nadaljevanju so prikazani najbolj pogosto uporabljeni osnovni elementi tipologij pri pranju denarja v Sloveniji v letu 2014, ki temeljijo na pregledanih primerih in so bili zaradi suma pranja denarja s strani Urada poslani v nadaljnjo obravnavo policiji in tožilstvu. Lahko se zgodi, da policija po pregledu sumljivih transakcij s kriminalistično preiskavo ne potrdi sumov Urada in tako na tožilstvo ne poda kazenske ovadbe za pranje denarja (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 22–23). Naj pojasnim še, da je v posameznem primeru pranja denarja največkrat ugotovljenih več različnih instrumentov, mehanizmov in tehnik oz. tudi kombinacij.

Največkrat uporabljeni mehanizmi pranja denarja v letu 2014 (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 22) so:

- finančni sistem oz. finančne institucije, predvsem banke (v ca. 92 %);
- fizične osebe (fizična oseba lahko naredi predhodno kaznivo dejanje in nato še kaznivo dejanje pranja denarja, lahko pa je le pooblaščenec, preko katerega se izvrši kaznivo dejanje pranja denarja) (v ca. 82 %);
- pravne osebe (v ca. 63 %).

Denar je bil največkrat uporabljen instrument pranja denarja v letu 2014, saj je bil uporabljen v vseh obravnavanih zadevah sumov pranja denarja. Uporabljene so bile tudi nepremičnine, podjetja, zlato oz. zlate palice, čeki, menice, vrednostni papirji in virtualne valute.

Med najpogostejše uporabljenimi tehnikami pranja denarja v Sloveniji v letu 2014 uvrščajo (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 22–23):

- dvige gotovine iz računov (v ca. 60 %);
- prenose sredstev med računi (v ca. 51 %);
- prenose sredstev med državami (v ca. 43 %);
- pologe gotovine (v ca. 19 %).

Pralci denarja so leta 2014 največkrat uporabili spodaj naštetе tipologije (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 23–24) :

- zlorabo/uporabo bančnih računov pravnih oseb (v ca. 54 %);
- zlorabo/uporabo bančnih računov fizičnih oseb (v ca. 50 %);
- zlorabo/uporabo računov slamnatih družb in fizičnih oseb, povezanih z družbami iz sosednjih držav (v ca. 14 %).

### **3.6 Boj proti terorizmu v Sloveniji**

Pri preprečevanju, odkrivanju in boju proti terorizmu so potrebne mednarodne aktivnosti. S problematiko se je treba ukvarjati na svetovni ravni v okviru globalnih organizacij in predpisov ter na državni ravni z ustrezno zakonodajo ter učinkovitim in doslednim izvajanjem ukrepov. Uspešno preprečevanje terorističnih dejanj in financiranja teh je možno le ob tesnem sodelovanju mednarodnih in državnih ukrepov, kot so zakonodajni, politični, policijski, finančni, vojaški, administrativni itd.

Kot ugotavlja Ministrstvo za zunanje zadeve RS (Boj proti terorizmu, 2016), v mednarodnem okolju še vedno ni usklajene opredelitve terorizma. Ob raznih prednostih, ki jih prinaša globalizacija, je potrebno omeniti tudi negativne posledice, kot so npr. lažje izvajanje terorističnih aktivnosti in povečan obstoj ter širjenje mednarodnih organiziranih kriminalnih skupin. Pri tem imajo velik vpliv ukrepanja demokratičnih držav v boju proti terorizmu. Slovenija zelo ostro obsoja kakršnakoli dejanja povezana s terorizmom in solidarno ter aktivno sodeluje z vsemi državami, ki so bile napadene s terorističnimi napadi, in podpira ter se pridružuje pobudam in ukrepom v boju proti terorizmu. Slovenija je že 12. oktobra 2001 sprejela Deklaracijo o skupnem boju proti terorizmu, s katero se priključuje odločitvi široke mednarodne skupnosti k skupnem bojevanju proti terorizmu. Vlada RS je sprejela določene odločitve in konkretne aktivnosti v boju proti terorizmu. Slovenija se z izvajanjem ukrepov, ki so sprejeti v okviru EU, OZN, Nato, OVSE in v okviru Sveta Evrope, odločno in trdno postavlja v protiteroristični tabor. Omenjene zavezujoče pogodbe zahtevajo od Slovenije izvajanje različnih ukrepov. Slovenija mora kot članica OZN in drugih mednarodnih organizacij zaradi obveznosti članstva, izvajati omejevalne ukrepe zoper države, teritorialne entitete, gibanja, mednarodne organizacije ter osebe (Boj proti terorizmu, 2016).

Kompleksno nevarnost za mednarodno varnost predstavlja posebna teroristična organizacija ISIL/Da'esh (tudi ISIS, islamska država), ki zaradi velike grožnje presega značilnosti drugih terorističnih skupin. Slovenija v skladu s svojimi zmogljivostmi in prioritetaми sodeluje v kompleksnem in celovitem odzivu mednarodne skupnosti na dejanja omenjene organizacije (Boj proti terorizmu, 2016).

Mednarodni instrumenti za boj proti terorizmu, ki zavezujejo Slovenijo, spadajo med različne vsebinske sklope, in sicer: Mednarodnopravni instrumenti univerzalnega značaja, Mednarodnopravni instrumenti regionalnega značaja, Ukrepi na področju nacionalne zakonodaje (Boj proti terorizmu, 2016).

S sprejetjem ZPPDFT, ki natančno opredeljuje teroriste in financiranje terorizma, so slovenske oblasti v celoti odpravile pomanjkljivost tretjega ocenjevalnega kroga skupine Moneyval. V poročilu so ocenjevalci ugotovili, da tveganje financiranje terorizma ni bilo vedno upoštevano kot ločeno vprašanje od tveganja pranja denarja (Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Moneyval), 2010, str. 7).

Kljub temu da Slovenija še ni imela dogodkov povezanih s terorizmom oz. financiranjem terorizma, se v zadnjem času pojavljajo aktivnosti posameznikov z vabljenjem in urjenem za teroristične aktivnosti.

#### **4 PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA V DRUŽBAH ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIH SKLADOV IN V ZAVAROVALNICAH TER TVEGANJA**

Ukrepe, ki so določeni v ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja ter financiranja terorizma v zavarovalnem sektorju in sektorju upravljanja z investicijskimi skladi, je po 4. členu potrebno izvajati v naslednjih družbah oz. organizacijah oz. jih morajo izvajati naslednje osebe:

- zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskih zavarovanj, podružnice zavarovalnic tretjih držav z zgoraj omenjenim dovoljenjem in zavarovalnice držav članic, ki ustanovijo podružnico v Sloveniji oz. so pooblašcene neposredno opravljati posle življenjskih zavarovanj v Sloveniji;
- zavarovalni zastopniki in zavarovalno zastopniške družbe ter zavarovalni posredniki in zavarovalno posredniške družbe pri sklepanju pogodb o življenjskih zavarovanjih;
- ustanovitelji in upravljavci vzajemnih pokojninskih skladov in pokojninske družbe;
- DZU, podružnice DZU tretjih držav, DZU držav članic, ki ustanovijo podružnico v Sloveniji (in druge naštetе družbe, ki lahko opravljajo storitve ali posle upravljanja investicijskih skladov).

Glede na določbe ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) pri premoženjskih zavarovanjih ukrepov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma ne izvajajo. V magistrski nalogi zaradi preobsežnega področja obravnave vseh zgornjih družb, organizacij in oseb pregledujem in primerjam urejenost področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma le v DZU in zavarovalnicah.

#### 4.1 Stanje pranja denarja in financiranja terorizma v sektorju upravljanja investicijskih skladov in zavarovalništvu

Nadzorovanje pravilnega izvajanja določb ZPPDFT in predpisov, ki so izdani na podlagi omenjenega zakona, v DZU in zavarovalnicah je v pristojnosti ATPV in AZN. Urad zbira in preverja podatke ter dokumentacijo, ki jo pridobi s strani organizacij in na ta način opravlja neke vrste posredni nadzor izvajanja določb ZPPDFT pri omenjenih organizacijah.

Zavarovalnice razmeroma malo poročajo o prisotnosti sumljivih transakcij, kar je lahko posledica različnih dejavnikov, npr. premajhna ozaveščenost in nezadostni pokazatelji (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 4). Od leta 2008 do leta 2014 zavarovalnice Uradu niso sporočale sumljivih transakcij zaradi suma storitve kaznivega dejanja pranja denarja. Nato so leta 2014 (glej Tabelo 8) poročale o eni sumljivi transakciji in do oktobra 2015 še kar o treh.

*Tabela 8: Število prijav sumljivih transakcij po letih s strani DZU in zavarovalnic*

| Prijavitelj   | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | Do okt. 2015 | Skupaj |
|---------------|------|------|------|------|------|------|------|--------------|--------|
| DZU           | -    | -    | -    | 1    | -    | 5    | 3    | 1            | 10     |
| Zavarovalnice | -    | -    | -    | -    | -    | -    | 1    | 3            | 4      |

*Vir: L. Pongračič, Predstavitev Urada in sporočanje ST povezanih s PD in FT, 2015, str. 10.*

Tudi DZU niso poročale o visokem številu sumljivih transakcij zaradi suma kaznivega dejanja pranja denarja. Pri DZU izstopa leto 2013, ko so s strani DZU Uradu poročali o kar petih sumljivih transakcijah. Glede največ sumljivih transakcij sporočajo, kot že rečeno, iz bank.

Gotovinsko poslovanje je v sektorju življenjskih zavarovanj razmeroma nizko. Kot gotovinske transakcije izvajajo vplačila premije in ne izplačila.

Eden od načinov, kako pralci denarja perejo denar preko zavarovalnic, je, da pralci z zavarovalnico sklenejo življenjsko zavarovanje z izredno visoko zavarovalno vsoto in s plačilom letnih premij oz. enkratnih plogov. Nato pa kmalu polico odkupijo oz. prekinejo zavarovanje in dobijo izplačano odkupno vrednost (Zavarovalnica X, 2015). Številne države omogočajo zavarovalcem možnost preklica zavarovanja v določenem časovnem roku, kar zavarovalci praviloma lahko storijo brez sankcij in utemeljenih razlogov za odkup. Pri tem si zavarovalnica lahko obračuna le dejanske stroške, ki nastanejo z odstopom od pogodbe. Tudi v Sloveniji imajo zavarovalci možnost, da v tridesetih dneh od sklenitve zavarovanja odstopijo od zavarovalne pogodbe in zahtevajo vračilo vplačane zavarovalne premije (Štrucl & Krisper, 2015, str. 11). Če pa se zavarovalec odloči za

odkup po omenjeni dobi in pred iztekom dobe zavarovanja in plačevanja premije, imajo lahko visoke stroške odkupa (krajše, kot je obdobje od sklenitve police do odkupa, višji so stroški) ter pred potekom 10 let od sklenitve tudi 8,5 % davek na zavarovalne posle. Z odkupom izgubijo del denarja, vendar je izvor denarja popolnoma zakrit. Če lahko pralec denarja vloži sredstva v zavarovalni produkt oz. v življenjsko zavarovanje in kasneje prejme izplačilo teh sredstev od zavarovalnice, bo na ta način dosegel, da bodo prejeta sredstva izgledala pridobljena legalno. Pralci denarja lahko poleg življenjskih zavarovanj izkoriščajo tudi premoženjska zavarovanja za prikrivanje pravega izvora denarja, in sicer preko izmišljenih prijav škod in izplačilom visoke zavarovalnine s strani zavarovalnice.

Za kriminalno dejanje pranja denarja preko DZU pa pralci denarja uporabljajo nekoliko drugačne tehnike, in sicer z investiranjem denarja v vzajemne sklade. Ker želijo odvrniti pozornost od velikih in sumljivih zneskov, te razdrobijo na manjše pologe (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 8–9). Od obstoja krovnih skladov lahko sredstva tudi predstavljajo med različnimi vzajemnimi skladi brez stroškov in brez storitve davčnega dogodka ter tako še poustvarijo občutek pravega investiranja. Seveda pa običajno kmalu sledi dvig sredstev iz vzajemnih skladov.

#### **4.1.1 Agencija za trg vrednostnih papirjev**

ATVP ima status pravne osebe javnega prava. Pri opravljanju svojega dela je neodvisna in samostojna, pri čemer mora letno poročati Državnemu zboru RS o svojem delu in o stanju na trgu finančnih instrumentov. Ustanovljena je bila 13. marca 1994 s sprejetjem Zakona o trgu vrednostnih papirjev in z namenom, da skrbi in zagotavlja varen, pregleden in učinkovit trg finančnih instrumentov (Predstavitev Agencije, 2016).

V kolikor ATVP pri opravljanju svojih nalog ugotovi kršitve ZPPDFT, ima pravico oz. mora zahtevati odpravo kršitev in nepravilnosti. Poleg že omenjenega ATVP še izvede postopke v skladu z zakonom, ki ureja prekrške in odredi druga dejanja.

ZPPDFT v 90. členu (Ur. l. RS, št. 60/2007) pooblašča ATVP, da izdaja priporočila in smernice na podlagi ZPPDFT.

Z vsemi ukrepi, ki jih ATVP izvaja, želi zaščititi stranke zoper morebitne goljufije in manipulativne postopke na kapitalskem trgu. Tako si ATVP prizadeva zagotoviti zaupanje strank v pravično delovanje trga.

#### **4.1.2 Agencija za zavarovalni nadzor**

Sprejetje Zakona o zavarovalništvu je botrovalo k ustanovitvi AZN 1. junija 2000. AZN kot državna nadzorna institucija na področju zavarovalništva izvršuje svoje naloge samostojno in neodvisno. Pri svojem delu želi zmanjšati in odpraviti nepravilnosti v

zavarovalništvu, varovati interese zavarovalcev in omogočati razvoj in pravilno delovanje zavarovalnega trga (O Agenciji, 2016).

V kolikor AZN pri opravljanju svojih nalog ugotovi kršitve ZPPDFT, ima enako pravico in dolžnosti kot ATVP, da odredi ukrepe. ZPPDFT v 90. členu (Ur. l. RS, št. 60/2007) tako kot ATVP pooblašča tudi AZN, da izdaja priporočila in smernice vezane na izvajanje ukrepov ZPPDFT.

Posebna komisija oz. odbor Moneyval je bil v sklopu četrtega kroga ocenjevanja ukrepov na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji iz leta 2010 mnenja, da v Sloveniji ne-bančni sektor finančnih storitev, predvsem zavarovalniški sektor, ni razvil vsestranskega in natančnega preventivnega sistema. Tudi nadzor AZN se je ocenjevalcem zdel šibak (Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Moneyval), 2010, str. 8).

#### **4.1.3 Pregled trga: družbe za upravljanja investicijskih skladov in zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskih zavarovanj**

Zavarovalnice so bile do leta 2008 deležne visokih rasti obračunanih kosmatih premij in števila sklenjenih polic predvsem pri naložbenih življenjskih zavarovanjih. Nato se je rast zaradi gospodarske krize nekoliko umirila. V letu 2014 so zavarovalnice glede na leto 2013 izkazale povečanje števila polic in zavarovancev ter tudi obračunane kosmate zavarovalne premije. Konec leta 2014 je bilo v Sloveniji sklenjenih 1.244.417 življenjskih zavarovalnih polic, s katerimi se je zavarovalo 1.313.651 zavarovancev. Število sklenjenih polic omenjenih zavarovanj se je iz leta 2013 na leto 2014 povečalo za 2 %, število življenjskih zavarovancev pa za 2,4 %. Obračunana kosmata zavarovalna premija življenjskih zavarovanj je leta 2014 znašala 504,6 mio EUR in se je v istem obdobju povečala za 1,4 %. Razvitost slovenskega zavarovalnega trga se znotraj EU uvršča med srednje razvite države. Velika razlika je opazna pri deležu življenjskih zavarovanj v celotni zavarovalni premiji, saj je ta v Sloveniji nižji kot v primerljivih EU državah. Razlog za omenjeno je slabše poznavanje produktov življenjskih zavarovanj, velik delež socialnih zavarovanj, slabši življenjski standard ter nižja kupna moč (Agencija za zavarovalni nadzor, 2015, str. 25).

Konec leta 2014 so v Sloveniji poslovali naslednji subjekti pod nadzorom AZN (Agencija za zavarovalni nadzor, 2015, str. 11):

- 14 zavarovalnic (od tega so bile 4 z dovoljenjem za sklepanje poslov življenjskih zavarovanj);
- 2 pozavarovalnici;
- 3 pokojninske družbe;
- Pool za zavarovanje in pozavarovanje jedrskih nevarnosti GIZ;
- v okviru Slovenskega zavarovalnega združenja Škodni sklad in Odškodninski urad;

- 527 zastopniških družb;
- 1.481 zastopnikov (samostojnih podjetnikov);
- 93 posredniških družb;
- 10 posrednikov (samostojnih podjetnikov).

Konec leta 2014 je imelo v Sloveniji dovoljenje za upravljanje storitev upravljanja investicijskih skladov 10 DZU (glej Tabelo 9). Večina DZU upravlja krovne sklade s podskladi (v nadaljevanju vzajemni skladi), ki izpolnjujejo kriterije iz Direktive UCITS, zato jih uvrščajo med UCITS sklade. Število domačih vzajemnih skladov se je od leta 2013 do leta 2014 zmanjšalo za 3,4 %, in sicer iz 117 na 113 vzajemnih skladov. Število tujih UCITS skladov drugih držav članic, ki jih tržijo v Sloveniji, pa se je povečalo, in sicer iz 113 na 117 (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2015, str. 21).

*Tabela 9: Splošni podatki o vzajemnih skladih na zadnji dan leta 2013 in 2014*

| Leta                                                                                | 31.12.2013 | 31.12.2014 |
|-------------------------------------------------------------------------------------|------------|------------|
| Število DZU                                                                         | 10         | 10         |
| Število vzajemnih skladov                                                           | 117        | 113        |
| Število vlagateljev                                                                 | 420.801    | 421.010    |
| Vrednost sredstev (v mio EUR)                                                       | 1.855      | 2.151      |
| Število UCITS skladov oblikovnih v drugih držav članicah, ki jih tržijo v Sloveniji | 113        | 117        |

*Vir: Agencija za trg vrednostnih papirjev, Poročilo o stanju in razmerah na trgu finančnih instrumentov v letu 2014, 2015, str. 21.*

Premoženje vzajemnih skladov (glej Tabelo 10) se je od leta 2008 povečevalo (izjema je leto 2011, ko je bil zabeležen padec vrednosti zaradi prevlade izplačil nad vplačili in nižje vrednosti naložb). Tudi v letu 2014 se je vrednost v vzajemnih skladih glede na leto 2013 povečala, in sicer kar za 15,9 %; razlogi so predvsem v pozitivnih razmerah na kapitalskih trgih in posledično v višjih donosih in večjih prilivih v vzajemne sklade.

*Tabela 10: Čista vrednost sredstev vzajemnih skladov v obdobju 2009–2014*

| Leta             | 31.12.2009 | 31.12.2010 | 31.12.2011 | 31.12.2012 | 31.12.2013 | 31.12.2014 |
|------------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| Skupaj v mio EUR | 1.842      | 2.029      | 1.789      | 1.817      | 1.839      | 2.142      |

*Vir: Agencija za trg vrednostnih papirjev, Poročilo o stanju in razmerah na trgu finančnih instrumentov v letu 2014, 2015, str. 21.*

## 4.2 Tveganje za pranje denarja in financiranje terorizma

V ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) je v 6. členu navedeno, da je tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma tveganje:

- da bi bil finančni sistem s strani stranke izrabljen za pranje denarja ali financiranje terorizma oz.
- da bi bilo neko poslovno razmerje, transakcija ali produkt, uporabljeno za pranje denarja ali financiranje terorizma.

#### **4.2.1 Globalizacija in tveganje pranja denarja ter financiranja terorizma**

Organizirani kriminal ogroža mir in varnost ljudi, krši človekove pravice in ogroža gospodarski, socialni, kulturni, politični in civilni razvoj družb po celem svetu. Mednarodni organizirani kriminal se kaže v različnih oblikah, vključno s trgovino z mamili, strelnim orožjem in celo trgovino z ljudmi. Organizirane kriminalne združbe s pomočjo pranja denarja izkoriščajo prost pretok ljudi za tihotapljenje migrantov in tako ogrožajo finančne sisteme. Vsako leto nešteto ljudi izgubi svoje življenje zaradi dejanj kriminalcev, vpletenih v organizirani kriminal, preko umorov, zdravstvenih težav povezanih z uživanjem drog, poškodb povzročenih s strelnim orožjem ali lažnih in neuspešnih migrantskih gibanj. Organizirani kriminal je raznolik, svetoven in dosega makro-ekonomske razsežnosti: prepovedano blago lahko npr. prihaja iz enega kontinenta, potuje preko drugega in se prodaja v tretjem (Organized crime, 2016).

V novi Direktivi (EU) 2015/849 je zapisano, da je nujno (ter lahko prinese dodatne rezultate poleg nadaljnjega razvoja kazensko-pravnega pristopa na ravni EU) tudi usmerjeno preprečevanje izkoriščanja finančnega sistema za namene pranja denarja ali financiranja terorizma. Poskusi storilcev kaznivih dejanj in oseb, ki jim pri tem pomagajo, da bi prikrili izvor premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivimi dejanji, ali pa zakonit ali nezakonit denar preusmerili v namene terorizma, lahko močno in z resnimi negativnimi posledicami ogrozijo stabilnost in povezanost kreditnih in finančnih institucij ter zaupanje v celoten finančni sistem. Ker je finančno območje EU integrirano in posledično nudi prost pretok kapitala in svobodo zagotavljanja finančnih storitev, bi si pralci denarja in tisti, ki so vpleteni v financiranje terorizma z izkoriščanjem njegovih prednosti, lahko poskušali olajšati izvrševanje kaznivih dejanj. Omenjena direktiva naprej navaja, da bi bilo posledično nujno na ravni EU sprejeti nekatere usklajevalne ukrepe. Potrebno bi bilo tudi cilje za zaščito sveta pred kriminalom in zaščite integritete in stabilnosti finančnega sistema EU uravnotežiti s potrebo po urejanju regulativnega okolja, ki bi podjetjem nudilo širjenje poslovanja brez nesorazmernih stroškov zaradi zagotavljanja skladnosti s predpisi (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Ur. l. EU, št. L 141/73).

S procesom globalizacije se prostor, v katerem se gibljemo, vse bolj in vse hitreje širi in tako nikakor nismo omejeni več samo na eno državo oz. teritorij. Potrebno se je zavedati, da so tudi kriminalcem zaradi globalizacije odprta vrata v svet.

Razvoj znanosti in tehnologije sta nam v marsičem olajšala življenje, vendar pa je napredek vplival tudi na navade, poslovanje in razmišljanje kriminalcev, ki svoja kriminalna dejanja izvajajo in organizirajo vse bolj dovršeno. Globalizacija je posledica razvoja transportnih poti, razvite informacijske družbe, širjenja trgovine itd. Z globalizacijo postaja pranje denarja mednarodni problem, s katerim se je potrebno spopasti globalno ter koordinirano v svetovnem merilu, saj se le tako lahko pride do uspeha (Šeme Hočevnar, 2007, str. 14).

Nova Direktiva (EU) 2015/849 nalaga, da bi morale vse države članice zaradi vse pomembnejšega izvajanja ukrepov proti dejanjem pranja denarja in financiranja terorizma v nacionalnem pravu določiti upravne sankcije in ukrepe za nespoštovanje nacionalnih določb za prenos te direktive. V državah članicah EU trenutno za kršitve ključnih preventivnih določb uporabljajo najrazličnejše upravne sankcije in ukrepe. Ta neenakost oz. raznolikost bi lahko škodila prizadevanjem v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma. Posledično je tudi odziv EU na dogajanje lahko razdrobljen in neenoten. Omenjena direktiva bi morala zato zagotoviti vrsto upravnih sankcij in ukrepov, ki jih imajo države članice na voljo vsaj za zelo hude in ponavljajoče se ali sistematične kršitve zahtev v zvezi z ukrepi skrbnega preverjanja strank, vodenja evidenc, poročanja o sumljivih transakcijah in notranji nazor pooblaščenih subjektov. Nabor sankcij in ukrepov bi moral biti dovolj širok, da bi države članice in pristojni organi lahko upoštevali razlike med pooblaščenimi subjekti (zlasti med kreditnimi in finančnimi institucijami) pri njihovi velikosti, značilnosti in naravi posla (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Ur. l. EU, št. L 141/73).

#### **4.2.2 Tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma v DZU in zavarovalnicah**

Če finančne institucije nimajo ustreznega urejenega notranjega sistema za učinkovito odkrivanje in preprečevanje dejanj pranja denarja ali financiranja terorizma oz. če so njihovi zaposleni pri svojem delu opravljanja ukrepov ZPPDFT površni oz. se jim morda zdijo ukrepi nepomembni, saj ocenjujejo, da do pranja denarja pri njih ne more priti, ali se celo ne želijo ukvarjati s preprečevanjem pranja denarja, če bi do njega res prišlo ali če bi bilo vodstvo podkupljeno s strani kriminalcev, se lahko organizacija kar hitro znajde znotraj kriminalnih poslov. Če pride v javnost informacija, da je neka organizacija povezana s kriminalnimi dejanji, je posledično organizacija deležna zelo negativnih posledic. Lahko pride do izgube strank oz. zaprtja s strani nadzornih organov. Posredno lahko povzroči škodo tudi drugim finančnim posrednikom ali podjetjem in tako sproži negativne posledice določenemu sektorju ali celo državi. Tako lahko utrpijo škodo tudi popolnoma nedolžne finančne institucije, ki so deležne poslovanja na istem trgu (Šeme Hočevnar, 2007, str. 217).

Glede na mednarodne izkušnje v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma je ATVP mnenja, da je trg finančnih instrumentov lahek plen za kriminalce pranja denarja ali financiranja terorizma (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 3).

Sistemi, ki ne uspejo preprečiti pranja denarja in financiranja terorizma, so izpostavljeni zlasti naslednjim negativnim posledicam (Evropska komisija, 2013b):

- družbenemu tveganju: sredstva pridobljena iz kriminalnih in terorističnih dejavnosti se zaradi povratnega toka sredstev lahko vrnejo nazaj v kriminalne in teroristične dejavnosti;
- negativnim gospodarskim posledicam zaradi motenj pri mednarodnem pretoku kapitala, zmanjšanja naložb in nižje gospodarske rasti;
- nestabilnosti finančnega trga, ki je posledica dejstva, da drugi finančni posredniki ne želijo poslovati, izgube ugleda, upada zaupanja in bonitetnih tveganj.

DZU in zavarovalnice se bojijo in želijo posledično preprečiti, da bi določena stranka izkoristila DZU oz. zavarovalnico za namene pranja denarja ali financiranja terorizma oz. da bo poslovno razmerje ali transakcija, ki bi jo stranka želela izvesti, izkoriščena za že omenjena kazniva dejanja. V primeru povezanosti z dejanji pranja denarja ali financiranja terorizma so DZU in zavarovalnice lahko izpostavljene operativnemu, pravnemu in tveganju izgube ugleda. AZN ocenjuje, da so zavarovalnice manj izpostavljene tveganju pranja denarja ali financiranju terorizma kot druge organizacije iz finančnega sektorja (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011; Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013a).

#### 4.2.2.1 Tveganje izgube ugleda oz. dobrega imena

Če se hočejo finančne institucije ukvarjati s tujimi sredstvi, si morajo prislužiti sloves poštenosti. Če pride v javnost informacija, da je finančna institucija povezana s kaznivim dejanjem pranja denarja oz. financiranja terorizma, bodo ljudje in podjetja izgubili zaupanje do finančne institucije. Države v razvoju, ki privabljajo kriminalce in razne kriminalne družbe, imajo posledično lahko oteženo rast zaradi težjega privabljanja tujih dolgoročnih investorjev, ki si želijo stabilne razmere, dobro upravljanje, razvoj, itd. Kazniva dejanja pranja denarja lahko v državah, kjer kriminalci poslujejo, slabijo narodno gospodarstvo zaradi vpliva na povpraševanje po denarju s povzročanjem nestabilnih obrestnih mer in menjalnega tečaja ter visoke inflacije (Introduction to money laundering, 2016).

Z neprestanim upravljanjem tveganj in pravilnim načinom komuniciranja o upravljanju lastnih tveganj ter interakcijo z različnimi interesnimi skupinami (lastniki, potencialni investitorji, bonitetne agencije, zaposleni, lokalne in regionalne oblasti, nevladne organizacije, širša javnost itd.) lahko posamezna organizacija pozitivno ali negativno

vpliva na svoj ugled. Za zmanjšanje ali celo izgubo ugleda niti ni potrebna neposredna vpletenost v kakršnekoli nedovoljene dejavnosti. Na ugled zavarovalniškega sektorja lahko posredno vpliva zavarovalnica tudi z zavarovanjem podjetij, ki so vključena v nedovoljene ali neetične posle. Potencialni vplivi tveganja izgube ugleda so za zavarovalništvo opredeljeni kot srednje visoki in naj bi se predvidoma pojavili v obdobju od enega do treh let. Pomembnost vprašanj na okoljskem, družbenem in političnem nivoju povečuje tveganje razhajanja med stalnim upravljanjem tveganj organizacije in pričakovanji različnih interesnih skupin. Tovrstna neusklajenost lahko privede do tveganja izgube ugleda in posledično tudi do finančne škode za organizacijo (Nekrep, 2014, str. 23–38).

#### 4.2.2.2 Pravno tveganje

Če DZU oz. zavarovalnica ne upoštevata ukrepov za poznavanje strank, ki so opredeljeni v ZPPDFT, oz. pri izvajanju vseh ukrepov navedenih v ZPPDFT nista natančni in dosledni in posledično morda pravilno ne preverjata istovetnosti stranke oz. dejanskega lastnika ali zavarovalca v skladu s predpisi, sta DZU oz. zavarovalnica poleg odgovornih oseb lahko vpleteni v civilne ali kazenske postopke oz. sta lahko izpostavljeni odškodninskim ali drugim pravnim tožbam. Tako lahko tožbe, negativne sodbe ali pogodbe ovirajo ali negativno vplivajo na poslovanje DZU oz. zavarovalnice (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011; Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013a).

#### 4.2.2.3 Operativno tveganje

Tudi operativnemu tveganju sta DZU in zavarovalnica lahko izpostavljeni, če neprimerno ali neuspešno izvajata ukrepe navedene v ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007). Operativno tveganje med drugim pomeni določeno izgubo za DZU in zavarovalnico kot posledico neprimernega ali nezadostnega opravljanja dolžnosti v sklopu notranjih kontrol in raznih nepravilnosti v omenjenem sistemu, itd. Med operativna tveganja, ki lahko povzročajo finančno izgubo, spadajo skrbniška tveganja, tveganja odpovedi sistemov, notranjih postopkov in kontrol (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011; Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013a).

## **5 UPRAVLJANJE S TVEGANJI POVEZANIMI S PRANJEM DENARJA IN FINANCIRANJEM TERORIZMA V DRUŽBAH ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIH SKLADOV IN ZAVAROVALNICAH**

V DZU in zavarovalnicah morajo v interni politiki za obvladovanje tveganj pred zlorabo organizacije v namene pranja denarja in financiranja terorizma vzpostaviti sistem za učinkovito in dosledno izvajanje ukrepov navedenih v ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007), ki omogočajo izogibanje operativnemu, pravnemu ter tveganju izgube ugleda. S politiko

izvajanja ukrepov ZPPDFT uprava organizacije daje usmeritve, nadzoruje njihovo izvajanje ter določa organizacijske, kadrovske in druge pogoje, ki zagotavljajo učinkovito izvajanje predpisov in dobre prakse.

## **5.1 Zahteve ZPPDFT, ki jih morajo upoštevati DZU in zavarovalnice**

Z namenom odkrivanja in preprečevanja dejanj pranja denarja in financiranja terorizma ZPPDFT v 5. členu (Ur. l. RS, št. 60/2007) od organizacij pri poslovanju zahteva izvajanje naslednjih ukrepov:

- izvajati ukrepe za pregled stranke;
- sporočati predpisane in zahtevane podatke ter predložiti dokumentacijo Uradu;
- določiti pooblaščenca in njegovega namestnika;
- izvajati redno strokovno usposabljanje in izobraževanje delavcev in zagotoviti redno notranjo kontrolo nad opravljanjem nalog;
- oblikovati seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, pri katerih so prisotni sumi pranja denarja ali financiranja terorizma;
- zagotoviti varstvo podatkov in njihovo hrambo ter upravljati evidence;
- opravljati zgornje in druge ukrepe v lastnih podružnicah in hčerinskih družbah v večinski lasti v tretjih državah;
- opravljati tudi vse druge naloge in obveznosti po ZPPDFT in sprejetih predpisih.

### **5.1.1 Pregled stranke**

Pregled stranke spada med pomembnejše preventivne ukrepe ZPPDFT. S pregledom stranke organizacije na verodostojen način ugotovijo pravo identiteto stranke ter poskušajo spoznati pravi namen transakcije ali poslovnega razmerja. Organizacije se z izvajanjem omenjenega ukrepa želijo izogniti tveganju poslovanja z nepoznano stranko, ki bi morda želela preko organizacije prati denar ali jo izkoristiti za financiranje terorizma.

Sestavni deli oz. obvezni ukrepi pregleda stranke po 7. členu ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) so:

- ugotavljanje istovetnosti stranke in preverjanje njene istovetnosti na podlagi verodostojnih, neodvisnih in objektivnih virov;
- ugotavljanje dejanskega lastnika stranke, če je stranka pravna oseba;
- pridobivanje podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega razmerja ali transakciji ter drugih podatkov;
- redno skrbno spremljati poslovne aktivnosti, ki jih stranka izvaja pri organizaciji.

#### 5.1.1.1 Ugotavljanje istovetnosti stranke

Izbrani organizaciji ugotavljata in preverjata istovetnost strank na podlagi verodostojnih, neodvisnih in objektivnih virov na dva načina. Najbolj pogost način ugotavljanja istovetnosti je, da zaposleni v organizaciji neposredno pogledajo v ustrezen in veljaven identifikacijski dokument (kot so uradni osebni dokument, javni registri, itd.) v osebni navzočnosti stranke ali zakonitega zastopnika (v primeru pravne osebe). Poleg osebne navzočnosti stranke pri organizaciji je istovetnost dovoljeno ugotavljati še s pomočjo tretje osebe ali celo s kvalificiranim digitalnim potrdilom (elektronska tržna pot) na podlagi določb iz 13. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) in Pravilnika o določitvi pogojev za ugotavljanje in preverjanje istovetnosti stranke z uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila stranke (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma, Ur. l. RS, št. 60/2007).

Izbrana DZU istovetnost stranke ugotavlja poleg klasičnega neposrednega pristopa z vpogledom v strankin identifikacijski dokument ob njeni osebni prisotnosti tudi preko kvalificiranega digitalnega potrdila. V ta namen ima DZU oblikovano spletno aplikacijo za spletno poslovanje, v katero se stranke lahko prijavijo z geslom oz. preko kvalificiranega digitalnega potrdila (ta način je priznan kot ugotavljanje istovetnosti). Omenjena aplikacija med drugim strankam nudi pregled njihovega portfelja in možnost pristopa k vzajemnim skladom (le s kvalificiranim digitalnim potrdilom, ki pomeni identifikacijo stranke in njen podpis na izbranem obrazcu) (DZU Y, 2013). Tudi izbrana zavarovalnica strankam nudi spletno poslovanje oz. samostojno upravljanje strankinih zavarovanj (sklepanje zavarovanj, upravljanje s strankinimi osebnimi podatki...). Na ta način lahko stranke sklepajo le določene vrste zavarovanj, med katerimi pa ni življenjskih zavarovanj (Zavarovalnica X, 2015).

Poleg navedenega sklepanja poslovnih razmerij s strankami po elektronski poti lahko DZU trženje in prodajo kuponov svojih vzajemnih skladov ob določenih predpostavkah prenesejo oz. prepustijo tudi zunanjim pogodbenim partnerjem, ki bi njene sklade tržili tudi po elektronski poti. Takšna možnost bi bila dopustna zgolj v primerih, ko je zunanji pogodbeni partner tudi sam organizacija iz prvega odstavka 4. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) in ko zunanji pogodbeni partner izpolnjuje pogoje iz Pravilnika o določitvi pogojev za ugotavljanje in preverjanje istovetnosti stranke z uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila stranke, kar mora s pisno izjavo potrditi tudi Uradu (Pristop k vzajemnim skladom po elektronski poti, 2016).

#### 5.1.1.2 Skrbno spremljanje poslovnih aktivnosti stranke

DZU in zavarovalnica morata spremljati poslovne aktivnosti, ki jih stranka opravlja pri njiju, saj si tako lahko zagotovita poznavanje stranke in izvora njenih sredstev, namenjenih poslovanju z organizacijo ter ugotavljata zakonitost poslovanja stranke. Aktivnosti v

okviru skrbnega spremljanja poslovnih aktivnosti stranke pri DZU in zavarovalnici so po ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007):

- DZU in zavarovalnica morata preverjati ali je strankino poslovanje skladno s predvideno naravo in namenom poslovnega razmerja, ki ga je stranka sklenila pri njiju;
- DZU in zavarovalnica morata spremljati in preverjati ali je strankino poslovanje v skladu z njenim običajnim obsegom poslovanja;
- DZU in zavarovalnica morata preverjati in posodabljati pridobljene listine in strankine podatke.

DZU redno spremlja posamezna vplačila nakupnih vrednosti (v nadaljevanju vplačilo) in izplačila odkupnih vrednosti (v nadaljevanju izplačilo) enot premoženja posameznega vzajemnega sklada posamezne stranke v času po podpisu pristopne izjave k pravilom upravljanja vzajemnih skladov. V kolikor stranka po podpisu zgoraj omenjene pristopne izjave ne opravi nobene transakcije, DZU ne izvaja spremljanja poslovnih aktivnosti oz. jih izvede ob prvi naslednji transakciji. DZU za stranke, ki jih na podlagi predhodno izdelane analize tveganja ter na podlagi ocene tveganja posamezne stranke umesti v kategorijo visoko tveganih strank, obvezno spremlja vsa vplačila in izplačila, ki v enkratnem znesku presegajo vrednost 50.000 EUR pri fizični osebi in 100.000 EUR pri pravni osebi. Pri srednje povprečno tveganih strankah je prag pri obveznem spremljanju vseh vplačil in izplačil višji, in sicer je pri preseganju vrednosti 100.000 EUR pri fizični osebi in 150.000 EUR pri pravni osebi. Vplačila oz. izplačila, ki presegajo navedene zneske, DZU podrobneje analizira, da bi ugotovila, ali so prisotni kakšni razlogi za sume pranja denarja ali financiranja terorizma. DZU omenjene transakcije analizira predvsem zaradi presojanja, ali so transakcije ekonomsko smiselne in upravičene. Pri analizi se DZU opira na predpisane kriterije sumljivosti, ki so določeni v seznamu indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, pri katerih obstaja sum pranja denarja oz. financiranja terorizma (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 8–9).

Vsa izvedena vplačila in izplačila iz posameznega vzajemnega sklada, ki jih v preteklem koledarskem letu opravi visoko tvegana stranka, DZU na začetku novega koledarskega leta pregleda in v kolikor DZU pri tem ugotovi sumljive okoliščine, ki bi bile lahko povezane s pranjem denarja ali financiranjem terorizma, naredi podrobno analizo poslovanja stranke ter ovrednoti okoliščine, ki so pomembne za presojo sumljivosti. DZU redno na vsakih pet let preveri predhodno narejeno oceno tveganosti stranke. Če so se pri stranki spremenile okoliščine, na podlagi katerih je bila narejena ocena tveganosti, DZU ponovno analizira pridobljene podatke na podlagi dejavnikov tveganja ter naredi novo oceno tveganja stranke. V kolikor stranka v zadnjih petih letih ni opravila nobene transakcije, DZU ni potrebno ponovno preveriti ustreznost narejene ocene tveganja stranke in posledično morda pripraviti nove ocene tveganja. Pri strankah, ki predstavljajo neznatno tveganje za pranje denarja in financiranje terorizma, DZU ni potrebno spremljati opravljenih transakcij (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 8–9).

Ker zaposleni v zavarovalnici nimajo vpogleda v finančno oz. premoženjsko stanje stranke, na splošno težje ugotavljajo usklajenost posla oz. transakcije s strankinim običajnim poslovanjem. Posledično je dobrodošlo, da si zavarovalnice in zavarovalni posredniki ter druge finančne institucije med seboj izmenjajo podatke, če zaznajo sumljive znake, ki bi lahko nakazovali na sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Zavarovalnice sicer lahko spremljajo zahteve zavarovalcev po spremembah na zavarovalnih policah, zahteve zavarovalcev po izplačilu iz zavarovanja ter odškodninske zahteve in jih primerjajo s povprečjem in merili zavarovalnice (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 9).

DZU in zavarovalnica morata zagotavljati, da prilagodita obseg oz. pogostost opravljanja zgornjih ukrepov tveganju pranja denarja ali financiranju terorizma, ki mu je posamezna organizacija izpostavljena pri poslovanju s posamezno stranko. Ne glede na napisano morata DZU in zavarovalnica zagotavljati posodabljanje listin o stranki najmanj vsakih pet let od zadnjega opravljenega pregleda stranke, v kolikor stranka opravlja transakcije (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma, Ur. l. RS, št. 60/2007).

#### 5.1.1.3 Obveznost pregleda stranke

DZU in zavarovalnica na podlagi 8. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) opravita pregled stranke (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Agencija za zavarovalni nadzor, 2011):

- ko sklepata poslovno razmerje s stranko;
- ob vsaki transakciji, ki je višja ali enaka 15.000 EUR (tudi ko je transakcija povezana z več transakcijami);
- ko dvomita o ustreznosti in verodostojnosti pridobljenih podatkov o stranki ali dejanskem lastniku pravne osebe;
- vedno ko organizaciji pri stranki ali transakciji (ne glede na vrednost transakcije) zaznata sum pranja denarja ali financiranja terorizma.

V DZU se za poslovno razmerje šteje podpis stranke na pristopni izjavi k pravilom upravljanja vzajemnega sklada DZU. Če stranka pristopa k pravilom upravljanja drugega vzajemnega sklada znotraj iste DZU, po določilih ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) omenjen pristop ne štejejo kot sklepanje novega poslovnega razmerja. Pri zavarovalnici za sklenitev poslovnega razmerja štejejo sklenitev zavarovalne police (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Agencija za zavarovalni nadzor, 2011).

Ko DZU in zavarovalnica s stranko sklepata novo poslovno razmerje, opravita vse sestavne dele pregleda stranke. Ker je poslovno razmerje šele sklenjeno, pa izjemoma

izpustita skrbno spremljanje poslovnih aktivnosti stranke, saj ga pri samem sklepanju še ne moreta opraviti.

Na podlagi ocen ATVP in AZN lahko DZU oz. zavarovalnica (v kolikor imata s stranko že sklenjeno poslovno razmerje in sta ob sklepanju že opravili ustrezen pregled stranke) sklepata dodatno oz. naslednje poslovno razmerje le s pridobitvijo manjkajočih podatkov. Enako velja pri transakcijah, ki so višje ali enake 15.000 EUR na podlagi že sklenjenega pogodbenega odnosa (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Agencija za zavarovalni nadzor, 2011).

**Izjeme opustitve pregleda stranke.** Izjema pregleda stranke velja za zavarovalnice, ko sklepajo življenjska zavarovanja, kjer obrok zavarovalne premije ali več obrokov skupaj, ki jih mora stranka poravnati v enem letu, niso višji od 1.000 EUR, ali ko stranka plača enkratno zavarovalno premijo, ki ni višja od 2.500 EUR. Pri sklenitvi poslovnega razmerja sme zavarovalnica opraviti pregled upravičenca, določenega v zavarovalni polici, tudi naknadno, in sicer najkasneje pred ali ob izplačilu njegovih pravic iz te police (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 7).

Tudi DZU pod določenimi pogoji lahko izpusti pregled stranke, in sicer v primeru, če gre za produkte, ki na podlagi 4. in 5. odstavka 12. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) predstavljajo neznatno tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma. Taki produkti so varčevalni produkti, ki imajo podobno značilnost kot nekatere police življenjskih zavarovanj, in sicer postopno varčevanje. Pomembna dejstva pri takih produktih so, da nakazilo stranke ali več nakazil skupaj, ki jih mora stranka nakazati v enem letu, niso višji od 1.000 EUR, ali ko se stranka odloči za varčevanje z enkratnim nakazilom, ki ni višje od 2.500 EUR.

Na podlagi ocene tveganja stranke, poslovnega razmerja, finančnega instrumenta ali transakcije DZU in zavarovalnica opravi tveganosti stranke primeren pregled stranke. Različne oblike pregleda stranke so razložene v točki 5.2.4.

### **5.1.2 Sporočanje podatkov in predložitev dokumentacije Uradu**

Pri sporočanju podatkov s strani organizacij gre predvsem za sporočanje podatkov o gotovinskih transakcijah in sporočanje podatkov o sumljivih transakcijah zaradi suma pranja denarja ali financiranja terorizma. Podroben pregled podatkov, ki so jih organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) dolžne sporočati Uradu in ostale dokumentacije, so predstavljene v naslednjih točkah magistrske naloge: 2.2.2 Urad za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma in 3.1 Pregled obravnavanih podatkov s strani Urada.

Ko DZU in zavarovalnica ugotovita razloge za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, morajo zaposleni takoj obvestiti pooblaščenca za preprečevanje pranja denarja

in financiranja terorizma znotraj DZU oz. zavarovalnice. DZU in zavarovalnica morata urediti način prijavljanja sumljivih transakcij med sektorji v družbi in pooblaščenec na podlagi naslednjih vodil (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 27–28):

- podrobno določen način sporočanja podatkov;
- opredeljena vrsta podatkov, ki jih sporočajo;
- določen način sodelovanja enot v družbi s pooblaščenecem;
- določena navodila, kako ravnati s stranko, katere transakcija je bila začasno zaustavljena s strani Urada;
- opredeljena vloga odgovorne osebe DZU oz. zavarovalnice za prijavo sumljivih transakcij;
- prepovedano razkritje, da bodo podatki, informacije ali dokumentacija posredovani Uradu;
- določeni ukrepi, kako nadaljevati poslovanje s stranko.

Sporočanje podatkov Uradu poteka v izbrani DZU in zavarovalnici na primerljiv način in v skladu z ZPPDFT in smernicami ATVP in AZN (DZU Y, 2013; Zavarovalnica X, 2015).

### **5.1.3 Pooblaščenec za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma**

Na podlagi 40. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) morata DZU in zavarovalnica zaradi izvajanja ukrepov po ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) določiti pooblaščenca na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (v nadaljevanju pooblaščenec), ki mora imeti enega ali več namestnikov. V kolikor imata omenjeni organizaciji zaposlene manj kot štiri delavce, ni potrebe po določanju pooblaščenca in izvajanju notranje kontrole.

Izbrana DZU ima s posebnim pravilnikom urejene postopke, okvire sodelovanja in komunikacijo pooblaščenca ter njegovih namestnikov z notranjimi organi družbe DZU in zaposlenimi. Ta pravilnik tudi razmejuje odgovornost med pooblaščenecem in njegovim namestnikom in določa obseg pristojnosti namestnika v času prisotnosti pooblaščenca. Pooblaščenec v DZU in njegov namestnik organizacijskim enotam družbe, izvršnim direktorjem in vsem zaposlenim sproti posreduje pisna navodila in napotke, smernice in tudi ustno obveščata, usmerjata in vodita delo družbe in njenih organizacijskih enot ter zaposlenih, kako delovati in ravnati v okviru preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (DZU Y, 2013).

Izbrana zavarovalnica pa ima znotraj pravilnika o postopkih za izvajanje določil ZPPDFT urejen segment nalog, obveznosti, pooblastil, itd. pooblaščenca v zavarovalnici. Pooblaščenec v zavarovalnici daje odgovornim osebam in zaposlenim usmeritve in pojasnila glede uporabe zakonskih in podzakonskih predpisov ZPPDFT in nudi pomoč odgovornim osebam pri vzpostavitvi notranjih kontrol na omenjenem področju. Pooblaščenec tudi zastopa zavarovalnico pred Uradom in AZN na področju preprečevanja

pranja denarja in financiranja terorizma ter aktivno sodeluje v okviru Slovenskega zavarovalnega združenja (Zavarovalnica X, 2015).

V izbrani DZU in zavarovalnici sta pooblaščenca zaposlena na delovnih mestih, ki sta v družbah sistematizirani na dovolj visokem delovnem mestu, da lahko učinkovito izvajata naloge, ki so predpisane v ZPPDFT, ter sta strokovno usposobljena za nalogo pooblaščenca in dobro poznata poslovanje družbe na področjih, ki bi lahko bila izpostavljena tveganju pranja denarja ali financiranja terorizma (DZU Y, 2013; Zavarovalnica X, 2015).

V sklopu pregledovanja poslovanja zavezancev zavarovalniškega sektorja v Sloveniji AZN opaža, da delo pooblaščenca opravljajo osebe, ki so po sistematizaciji postavljene na visok položaj, ki omogoča hitro, kakovostno in pravočasno izvajanje nalog pooblaščenca v zavarovalnici (Nacionalna ocena tveganja, 2015, str. 91).

Na podlagi pregledane dokumentacije izbrane DZU in zavarovalnice menim, da imata obe družbi v primeru imenovanja pooblaščenca in njegovega namestnika podobne pravilnike, ki so v skladu z določili ZPPDFT in smernicami ATVP oz. AZN.

#### **5.1.4 Izobraževanje delavcev, zagotovitev notranje kontrole ter upravljanje s tveganji**

##### **5.1.4.1 Izobraževanje in strokovno usposabljanje delavcev**

Za učinkovito odkrivanje neželenih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma ima izjemen pomen izobraževanje o pranju denarja in financiranju terorizma ter strokovno usposabljanje delavcev. Opozarjanje zaposlenih na vrste in načine ter tipologije pranja denarja velikokrat pripomore, da zaposleni sami prepoznajo situacijo, kjer bi lahko prišlo do pranja denarja v njihovi organizaciji in tako pravočasno preprečijo njeno zlorabo. V določenih sektorjih zaposleni velikokrat na vprašanje, ali so zaznali pranje denarja odgovorijo negativno. Šele po ozaveščenosti nevarnosti pranja denarja in obravnavi primerov pranja denarja ter pregledu določenih poslov, zaposleni sprevidijo, da jim kaznivo dejanje pranja denarja morda le ni tako tuje ali da morda pri njih obstaja verjetnost, da bi lahko kdaj prišlo do takšnega dejanja (Šeme Hočevar, 2007, str. 214–215).

DZU in zavarovalnica morata izvajati izobraževanje vseh zaposlenih, ki morajo biti pri svojem delu pazljivi glede ukrepov ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007).

V sklopu rednega strokovnega usposabljanja in izobraževanja zaposlenih v DZU in zavarovalnici se zaposleni seznanjajo z določili ZPPDFT in podzakonskimi akti. Pooblaščenec pripravlja strokovna gradiva vezana na tematiko preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma, katero na internih predavanjih tudi razloži zaposlenim. Zaposleni spoznavajo tudi sezname indikatorjev, na podlagi katerih lahko

lažje prepoznajo stranke in transakcije, pri katerih obstajajo razlogi za sum pranja denarja in financiranja terorizma. Obe organizaciji najpozneje do konca marca pripravita načrt letnega izobraževanja zaposlenih v organizaciji na že prej omenjenem področju za tekoče leto. DZU mora poleg svojih zaposlenih poskrbeti še za strokovno izobraževanje vseh zunanjih izvajalcev in pogodbenih partnerjev. Če pa zunanji izvajalci in pogodbeni partnerji po 4. členu ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) sodijo med samostojne zavezanke za izvajanje ukrepov ZPPDFT, DZU ni potrebno skrbeti za njihovo izobraževanje vezano na omenjeno tematiko (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Agencija za zavarovalni nadzor, 2011).

Izobraževanje zaposlenih in strokovno usposabljanje delavcev na zgoraj omenjenem področju poteka v obeh izbranih družbah, DZU in zavarovalnici, skladno z ZPPDFT in zahtevami ATVP in AZN.

#### 5.1.4.2 Notranja kontrola

ZPPDFT v 45. členu (Ur. l. RS, št. 60/2007) narekuje organizacijam zagotavljanje redne notranje kontrole nad izvajanjem ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

Sistem notranjih kontrol v izbrani DZU obsega redno kontrolo ustreznosti izvajanja ukrepov določenih z ZPPDFT, smernicami ATVP in notranjimi pravilniki DZU ter kontrolo izvajanja tehničnih, fizičnih in organizacijskih ukrepov oz. postopkov družbe, ki so povezani z omenjeno problematiko ter kontrolo preverjanja poznavanja indikatorjev za prepoznavo strank in transakcij, kjer obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Notranjo kontrolo preverjanja podatkov in dokumentacije seveda izvajajo redno vsakodnevno. V DZU izvaja notranjo kontrolo omenjenih ukrepov v sklopu rednih in izrednih nadzorov oddelek upravljanja tveganj in notranjih kontrol. Del sistema notranjih kontrol periodično izvaja še notranja revizija (DZU Y, 2013).

V izbrani zavarovalnici notranjo kontrolo izvajajo na dveh nivojih. Oddelki zadolženi za vsakodnevno izvrševanje ukrepov ZPPDFT v izbrani zavarovalnici na prvem nivoju so oddelek prodaje, oddelek za pravne škode, računovodstvo, oddelek financ in služba za kontrolo in obdelavo polic. Notranjo kontrolo na drugem nivoju izvajajo četrtletno oz. vsakokrat v primeru suma pranja denarja ali financiranja terorizma, in sicer s strani direktorja službe za pravne škode, direktorja računovodstva, direktorja oddelka financ in službe za kontrolo in obdelavo polic ter s strani direktorja področja podpore prodaji. Vsi direktorji četrtletno pošiljajo pooblaščenцу poročilo, ki nato enkrat letno pred sestavo letnega poročila o izvajanju notranje kontrole tudi sam izvede kontrolo. Služba za notranjo revizijo pa izvaja redno notranjo kontrolo nad opravljanjem ukrepov ZPPDFT kot del kontrole poslovanja zavarovalnice (Zavarovalnica X, 2015).

Pri pregledu dokumentacije o urejenosti notranje kontrole izvajanja ukrepov ZPPDFT menim, da tako zavarovalnica kot DZU ustrezno izvajata sistem notranje kontrole.

#### 5.1.4.3 Upravljanje s tveganji

DZU in zavarovalnica morata na podlagi 45. a člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) vedno ko pomembneje spreminjata svoje poslovne procese, kot npr: uvajanje novih produktov, tehnologij ali organizacijskih sprememb, izvesti novo analizo tveganja, s katero ugotovita, če omenjene spremembe pomembneje vplivajo na tveganje pranja denarja ali financiranja terorizma v organizaciji. Na podlagi ugotovitev analize morata DZU in zavarovalnica sprejeti ustrezne ukrepe za zmanjšanje tveganja pranja denarja ali financiranja terorizma.

#### 5.1.5 Seznam indikatorjev za prepoznavanje sumljivih strank in transakcij

Organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) morajo pri poslovanju upoštevati splošno vodilo odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, da poznajo svojo stranko (ang. *Know Your Customer – KYC*). Sum pranja denarja in financiranja terorizma lahko nastopi, ko stranka izvaja transakcije oz. posle, ki se nikakor ne ujemajo z njenim dotedanjim poslovanjem. Posledično morajo DZU in zavarovalnice pripraviti seznam indikatorjev sumljivih transakcij in poslov, kjer so našteje transakcije in neobičajne okoliščine, da omenjene organizacije lažje prepoznajo stranke in transakcije, pri katerih so lahko prisotni razlogi za sum pranja denarja in tveganje financiranja terorizma (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 28).

Pri preverjanju, ali gre pri posameznem primeru za vključitev razlogov za že prej navedene sume, ko je prisotna le npr. ena od postavk iz seznama, sta DZU in zavarovalnica seznanjeni, da zaradi prisotnosti le enega osamljenega indikatorja po vsej verjetnosti še ne gre za pranje denarja ali financiranje terorizma, vseeno pa morata na zadevo gledati kot opozorilo in jo pozornejše spremljati (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 28).

Tako je bolj pravilno razmišljanje, da obstaja razlog za sumljivost, ko je prisotnih več signalov hkrati oz. ko ista stranka opravi več sumljivih transakcij ali ko več različnih strank opravi več sumljivih poslov, ki kažejo na povezanost. Indikatorji na seznamih ne obsegajo vseh sumljivih primerov za zlorabo organizacij, saj pralci denarja svoje tehnike in načine zlorab stalno spreminjajo in posodablajo, terorizem pa dobiva vse večje razsežnosti (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 28).

Izbrana DZU in zavarovalnica imata sestavljen seznam indikatorjev s katerim prepoznavata stranke in transakcije, pri katerih obstajajo sumi, da bi lahko šlo za pranje denarja in poseben seznam indikatorjev za financiranje terorizma. Zaposleni v DZU in zavarovalnici omenjene indikatorje poznajo in jih pri delu tudi redno in ustrezno

uporabljajo. Na podlagi seznamov zaposleni v omenjenih organizacijah z večjo pozornostjo preverjajo okoliščine posamezne stranke, transakcije ali posla in po potrebi uporabijo ustrezne dodatne ukrepe ter v posebnih primerih obvestijo pooblaščenca za pranje denarja in financiranje terorizma (DZU Y, 2013; Zavarovalnica X, 2015).

V nadaljevanju naštevam le nekaj od indikatorjev sumljivosti, ki jih mora pri svojem poslovanju upoštevati DZU (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 26):

- oseba pri identifikaciji uporablja ponarejene ali celo tuje dokumente;
- oseba pri identifikaciji ne želi posredovati vseh zahtevanih podatkov;
- oseba prekliče izvedbo transakcije zaradi potrebe po identificiranju;
- oseba kaže očitne znake napetosti in nenavadnega vedenja;
- oseba želi izvesti pravno ali ekonomsko nelogično transakcijo;
- oseba želi izvesti transakcijo z značilnostmi kaznivih dejanj;
- oseba pri poslovanju za izvedbo transakcije ponuja visoko provizijo ali druge nenavadne pogoje;
- oseba pri poslovanju drobi zneske;
- oseba izvaja transakcije po nelogično visoki ali nizki ceni;
- oseba izvaja transakcije, ki niso skladne z njenim finančnim stanjem.

Spodaj navajam le nekaj od indikatorjev pranja denarja in financiranja terorizma, ki jih mora upoštevati zavarovalnica (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 28):

- oseba ponuja darila za sklenitev zavarovanja;
- oseba v zelo kratkem časovnem razmiku sklene več zavarovanj, s katerimi se življenjsko zavaruje in katera plača predvsem z gotovino;
- oseba želi vplačati več letnih premij z enim gotovinskim vplačilom;
- oseba nakazuje sredstva iz več računov;
- oseba opravlja transakcije le z gotovino;
- oseba želi v času zavarovanja prenesti polico na drugega zavarovalca ali velikokrat zahteva spremembo upravičencev;
- oseba želi biti anonimna in odklanja identifikacijo z vsemi podatki, ki jih zahteva zavarovalnica ali celo posreduje netočne podatke;
- oseba zelo nepopolno pozna temeljne postavke in pomembno vsebino njenega zavarovanja;
- oseba pri poslovanju z zavarovalnico nakazuje, da je povezana s kaznivimi dejanji;
- osebo pri sklepanju zavarovanja spremljajo sumljivi ljudje.

Indikatorji za prepoznavo strank in transakcij, pri katerih so prisotni razlogi za sum pranja denarja se v izbrani DZU in zavarovalnici nekoliko razlikujejo. Zaposleni v zavarovalnici

se pri svojem delu opirajo na več različnih indikatorjev oz. okoliščin, ki lahko pomenijo sum za pranje denarja. Predvsem upoštevajo več indikatorjev, ki se nanašajo na stranko in nimajo povezave z zavarovalno polico (npr. oseba ne želi dobivati potrdil na domači naslov, oseba ima v celoti novo dokumentacijo oz. je bila izdana pred kratkim, oseba zelo dobro pozna pravo vezano na ZPPDFT, oseba kar naprej omenja, da je njeno premoženje čisto in da pri poslovanju ne bo prala denarja, oseba navaja telefonsko številko, ki ne obstaja.). Večje število indikatorjev in bolj podrobne indikatorje ima zavarovalnica tudi v sklopu indikatorjev pri izvajanju pogodbe, plačevanju premije in sklepanju police. Poleg indikatorjev, ki se nanašajo na transakcijo, stranko in naložbo pa mora DZU upoštevati tudi indikatorje, ki so povezani z zaposlenimi v DZU ali pogodbenem partnerju (npr. zaposleni vedoma kršijo interna pravila družbe, zaposleni se pri nekaterih poslih, strankah ali transakcijah izogibajo poročanju). Tudi pri posebnih indikatorjih za financiranje terorizma obstajajo razlike med DZU in zavarovalnico. Ponovno je število in specifičnost indikatorjev pri zavarovalnici večje kot pri DZU. Za razliko od DZU morajo zaposleni v zavarovalnici v skupini indikatorjev financiranja terorizma upoštevati tudi indikatorje, ki se nanašajo na plačevanje premije. Zavarovalnica med svojimi posebnimi indikatorji financiranja terorizma navaja tudi indikatorje, ki se nanašajo na neprofitno organizacijo.

Zaposleni v DZU in zavarovalnici uporabljajo omenjene sezname indikatorjev (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 28):

- pri oceni tveganja posamezne stranke ali posla, ki jo DZU in zavarovalnica naredita s pomočjo predhodno narejene analize tveganja;
- pri izbiri, katero vrsto pregleda stranke bosta izvedla;
- ko izvajata druge ukrepe, skladne z ZPPDFT in navodili DZU oz. zavarovalnice.

#### **5.1.6 Zagotovitev varstva in hrambe podatkov ter evidence, predpisanih z ZPPDFT**

DZU in zavarovalnica morata z vsemi podatki, informacijami in dokumentacijo, ki jo dobita pri poslovanju s stranko v skladu z ZPPDFT, ravnati kot s poslovno skrivnostjo oz. kot s tajnimi v skladu z zakonom, ki ureja tajne podatke, v kolikor je Urad opredelil podatek kot taje. Varovanje in tajnost podatkov je obvezna za vse zaposlene. Upoštevati pa jo morajo tudi vse osebe, ki lahko dostopajo do omenjenih podatkov oz. prihajajo v stik z njimi.

Na podlagi ZPPDFT so kot poslovna skrivnost oz. kot tajni podatki vedno določeni naslednji podatki (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 30):

- da je Urad zahteval tekoče spremljanje poslovanja stranke;
- da so bili pri kakšni stranki ali transakciji ugotovljeni razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma ter da bodo oz. so bili ti podatki sporočeni Uradu;
- da je bila transakcija začasno ustavljena oz. navodila povezana s tem;

- o uvedbi preiskave zaradi pranja denarja ali financiranja terorizma zoper stranke ali tretje osebe.

Obveznost spoštovanja tajnosti ne velja več, če sta DZU ali zavarovalnica morali podatke, informacije in dokumentacijo posredovati naprej pristojnemu sodišču, nadzornikoma ATVP oz. AZN ali Uradu (zaradi nadzora izvajanja ukrepov ZPPDFT) na podlagi njihove pisne zahteve.

DZU in zavarovalnica v skladu z ZPPDFT zagotavljata tudi ustrezno hrambo podatkov in pripadajoče dokumentacije. Družbi hranita vso dokumentacijo o transakcijah in osebah, pri katerih obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma ločeno od ostalih evidenc podatkov. Podatke in pripadajočo dokumentacijo o strankah in transakcijah, ki je pridobljena na podlagi ZPPDFT, DZU in zavarovalnica hranita še 10 let po prenehanju poslovnega razmerja oz. opravljeni transakciji.

#### **5.1.7 Izvajanje ukrepov v lastnih podružnicah in hčerinskih družbah v tretjih državah**

Da bi se izognili uporabi zelo različnih standardov znotraj institucije oz. skupine institucij, morajo organizacije v EU, ki imajo podružnice in hčerinske družbe v tretjih državah, v katerih so predpisi na področju pranja denarja in financiranja terorizma manj zahtevni kot zahteve držav članic, za omenjene podružnice in hčerinske družbe uporabljati standarde EU ali (če uporaba takšnih standardov ni mogoča) uradno obvestiti pristojne organe matične države članice (Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta, Uradni list EU, št. L 141/73).

### **5.2 Analiza tveganja: ukrep preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v družbah za upravljanje investicijskih skladov in zavarovalnicah**

Vse organizacije, ki so po ZPPDFT pooblašene za izvajanje ukrepov ZPPDFT v Sloveniji, morajo pri pripravljanju internih navodil upoštevati ključna načela boja proti pranju denarja in financiranju terorizma (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 6–7):

- **ugotavljanje in preverjanje identitete stranke:** da bi organizacije, določene z zakonom, lahko sklenile poslovno razmerje ali izvršile transakcije nad določenim zneskom, morajo predhodno pridobiti nekatere strankine podatke, na podlagi katerih lahko ugotovijo in potrdijo strankino istovetnosti. Le z uporabo veljavnih, neodvisnih in objektivnih virov je mogoče verodostojno potrditi istovetnost stranke. Ko

istovetnosti stranke ni mogoče zanesljivo ugotoviti ali preveriti, je sklenitev poslovnega razmerja ali opravljanje transakcij prepovedano.

- **Spoštovanje zakonov in standardov:** organizacije morajo pri svojem poslovanju delovati v skladu z ZPPDFT in njegovimi podzakonskimi predpisi ter sprejetimi standardi. Predpisani ukrepi morajo biti vgrajeni v delovanje organizacije na vseh področjih in nivojih.
- **Sodelovanje z Uradom in pristojnim nadzornim organom:** zahtevano sodelovanje ima izjemen pomen pri sporočanju zakonsko predpisanih podatkov vezanih na stranke in transakcije, pri katerih obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma in pri sporočanju kakršnihkoli sumov pranja denarja ali financiranja terorizma, ki bi lahko ogrožali varnost, stabilnost in ugled organizacije in finančnega trga;
- **sprejemanje ustreznih politik, postopkov in notranjih kontrol:** organizacije znotraj internih pravil sprejmejo obvezno še politiko obvladovanja tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma ter sistem notranjih kontrol. Z internimi navodili in postopki morajo biti seznanjeni vsi zaposleni na vseh nivojih poslovanja.
- **Redno izobraževanje zaposlenih:** v organizacijah morajo biti zagotovljena redna izobraževanja na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma za vse delavce, ki morajo pri svojem delu izvajati ukrepe ZPPDFT. Na omenjenem področju se morajo ustrezno izobraziti tudi vsi zunanji izvajalci in zastopniki, ki delo opravljajo na podlagi ustrezne pogodbe.

DZU in zavarovalnica morata v skladu s 6. členom ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) poskrbeti za izdelavo analize tveganja, s katero določita stopnjo izpostavljenosti različnih vrst strank, skupin strank, poslovnih razmerij, produktov oz. storitev ali transakcij nevarnosti za tveganje pranja denarja in financiranja terorizma. Omenjeni organizaciji na tak način zmanjšata ogroženost pred negativnimi učinki pranja denarja in financiranja terorizma.

DZU pripravi analizo tveganja v skladu s Smernicami nadzornega organa ATVP, medtem ko jo zavarovalnica pripravi na podlagi Smernic, ki jih izda AZN. Analiza tveganja mora biti posledično odraz specifičnosti organizacije in njenega poslovanja.

Analiza tveganja je pravzaprav način, s katerim DZU in zavarovalnica opredelita verjetnost, da bi njuna dejavnost in poslovanje lahko bili izkoriščeni s strani pralcev denarja oz. za financiranje terorizma. V postopku izdelave analize tveganja omenjeni organizaciji opredelita tudi kriterije tveganja, s pomočjo katerih bosta določene stranke,

poslovna razmerja, produkte oz. storitve ali transakcije umestili v določeno kategorijo tveganja.

Vse organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) morajo, preden sklenejo poslovno razmerje s stranko oz. preden izvedejo transakcijo v vrednosti 15.000 EUR ali več, na podlagi predhodno narejene analize tveganja narediti oceno tveganja določene stranke, poslovnega razmerja, produkta oz. storitve ali transakcije po fazah v nadaljevanju (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 8):

- ugotoviti je potrebno istovetnost stranke s pridobivanjem zahtevanih podatkov o stranki, o poslovnem razmerju, itd.;
- ugotoviti je potrebno tveganja oz. pregledati pridobljene podatke glede na kriterije tveganosti;
- določiti je potrebno oceno tveganosti stranke, poslovnega razmerja, itd. oz. razvrstiti stranko, poslovno razmerje, itd. v kategorijo tveganosti;
- opraviti ustrezen pregled stranke (običajni, poglobljen ali poenostavljen).

DZU in zavarovalnica lahko določeno stranko, poslovno razmerje, itd. na podlagi internih politik in pravil, kako obvladovati tveganja, sami opredelita v kategorijo visoko tveganih strank namesto srednje tveganih in posledično opravita bolj podroben pregled stranke z uporabo več ukrepov (poglobljen pregled). Pri tem pa ne smeta strank, poslovna razmerja, itd., ki so opredeljena kot visoko tvegana, obravnavati kot srednje (povprečno) ali neznatno tvegane (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 8).

### 5.2.1 Kriteriji tveganosti

V skladu s Smernicami ATVP, DZU za presojo tveganja upošteva štiri pomembne sklope kazalcev tveganj pranja denarja ali financiranja terorizma (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013a, str. 3):

- tveganja, ki jih predstavljajo **vrsta, poslovni profil ali struktura stranke**, so tveganja, kjer verjetnost za nastanek škodljive posledice povzročajo lastnosti oz. karakteristike stranke;
- tveganja, ki jih predstavlja **geografsko poreklo stranke**, so tveganja, kjer možnost nastanka negativne posledice povzroča dejstvo, da je strankino prebivališče, sedež oz. poslovanje (če gre za pravno osebo) v državi, ki ni članica EU oz. na seznamu tretjih enakovrednih držav (glej Prilogo 2);
- tveganja, ki jih predstavljata **narava poslovnega razmerja ali transakcija**, so tveganja, kjer možnost nastanka negativnih posledic povzroča sklepanje poslovnega razmerja oz. opravljanje transakcije, ki za DZU predstavljajo večje tveganje pranja denarja ali financiranja terorizma;

- tveganja, ki jih predstavljajo **pretekle izkušnje DZU s stranko**, so tveganja, kjer možnost nastanka negativne posledice povzroča poslovanje s stranko, ki so jo v DZU že obravnavali zaradi pranja denarja ali financiranja terorizma oz. so v preteklosti v povezavi z njo že obstajali sumi pranja denarja ali financiranja terorizma, za kar je bila stranka že preiskovana s strani Urada.

Zavarovalnica v sklopu analize tveganja postavi kriterije tveganosti, s pomočjo katerih lahko oceni različne skupine **strank, produktov in distribucijskih poti ter geografsko lokacijo** strank glede na stopnjo tveganja, ki jo določena skupina predstavlja za zavarovalnico, pranja denarja ali financiranja terorizma (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 13).

## 5.2.2 Kategorije tveganosti v DZU

Izbrana DZU glede na različne vrste tveganj, ki jim je izpostavljena pri svojem poslovanju, razvršča svoje stranke v naslednje kategorije tveganja: neznatno tvegana stranka, srednje (povprečno) tvegana stranka, visoko tvegana stranka in izredno visoko tvegana stranka.

### 5.2.2.1 Neznatno tveganje

Pri poslovanju DZU s strankami, ki so tudi same podvržene spoštovanju ukrepov ZPPDFT, z izvajalci javnih pooblastil in s strankami, katerih dejavnost je nadzorovana ali deležna zunanjega pregleda s strani revizije, je DZU zaradi samega poslovanja z njimi izpostavljena le neznatnemu tveganju pranja denarja in financiranja terorizma. DZU lahko že z uvedbo minimalnih ukrepov povsem odstrani možne posledice. Stranke, ki tako za DZU predstavljajo neznatno tveganje, so med drugim (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 9–11):

- državni organi (npr. vlada RS, upravne enote, itd.);
- občine, pokrajine;
- stranka je družba, s katere vrednostnimi papirji trgujejo na organiziranem trgu v eni ali več državah članicah EU v skladu z EU zakonodajo;
- zavarovalnice ali pozavarovalnice, banke, hranilnice, pošte, DZU, borznoposredniške hiše, itd.

### 5.2.2.2 Srednje povprečno tveganje

Največ strank DZU je razvrščenih v srednje tvegano kategorijo tveganosti. V omenjeno kategorijo DZU uvršča vse stranke, ki ne predstavljajo dodatnega visokega tveganja pranja denarja ali financiranja terorizma in jih posledično DZU ne razvrsti niti v kategorijo visoko tveganih strank niti izredno visoko tveganih strank. Ker pa omenjene stranke niti ne izpolnjujejo pogojev za umestitev v neznatno tvegano kategorijo, jih DZU obravnava kot

srednje tvegane stranke, pri katerih je možnost nastanka negativnih posledic v pričakovanih mejah oz. nizka in pri tem je resnost morebitnih škodljivih posledic zanemarljiva (v celoti se jih lahko odpravi z ustreznimi ukrepi) (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 8–9).

#### 5.2.2.3 Visoko tveganje

Če DZU posluje s strankami, pri katerih je možnost nastanka negativnih posledic zaradi nevarnosti pranja denarja ali financiranja terorizma višja, je DZU izpostavljena visokemu tveganju pranja denarja ali financiranja terorizma. Škodljive posledice ogrožajo ključne poslovne cilje DZU in lahko povzročajo odliv strank, izgubo ugleda DZU, izgubo tržnega deleža, sankcije zoper DZU s strani nadzornih organov, itd. Poslovanje z visoko tvegano stranko oz. stranko, ki bi želela skleniti visoko tvegano poslovno razmerje ali bi želela opraviti visoko tvegano transakcijo, je kljub obstoju visokega tveganja dovoljeno, vendar mora DZU ravnati zelo skrbno in zagotoviti, pravočasno in pravilno izvajanje vseh ukrepov ZPPDFT (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 5–8).

Stranka, ki tako za DZU predstavlja visoko tveganje, je med drugim (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 5–8):

- stranka je tuje politično izpostavljena oseba;
- strankino istovetnost je namesto DZU ugotovila tretja oseba;
- istovetnost stranke je bila ugotovljena na podlagi kvalificiranega digitalnega potrdila;
- stranka je tuja *off shore* družba;
- stranka je pravna oseba in ima zapleteno lastniško strukturo;
- stranka je pravna oseba in je ustanovljena z izdajo delnic na prinosnika;
- stranka, katere prebivališče, sedež oz. poslovanje (če gre za pravno osebo) je v državi, ki ni članica EU oz. na seznamu tretjih enakovrednih držav (glej Prilogo 2);
- stranka, ki je v DZU že bila obravnavana zaradi pranja denarja ali financiranja terorizma oz. so v preteklosti v povezavi z njo že obstajali sumi pranja denarja ali financiranja terorizma, zaradi česar je stranko že preiskoval Urad.

#### 5.2.2.4 Izredno visoko tveganje

V kolikor bi DZU poslovala s stranko, ki bi lahko neizogibno povzročila negativne posledice zaradi pranja denarja ali financiranja terorizma, bi to pomenilo, da je DZU izpostavljena izredno visokemu tveganju pranja denarja ali financiranja terorizma. Škodljive posledice so tako izrazite, da jih tudi kljub uporabi predpisanih ukrepov ni mogoče odpraviti. Poleg nevarnosti za DZU predstavlja poslovanje z izredno visoko tvegano stranko oz. s stranko, ki sklepa izredno visoko tvegano poslovno razmerje, tudi nevarnost za stabilnost in ugled finančnega sektorja in posledično je poslovanje z

omenjeno stranko prepovedano (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 4).

Kriteriji za razvrstitev strank v to skupino so med drugimi (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ, 2013b, str. 4):

- stranka je na seznamu oseb, zoper katere veljajo omejevalni ukrepi OZN in EU;
- stranka ima stalno prebivališče ali sedež v entiteti, ki ni subjekt mednarodnega prava oz. ni mednarodno priznana kot država.

### **5.2.3 Kategorije tveganosti v zavarovalnici**

Na podlagi kriterijev tveganosti za razvrstitev strank, ki jih zavarovalnica uporablja (Zavarovalnica X, 2015), zaposleni v izbrani zavarovalnici za namen analize tveganja ob sklepanju življenjskih zavarovanj razvrščajo stranke v posamezno skupino tveganja: A – netvegana stranka, B – nizko tvegana stranka, C – srednje tvegana stranka, D – visoko tvegana stranka in E – prepovedano poslovanje s stranko. Od umeščenosti v posamezno kategorijo tveganosti je odvisno, kakšen pregled bo zavarovalnica izbrala (običajen, poglobljen ali poenostavljen pregled) za določeno stranko in kakšni bodo ter kako pogosti bodo ukrepi spremljanja poslovnih aktivnosti stranke (enkrat na leto ali enkrat na tri leta ali enkrat na pet let). Stranke so v zavarovalnici razvrščene v kategorijo tveganosti »prepovedano poslovanje s stranko« zaradi različnih kriterijev, kot so: stranka se ni želela identificirati, stranka ni rezident Slovenije, stranka je na seznamu oseb, zoper katere so uvedeni mednarodni omejevalni ukrepi OZN ali EU, itd. (Zavarovalnica X, 2015).

Zavarovalnice lahko tudi prilagodijo mnenje o neki stranki, distribucijski poti, geografski lokaciji ali produktu glede na podatke, ki jih dobijo s strani pristojnega organa. Smernice AZN navajajo, da v zavarovalništvu ni dogovorjenih kategorij tveganja ter da ni ene same metodologije za oceno tveganja. Spodaj navajam primere kategorij tveganosti, ki so največkrat prepoznani. (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 14).

#### **5.2.3.1 Večje državno oz. geografsko tveganje**

Zavarovalnice morajo pri poslovanju s strankami obvezno upoštevati tveganja, ki jih lahko predstavljajo posamezne države ali geografska območja. AZN v Smernicah (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 15) navaja dejavnike, ki pripomorejo k ugotavljanju ali država predstavlja večje tveganje. Omenjeni pokazatelji so med drugimi:

- gre za državo oz. geografsko območje, za katero veljajo sankcije, embargo ali morda izjave o zaskrbljenosti s strani mednarodnih teles (OZN, FATF, vlade...);

- gre za državo oz. geografsko območje, za katero verodostojni viri pravijo, da ima pomanjkljive zakone, predpise in druge ukrepe za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma;
- gre za državo oz. geografsko območje, za katero verodostojni viri pravijo, da ima prevelik delež korupcije ali drugih kriminalnih dejavnosti;
- gre za državo oz. geografsko območje, kjer je učinkovito izvajanje ukrepov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma onemogočeno zaradi prevelikega varovanja zasebnosti strank, zaradi možnosti ustanavljanja slamnatih podjetij ali zaradi izdajanja prinosniških delnic, itd.

Zavarovalnica ima prepoved poslovanja s stranko, ki prihaja iz države, zoper katero veljajo omejevalni ukrepi, sprejeti s strani OZN in EU.

#### 5.2.3.2 Večje tveganje, ki ga predstavlja stranka ali upravičenec

Zaposleni v zavarovalnici v skladu z ZPPDFT sami presodijo, če bodo posamezno stranko ali upravičenca opredelili kot višje tvegano stranko. Stranke, ki bi lahko pomenile večje tveganje, jih AZN v Smernicah (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 15) združi v kategorije strank, med katerimi so med drugim tudi:

- poslovanje strank in opravljanje transakcij se dogaja v nenavadnih okoliščinah;
- pravne osebe, kjer je težje prepoznati dejanskega lastnika ali deleže obvladovanja;
- sprejemanje neugodnih določb in dodatnih klavzul, vezanih na polico, pogodbo oz. račun;
- politično izpostavljene osebe, itd.

#### 5.2.3.3 Večje tveganje, ki ga predstavlja produkt, storitev ali transakcija

V Smernicah AZN (Agencija za zavarovalni nadzor, 2011, str. 16) so navedene lastnosti, ki lahko povečajo tveganost produkta:

- produkti, ki omogočajo visoke denarne vrednosti;
- dovoljeno vplačevanje na polico tretjim osebam;
- omogočeno vplačevanje izredno visokih vrednosti;
- omogočena so številna izredna vplačila, itd.

Izbrana zavarovalnica ponuja strankam tako naložbena življenjska zavarovanja kot tudi klasična življenjska zavarovanja. Dejavniki, ki povečujejo verjetnost pranja denarja na splošno pri nekaterih vrstah naložbenih življenjskih zavarovanj so: možnost vplačila poljubno visokega zneska ob enkratnem vplačilu, odkup zavarovanja brez dodatnih omejitev, ob enkratnem vplačilu zavarovalne premije ima stranka lahko možnost kadarkoli

izvesti predujem ali odkup zavarovanja, za sklenitev zavarovanja ponekod ni potrebno izpolniti zdravstvenega vprašalnika, itd. Na drugi strani pa obstajajo tudi dejavniki, ki pri nekaterih vrstah naložbenih življenjskih zavarovanj zmanjšujejo verjetnost pranja denarja: odkup zavarovanja je mogoč le pod določenimi pogoji (npr. le v primeru selitve iz države, hujše bolezni ...), postavljena je najvišja višina predujma, visoki stroški odkupa zavarovanja, zavarovanec mora biti zdrav, izpolniti mora zdravstveni vprašalnik in pri določenih zneskih opraviti zdravniški pregled ter pri zelo visokih zavarovalnih vsotah mora z dohodninsko odločbo dokazovati, da si lahko izbrano zavarovanje privošči oz. da za zavarovanje obstaja ekonomski interes, itd. Tudi različne vrste klasičnih življenjskih zavarovanj imajo lahko razne dejavnike, ki pralcem denarja lahko otežijo delo: ni možnosti predujma, stroški odkupa so relativno visoki in velikokrat je odkup možen le pod strogimi pogoji, zavarovanec mora biti zdrav, izpolniti mora zdravstveni vprašalnik in pri določenih zneskih opraviti zdravniški pregled ter pri visokih zavarovalnih vsotah mora z dohodninsko odločbo dokazovati, da si lahko izbrano zavarovanje privošči oz. da za zavarovanje obstaja ekonomski interes, itd. Kot dejavnik, ki povečuje možnost pranja denarja, je v tem primeru lahko npr. možnost odkupa zavarovanja, itd. Posledično so v izbrani zavarovalnici mnenja, da so tveganja v zvezi s pranjem denarja in financiranjem terorizma glede na zgornje dejavnike pri klasičnih življenjskih zavarovanjih manjša kot pri naložbenih življenjskih zavarovanjih (Zavarovalnica X, 2015).

Višje tveganje za pranje denarja in financiranje terorizma v zvezi s transakcijami pri življenjskih zavarovanjih predstavljajo možnost predujma ali odkupa zavarovanja, sklepanje več zavarovalnih pogodb z manjšo vrednostjo premij (tako bi se stranka lahko izognila strožjim pregledom v zvezi s posameznim produktom ali transakcijo). Da zavarovalnica ne bi zaznala morebitnih sumljivih transakcij v zvezi z zavarovalnimi produkti je načeloma majhna, ker zavarovalnica preverja zavarovane osebe z več sklenjenimi življenjskimi zavarovanji zaradi potrebe po zdravniškem pregledu), vplačevanje višjih premij tik pred prenehanjem zavarovalne dobe in zahteva po vračilu premije v 30 dneh po sklenitvi zavarovanja.

#### 5.2.3.4 Tveganje v zvezi z vrsto distribucijske poti

Izbrana zavarovalnica sklepa produkte življenjskih zavarovanj izključno ob navzočnosti stranke. Posledično so navodila za sklepanje življenjskih zavarovanj enaka za vse distribucijske poti in tako nobena od distribucijskih poti ne predstavlja višjega tveganja pranja denarja ali financiranja terorizma.

Po pregledu ZPPDFT, Smernic ATVP in AZN, literature ZDU in dokumentov DZU in zavarovalnic menim, da so kriteriji tveganosti v segmentu DZU veliko bolj številčni in ozko usmerjeni oz. specifični kot v segmentu življenjskih zavarovalnic. Poleg tega DZU glede na različne vrste tveganj, ki jim je izpostavljena pri svojem poslovanju, razvršča svoje stranke v štiri kategorije tveganja, medtem ko jih zavarovalnica razvršča v pet

kategorij. Zavarovalnica ima dodatno kategorijo tveganosti za nizko tvegane stranke. Razlika je tudi, da stranke, katerih istovetnost je namesto organizacije ugotovila tretja oseba, DZU obravnava kot visoko tvegane stranke, medtem ko jih zavarovalnica razvršča v kategorijo srednjega tveganja.

#### **5.2.4 Oblike pregleda stranke**

##### **5.2.4.1 Običajni pregled stranke**

V sklopu običajnega pregleda stranke DZU in zavarovalnica izvajata obvezne ukrepe, ki so navedeni pod točko 5.1.1. Ne glede na to, da organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) pri poslovanju s strankami največkrat opravijo običajni pregled stranke, morajo upoštevati tudi predpostavke iz ZPPDFT, po katerih je pri nekaterih strankah, poslovnih razmerjih in transakcijah zaradi večjega tveganja, ki ga predstavljajo za organizacijo glede na tveganje pranja denarja in financiranja terorizma, potrebno izvajati strožje ukrepe pregleda stranke in pri drugih strankah, poslovnih razmerjih in transakcijah zaradi manjšega oz. neznatnega tveganja možno opraviti le poenostavljene ukrepe pregleda stranke. Poleg običajnih pregledov strank poznamo tako še poglobljene preglede v primeru visokega tveganja za pranje denarja ali financiranje terorizma in poenostavljene preglede v izjemnih primerih neznatnega tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 17).

DZU ob sklepanju poslovnega razmerja s stranko oz. ob podpisovanju pristopne izjave k pravilom upravljanja krovnega sklada največkrat opravi običajni pregled stranke. Na pristopni izjavi morajo biti navedeni strankini podatki, ki se morajo ujemati z njenim veljavnim osebnim dokumentom in strankin podpis. Navedena mora biti tudi oseba, ki je opravila pregled stranke, njen podpis ter datum in kraj pregleda stranke. Tudi zavarovalnica na enak način opravlja običajni pregled stranke.

##### **5.2.4.2 Poglobljen pregled stranke**

DZU in zavarovalnica morata za stranke, poslovna razmerja, transakcije ali finančne instrumente, pri katerih obstaja oz. ki predstavljajo večje tveganje pranja denarja ali financiranja terorizma, izvajati poglobljen pregled, s čimer zagotovita izvajanje dodatnih ukrepov zaradi ustrežnejšega obvladovanja večjih tveganj. V ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) je določeno, da morajo DZU in zavarovalnice kot višje tveganje pranja denarja ali financiranja terorizma upoštevati poslovanje s tuje politično izpostavljeno osebo in sklepanje poslovnega razmerja, ko stranka ni osebno prisotna. Omenjena primera imata v ZPPDFT določen obseg dodatnih ukrepov, ki jih morata omenjeni organizaciji pri pregledu upoštevati (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Agencija za zavarovalni nadzor, 2011).

**Poglobljen pregled tuje politično izpostavljene osebe.** Tuje politično izpostavljene osebe so vse fizične osebe, ki delujejo ali so v zadnjem letu delovale na vidnem javnem položaju ter imajo stalno prebivališče v katerikoli drugi državi. Trditev vključuje tudi njihove ožje družinske člane in ožje sodelavce (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma, Ur. l. RS, št. 60/2007).

Ker poslovanje s tuje politično izpostavljeno osebo od DZU in zavarovalnice zahteva izvedbo poglobljenega pregleda, ga morata omenjeni organizaciji izvesti tudi v primeru, ko gre za tuje politično izpostavljeno osebo v vlogi zakonitega zastopnika (oz. pooblaščenca) pravne osebe ali dejanskega lastnika pravne osebe (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 19).

DZU in zavarovalnica v sklopu poglobljenega pregleda tuje politično izpostavljene osebe poleg ukrepov iz običajnega pregleda izvajata še naslednje dodatne ukrepe (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Agencija za zavarovalni nadzor, 2011):

- DZU in zavarovalnica pridobita podatke o izvoru sredstev, ki bodo uporabljena pri poslovanju z organizacijo;
- zaposleni, ki sklepa poslovno razmerje s tuje politično izpostavljeno osebo, mora pred sklenitvijo pridobiti pisno odobritev narejene ogovorne osebe;
- po sklenitvi poslovnega razmerja s tuje politično izpostavljeno stranko morata DZU in zavarovalnica skrbno spremljati transakcije in druge poslovne aktivnosti omenjene stranke.

Ugotavljanje prisotnosti tuje politično izpostavljene oseba poteka s pomočjo posebnega obrazca oz. pisne izjave, ki je sestavljena v slovenskem in angleškem jeziku. Podpisati in izpolniti jo morajo vse osebe, ki imajo stalno prebivališče v katerikoli drugi državi (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 19).

**Poglobljen pregled ob nenavzočnosti stranke pri ugotavljanju istovetnosti.** Če stranka ob ugotavljanju in preverjanju istovetnosti ni osebno navzoča pri DZU ali zavarovalnici ali pri tretji osebi iz 25. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007), morata DZU in zavarovalnica v okviru poglobljenega pregleda strank sprejeti tudi dodatne ukrepe.

V Smernicah ATVP so navedeni dodatni ukrepi, med katerimi morajo zaposleni v DZU obvezno izvesti enega (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 20–21). Tudi zaposleni v zavarovalnici večje tveganje nadomestijo z dodatnimi ukrepi.

**Pregled stranke preko tretje osebe.** Po ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) lahko DZU in zavarovalnica pregled stranke prepustita tretji osebi. Pri tem omenjeni organizaciji ostajata sami odgovorni za pravilno izvedbo pregleda stranke, kljub temu da sta izvajanje pregleda prepustili tretji osebi. DZU in zavarovalnica morata biti pozorni, da izvajanje pregleda

stranke preko tretje osebe izvajajo v osebni navzočnosti stranke, sicer pregled preko tretje osebe ni dovoljen. Tretja oseba lahko izvaja vse ukrepe, vezane na pregled stranke, razen rednega skrbnega spremljanja poslovnih aktivnosti stranke, ki ga morata DZU in zavarovalnica izvajati sami (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Agencija za zavarovalni nadzor, 2011). Tretje osebe so lahko samo osebe iz prvega odstavka 25. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007) oz. notar s sedežem v državi članici EU ali enakovredni tretji državi (glej Prilogo 2.). Stranka, katere pregled opravi tretja oseba in ne organizacija sama, za DZU predstavlja visoko tvegano stranko in posledično je obvezen poglobljen pregled.

#### 5.2.4.3 Poenostavljen pregled stranke

V primeru ko DZU in zavarovalnica poslujeta z osebo (le v primeru pravne osebe), katere podatki so javno dostopni, vključno s podatki o dejanskem lastniku, in ko je opravljanje strankine dejavnosti nadzorovano s strani države, lahko opravita le poenostavljen pregled stranke z opustitvijo nekaterih ukrepov, saj je v tem primeru tveganje pranja denarja in financiranja terorizma neznatno.

Poenostavljen pregled tako DZU in zavarovalnici omogoča, da ugotovita in preverita istovetnost stranke le s pridobivanjem podatkov iz drugega odstavka 34. člena ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007). Število zahtevanih podatkov o stranki pri omenjenem pregledu je manjše kot pri običajnem ali poglobljenem pregledu. Primeri strank, za katere lahko uporabljajo poenostavljen pregled strank, so zakonsko opredeljeni v 33. členu ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007). Navzočnost zakonitega zastopnika v DZU ali zavarovalnici (ali pooblaščenca pravne osebe) pri preverjanju istovetnosti ni potrebna. Ni potrebe niti po ugotavljanju dejanskega lastnika pravne osebe (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010; Agencija za zavarovalni nadzor, 2011).

Pri pregledu in primerjavi Smernic ATPV in AZN ter drugih dokumentov ugotavljam, da so Smernice ATPV oz. Navodila o načinu izvajanja ukrepov pregleda stranke v DZU (s strani ZDU) napisane bolj podrobno oz. so ukrepi bolj natančno opredeljeni ter vsebujejo več ukrepov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma kot pa Smernice AZN. Razlike so v primeru poglobljenega pregleda visoko tveganih strank, saj so ukrepi pri DZU številčnejši, kot jih izvajajo v zavarovalnicah.

## SKLEP

Za doseganje učinkovitih rezultatov pri aktivnostih preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter v boju proti financiranju terorizma imajo zelo pomembno vlogo aktivnosti na državni ravni v obliki ustrezne zakonodaje in mednarodne aktivnosti v okviru organizacij na globalni ravni ter učinkovito izvajanje ukrepov v organizacijah. Preprečevanje pranja

denarja in preprečevanje financiranja terorističnih dejanj tako predstavlja tesno sodelovanje med zunanjimi mednarodnimi in notranjimi državnimi ukrepi.

Glede na geografsko lego Slovenije lahko rečem, da ima pomemben strateški položaj, saj predstavlja povezavo med razvito zahodno Evropo in jugovzhodno Evropo ter vzhodom. S sosednjimi državami je povezana na mnogih področjih, predvsem na zgodovinskem, kulturnem in političnem področju. Povezanost se kaže tudi v kriminalu, zlasti v kriminalnih dejavnostih, vezanih na tihotapljenje drog. Slovenski Urad si s podobnimi uradi iz sosednjih držav izmenja skoraj 40 % vseh podatkov zaradi velikega števila tujih oseb, ki so zaradi suma kaznivega dejanja pranja denarja predmet obravnave Urada. Kljub temu da Slovenija še ni imela dogodkov, povezanih s terorizmom oz. financiranjem terorizma, se v zadnjem času pojavljajo aktivnosti posameznikov s privabljanjem in usposabljanjem za teroristična dejanja.

V magistrski nalogi si zastavljam dve raziskovalni vprašanji. Prvo raziskovalno vprašanje je: ali Slovenija v zadovoljivi meri prevzema mednarodne pravne norme na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v svoj pravni okvir?

Slovenija se je že od osamosvojitve zavedala pomembnosti problematike pranja denarja in dejstva, da je obsodba kaznivega dejanja pranja denarja pri tem zelo pomembna. Ob osamosvojitvi je v svoj pravni prostor z ustavnim zakonom sprejela Dunajsko konvencijo in na ta način potrdila sodelovanje z drugimi državami in mednarodno skupnostjo pri sprejemanju rešitev na tem problematičnem področju. Naprej je sledila še vrsta podpisov različnih mednarodnih listin, kot so Mednarodna konvencija OZN o zatiranju financiranja terorizma iz New Yorka, Palermška Konvencija OZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu itd. Slovenija je še pred vstopom v EU sledila pomembnim pravnim aktom s področja pranja denarja in financiranja terorizma iz EU in tako zagotavljala postopno usklajevanje pravnih norm na omenjenem področju. Z Zakonom o preprečevanju pranja denarja iz leta 1994 in dopolnitvam iz leta 1995 je večinoma sledila določbam Direktive 91/308/EGS. ZPPDen-1 je temeljil na mnogih določbah iz sprejetih mednarodnih pogodb in drugih mednarodnih predpisov, ki do takrat uradno še niso bili del slovenske zakonodaje. S članstvom v EU leta 2004 je Slovenija postala posredna članica skupine FAFT. Z upoštevanjem FATF priporočil ter EU direktiv je Slovenija junija 2007 sprejela nov ZPPDFT. Podlago za sprejem novega zakona je predstavljala predvsem neposredno Direktiva 2005/60/ES. Slovenija je ena od prvih držav, ki so šle skozi tranzicijo, katera je ustanovila Urad za preprečevanje pranja denarja in ustrezno prilagodila svojo zakonodajo.

Leta 2009 so ocenjevalci v sklopu odbora Moneyval ugotovili, da kljub temu, da je slovenska zakonodaja na splošno v skladu z mednarodnimi standardi, še vedno pojavljajo precejšnje težave. Razmeroma malo je primerov odvzemov, vezanih na pranje denarja in financiranje terorizma. Zato in zaradi pomanjkanja statističnih podatkov o odvzemih na

splošno, v povezavi z drugimi kaznivimi dejanji, ki ustvarjajo največ nezakonito pridobljene premoženjske koristi, imajo ocenjevalci pomisleke o učinkovitosti sistema. Kot slabost lahko izpostavim še vedno prenizko število kazenskih pregonov. Organi pregona so tako posledično tudi premalokrat obsodili pralce denarja in storilce kaznivih dejanj financiranja terorizma. Za doseganje učinkovitih rezultatov odkrivanja, preiskovanja, preprečevanja in pregona kaznivih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma ima izjemen pomen uspešno sodelovanje organizacij, Urada ter organov pregona. Zaradi podatkov o številu zadev za obdobje 2010–2014, kjer se je tožilstvo že odločilo za kazenski pregon in na podlagi števila zadev, kjer je bila izrečena pravnomočna obsodilna sodba, menim, da se razmere v Sloveniji na področju pregona pranja denarja in financiranja terorizma izboljšujejo. Kljub temu da gre pri kazenskih zadevah pranja denarja največkrat za bolj kompleksne primere, zahtevne za dokazovanje in pogosto povezane z mednarodnim vplivom, je trajanje postopkov, vezanih na kaznivo dejanje pranja denarja, od vložitve kazenskih ovadb do končne odločitve sodišča predolgo. Omenjeno ima negativne posledice na hitrost vzpostavljanja slovenske sodne prakse. Število začetih postopkov zaradi kaznivega dejanja pranja denarja v Sloveniji med leti 2010 in 2014 kaže na to, da je sistem odkrivanja pranja denarja preko sporočanja sumljivih transakcij v Sloveniji učinkovit. Kar 36 % zadev se je začelo na podlagi podatkov, ki so jih kot sumljive transakcije Uradu posredovali zavezanci iz ZPPDFT, kar kaže na pomembnost sporočenih sumljivih transakcij s strani zavezancev pri odkrivanju kaznivih dejanj pranja denarja.

Glede na pregledano literaturo menim, da je Slovenija sprejemala veliko ukrepov za krepitev in izboljšanje sistema odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma. Predpisi in pravni okvir so v večji meri skladni z mednarodnimi normami in standardi.

Drugo raziskovalno vprašanje, ki si ga zastavljam pri pisanju magistrske naloge, je: kakšne so razlike pri ukrepih preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v DZU in zavarovalnicah?

DZU in zavarovalnica po ZPPDFT spadata v skupino organizacij oz. zavezancev, ki morajo pri poslovanju izvajati ukrepe ZPPDFT. Nadzor nad spoštovanjem določil ZPPDFT pri DZU izvaja ATVP in pri zavarovalnici AZN. Oba nadzornika sta izdala smernice, ki natančno in jasno opredeljujejo ukrepe preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma na področju dejavnosti organizacije iz ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/2007), in tako prilagodita zahteve ZPPDFT posameznemu delu finančnega sektorja. Lahko se zgodi, da sta DZU in zavarovalnica vpleteni v zgoraj omenjena kazniva dejanja, zaradi česar sta posledično lahko izpostavljeni operativnemu, pravnemu in tveganju izgube ugleda. Omenjena tveganja imajo lahko resne posledice za njihovo poslovanje. Omenjene organizacije želijo posledično z različnimi ukrepi preprečiti, da bi določena stranka izkoristila DZU oz. zavarovalnico za prikrivanje protipravno pridobljene

premoženjske koristi ali financiranje terorizma oz. da bo poslovno razmerje ali transakcija, ki bi jo stranka želela izvesti, izkoriščena za omenjene kaznive namene.

DZU in zavarovalnica pri svojem poslovanju vsakodnevno izvajata različne ukrepe ZPPDFT (pregled stranke, sporočanje podatkov in predložitve dokumentacije Uradu, imenovanje pooblaščenca, izobraževanje delavcev, zagotavljanje notranje kontrole ...). ZPPDFT v svojih členih določa minimalne ukrepe, ki pa jih DZU in zavarovalnica pri poslovanju lahko izvajata strožje. Med ukrepi sta izjemnega pomena pregled stranke in analiza tveganja, ki organizacijam olajšata prepoznavanje stranke ali transakcije, pri katerih so prisotni razlogi za sum pranja denarja ali financiranje terorizma. V magistrski nalogi primerjam naloge in obveznosti, ki jih morata po ZPPDFT izvajati DZU in zavarovalnica. Na podlagi pregledane dokumentacije izbranih družb, določb ZPPDFT, Smernic ATVP in Smernic AZN ter drugih dokumentov ugotavljam, da obstajajo razlike med obema organizacijama. Že sama razlika v dejavnosti poslovanja zahteva različne in prilagojene ukrepe. Glede na dejstvo, da nisem zaposlena ne v DZU in ne v zavarovalnici in posledično nisem deležna poznavanja izvajanja natančnih postopkov vseh ukrepov, ki bi jih lahko primerjala (npr. kvaliteta izobraževanja zaposlenih, strokovnost pooblaščenca in njegovega namestnika, kvaliteta in strokovnost pri izvajanju pregleda stranke, itd.) lahko podam oceno le na podlagi primerjanja napisanih zahtevanih ukrepov s strani ZPPDFT, Smernic, nekaterih internih dokumentov DZU in internih dokumentov zavarovalnice.

Indikatorji za prepoznavanje strank in transakcij, pri katerih so prisotni razlogi za sum pranja denarja se v DZU in zavarovalnici nekoliko razlikujejo. Zaposleni v zavarovalnici se pri svojem delu opirajo na več različnih indikatorjev oz. okoliščin, ki lahko pomenijo sum za pranje denarja. Predvsem upoštevajo več indikatorjev, ki se nanašajo na stranko. Večje število indikatorjev in bolj podrobne indikatorje ima zavarovalnica tudi v sklopu indikatorjev pri izvajanju pogodbe, plačevanju premije in sklepanju police. Poleg indikatorjev, ki se nanašajo na transakcijo, stranko in naložbo, mora DZU upoštevati tudi indikatorje, ki se nanašajo na zaposlene v DZU ali pogodbene partnerje. Tudi pri posebnih indikatorjih za financiranje terorizma obstajajo razlike med DZU in zavarovalnico. Ponovno je število in specifičnost indikatorjev pri zavarovalnici večje kot pri DZU. Za razliko od DZU morajo zaposleni v zavarovalnici med indikatorji za financiranje terorizma upoštevati tudi indikatorje, ki se nanašajo na plačevanje premije. Zavarovalnica v skupino posebnih indikatorjev za financiranje terorizma dodaja tudi indikatorje, ki so vezani na neprofitno organizacijo.

Pri pregledovanju dokumentacije menim, da so kriteriji tveganosti v segmentu DZU veliko bolj številčni in ozko usmerjeni oz. specifični kot v segmentu življenjskih zavarovalnic. Poleg tega DZU glede na različne vrste tveganj, ki jim je izpostavljena pri svojem poslovanju, razvršča svoje stranke v štiri kategorije tveganja, medtem ko jih zavarovalnica razvršča v pet kategorij. Zavarovalnica ima dodatno kategorijo tveganosti za nizko tvegane stranke. Razlika je tudi, da stranke, katerih istovetnost je namesto organizacije ugotovila

tretja oseba, DZU obravnava kot visoko tvegane stranke, medtem ko jih zavarovalnica razvršča v srednje tvegano kategorijo.

Opažam tudi, da so Smernice ATVP oz. Navodila o načinu izvajanja ukrepov pregleda stranke v DZU (s strani ZDU) napisani bolj podrobno oz. so ukrepi pri pregledu stranke bolj natančno opredeljeni ter vsebujejo več ukrepov ZPPDFT kot pa Smernice AZN. Razlike so predvsem v primeru poglobljenega pregleda visoko tveganih strank, saj so ukrepi pri DZU številčnejši, kot jih izvajajo v zavarovalnicah. Pri analizi in primerjavi ukrepov med DZU in zavarovalnico opažam tudi, da zavarovalnica v nekaterih primerih bolj pogosto kot DZU izvaja spremljanje poslovnih aktivnosti stranke.

## LITERATURA IN VIRI

1. About MONEYVAL. Najdeno 6. marca 2016 na spletnem naslovu [https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/About/About\\_MONEYVAL\\_en.asp](https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/About/About_MONEYVAL_en.asp)
2. Agencija za trg vrednostnih papirjev. (2010, 15. september). *Smernice za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma*. Ljubljana: Agencija za trg vrednostnih papirjev.
3. Agencija za trg vrednostnih papirjev. (2015). *Poročilo o stanju in razmerah na trgu finančnih instrumentov v letu 2014*. Ljubljana: Agencija za trg vrednostnih papirjev.
4. Agencija za zavarovalni nadzor. (2011, 23. februar). *Smernice za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma*. Ljubljana: Agencija za zavarovalni nadzor.
5. Agencija za zavarovalni nadzor. (2015). *Poročilo agencije za zavarovalni nadzor za leto 2014*. Ljubljana: Agencija za zavarovalni nadzor.
6. Boj proti terorizmu. Najdeno 23. februarja 2016 na spletnem naslovu [http://www.mzz.gov.si/si/zunanja\\_politika\\_in\\_mednarodno\\_pravo/mednarodna\\_varnost/boj\\_proti\\_terorizmu/](http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodna_varnost/boj_proti_terorizmu/)
7. Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures (moneyval). Najdeno 23. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/pages/moneyval.html>
8. Delorenzi, D. (2015, 25. september). The new EU anti-money laundering legal framework: the race has started again... Najdeno 24. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://eulawanalysis.blogspot.si/2015/09/the-new-eu-anti-money-laundering-legal.html>
9. Directive 2001/97/ES of the European Parliament and of the Council. *Official Journal of the European Communities* L 344/76.
10. Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in sveta. *Uradni list EU* št. L 141/73.
11. Direktiva Evropskega Parlamenta in Sveta 2005/60/ES. *Uradni list EU* št. L 309/15.
12. Direktiva komisije 2006/70/ES. *Uradni list EU* št. L 214/29.
13. Direktiva Sveta 91/308/EGS. *Uradni list EU* št. L 166/77.
14. Dobovšek, B. (2005). Organiziran kriminal kot 5. veja oblasti. V G. Meško, B. Tičar, & K. Eman (ur.), *Jubilejni zbornik znanstvenih razprav* (str. 143–158). Maribor: Fakulteta za varnostne vede.
15. DZU Y. (2013). *Interna gradiva DZU Y* (interno gradivo).: DZU Y.
16. Ehrenfeld, R. (2005). *Funding evil: how terrorism is financed and how to stop it*. Chicago: Bonus Book.
17. Evropska komisija. (2013a, 5. februar). *Preprečevanje pranja denarja: strožji predpisi v odziv na nove grožnje*. Sporočilo za medije. Bruselj: Evropska komisija.
18. Evropska komisija. (2013b, 5. februar). *Predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja in financiranje terorizma* (delovni dokument služb komisije, povzetek ocene učinka). Strasbourg: Evropska komisija.
19. FATF members. Najdeno 5. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/countries/#FATF>

20. *Introduction to money laundering*. Najdeno 2. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/introduction.html?ref=menuside>
21. Kazenski zakonik (KZ-1-UPB2). *Uradni list RS* št. 50/2012, KZ-1C 54/2015.
22. Komisija Evropskih skupnosti. (2005, 13. september). *Predlog sklepa Sveta o podpisu, v imenu Evropske skupnosti, Konvencije št. 198 Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in o financiranju terorizma*. Bruselj: Komisija Evropskih Skupnosti.
23. *Laundry (money laundering)*. (2010). Najdeno 17. februarja 2016 na spletnem naslovu [http://www.barrypopik.com/index.php/new\\_york\\_city/entry/laundry\\_money\\_laundering](http://www.barrypopik.com/index.php/new_york_city/entry/laundry_money_laundering)
24. *Mednarodno sodelovanje*. Najdeno 13. marca 2016 na spletnem naslovu [http://www.uppd.gov.si/si/delovna\\_podrocja/mednarodno\\_sodelovanje/](http://www.uppd.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_sodelovanje/)
25. Muženič, D. (2009). *Posvet o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
26. Nekrep, M. (2014). Trenutna in prihodnja tveganja v zavarovalništvu – predstavitev raziskave Swiss RE. *Zavarovalniški horizonti*, 10(3), 23–38.
27. *O Agenciji*. Najdeno 10. februarja 2016 na spletnem naslovu <https://www.a-zn.si/Default.aspx?id=1>
28. *Omejevalni ukrepi*. Najdeno 13. marca 2016 na spletnem naslovu [http://www.mzz.gov.si/si/zunanja\\_politika\\_in\\_mednarodno\\_pravo/mednarodna\\_varnost/omejevalni\\_ukrepi/](http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodna_varnost/omejevalni_ukrepi/)
29. *Organized crime*. Najdeno 2. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/index.html>
30. Penko, B., Stroligo, K., & Jakulin, V. (2001). *Kazenski zakonik z uvodnimi pojasnili Boštjana Penka in Klaudija Stroliga in stvarnim kazalom Vida Jakulina*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
31. Pongračič, L. (2015). *Predstavitev Urada in sporočanje ST povezanih s PD in FT*. Ljubljana: Urad RS za preprečevanje pranja denarja.
32. Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Moneyval). (2010, 15.–18. marec). *Poročilo o četrtem krogu ocenjevanja Slovenije (PREVOD)*. Strasbourg: Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Moneyval).
33. *Povzetek poročila o izvedbi nacionalne ocene tveganja Republike Slovenije za pranje denarja in financiranje terorizma*. Najdeno 17. februarja 2016 na spletnem naslovu [http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/dokumenti/NRA\\_objava.pdf](http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/dokumenti/NRA_objava.pdf)
34. Pravilnik o določitvi seznama tretjih enakovrednih držav. *Uradni list RS* št. 10/2008 in 84/2012.
35. *Predstavitev Agencije*. Najdeno 10. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.a-tvp.si/Default.aspx?id=71>
36. *Pristop k vzajemnim skladom po elektronski poti*. Najdeno 1. februarja 2016 na spletnem naslovu [http://www.uppd.gov.si/si/delovna\\_podrocja/mnenja\\_urada\\_v\\_zvezi\\_z\\_izvajanjem\\_dolocil\\_zppdft/pristop\\_k\\_vzajemnim\\_skladom\\_po\\_elektronski\\_poti/](http://www.uppd.gov.si/si/delovna_podrocja/mnenja_urada_v_zvezi_z_izvajanjem_dolocil_zppdft/pristop_k_vzajemnim_skladom_po_elektronski_poti/)

37. *Slovenija v Svetu Evrope*. Najdeno 5. marca 2016 na spletnem naslovu <http://strasbourg.representation.si/index.php?id=2204>
38. Šeme Hočevar, V. (2007). *Pranje denarja: učinkovito odkrivanje in preprečevanje*. Ljubljana: GV založba.
39. Štrucl, M., & Krisper, B. (2015). *Življenjska zavarovanja – Kaj je dobro vedeti?*. Ljubljana: Zveza potrošnikov Slovenije.
40. The Financial Action Task Force. (2012). *International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation – the FATF recommendations*. Paris: FATF. Najdeno 3. marca 2016 na spletnem naslovu [http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF\\_Recommendations.pdf](http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf)
41. *The United Nations office on drugs and crime and terrorism prevention*. Najdeno 2. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.unodc.org/unodc/en/terrorism/index.html>
42. *Tipologije*. Najdeno 8. februarja 2016 na spletnem naslovu [http://www.uppd.gov.si/si/delovna\\_podrocja/vsebinska\\_podrocja/tipologije/](http://www.uppd.gov.si/si/delovna_podrocja/vsebinska_podrocja/tipologije/)
43. United Nations Security Council. (2001a, 28. september). *Resolution 1373 (2001)*. New York: United Nations Security Council.
44. United Nations Security Council. (2001b, 12. september). *Resolution 1368 (2001)*. New York: United Nations Security Council.
45. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (2014, 23. oktober). *Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2013*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja.
46. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (2015, 27. november). *Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja.
47. *Vlada imenovala medresorsko delovno skupino za izvedbo nacionalne ocene tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma*. Najdeno 23. marca 2016 na spletnem naslovu [http://www.mf.gov.si/nc/si/medijsko\\_sredisce/novica/article/43/1964/](http://www.mf.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/43/1964/)
48. *Who we are*. Najdeno 21. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/about/>
49. Zakon o preprečevanju pranja denarja (ZPPDen). *Uradni list RS* št. 36/1994.
50. Zakon o preprečevanju pranja denarja (ZPPDen-1). *Uradni list RS* št. 79/2001, 59/2002.
51. Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma (ZPPDFT). *Uradni list RS* št. 60/2007, 19/2010, 77/2011, 19/2014.
52. Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu. *Uradni list RS* št. 41/2004.
53. Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi. *Uradni list SFRJ* št. 14/1990.
54. Zakon o ratifikaciji Mednarodne Konvencije o zatiranju financiranja terorizma (MMKZFT). *Uradni list RS* št. 82/2004.
55. Zavarovalnica X. (2015). *Interna gradiva Zavarovalnice X (interno gradivo): Zavarovalnica X*.

56. *Zaznane tipologije*. Najdeno 8. februarja 2016 na spletnem naslovu [http://www.uppd.gov.si/si/delovna\\_podrocja/vsebinska\\_podrocja/tipologije/zaznane\\_tipologije/](http://www.uppd.gov.si/si/delovna_podrocja/vsebinska_podrocja/tipologije/zaznane_tipologije/)
57. Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ. (2013a, 12. junij). *Analiza tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma*. Ljubljana: Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ.
58. Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ. (2013b, 16. maj). *Navodilo o načinu izvajanja ukrepov pregleda stranke v družbah za upravljanje investicijskih skladov*. Ljubljana: Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ.
59. *ZPPDFT in podzakonski akti*. Najdeno 13. marca 2016 na spletnem naslovu [http://www.uppd.gov.si/si/zakonodaja\\_in\\_dokumenti/zppdft\\_in\\_podzakonski\\_akti/](http://www.uppd.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/zppdft_in_podzakonski_akti/)



## **PRILOGE**



## **KAZALO PRILOG**

|                                                    |   |
|----------------------------------------------------|---|
| PRILOGA 1: Seznam pogosto uporabljenih kratic..... | 1 |
| PRILOGA 2: Seznam enakovrednih tretjih držav.....  | 2 |



## **PRILOGA 1: Seznam pogosto uporabljenih kratic**

|                                                                  |        |
|------------------------------------------------------------------|--------|
| • Agencija za trg vrednostnih papirjev                           | ATVP   |
| • Agencija za zavarovalni nadzor                                 | AZN    |
| • Družba za upravljanje investicijskih skladov                   | DZU    |
| • Evropska unija                                                 | EU     |
| • Financial Action Task Force                                    | FATF   |
| • Organizacija združenih narodov                                 | OZN    |
| • Republika Slovenija                                            | RS     |
| • Urad za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma | Urad   |
| • Varnostni svet                                                 | VS     |
| • Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma | ZPPDFT |
| • Združene države Amerike                                        | ZDA    |

## **PRILOGA 2: Seznam enakovrednih tretjih držav**

- Avstralija,
- Federativna republika Brazilija,
- Kanada,
- Hong Kong: posebno administrativno območje Ljudske republike Kitajske,
- Japonska,
- Združene države Mehike,
- Republika Singapur,
- Švicarska konfederacija,
- Južnoafriška republika,
- ZDA,
- Južna Koreja,
- Indija.

*Vir: Pravilnik o določitvi seznama tretjih enakovrednih držav, Ur. l. RS, št. 10/2008 in 84/2012.*